

Zacharias Topelius Skrifter

Metoder, textkodning och verktyg

Sammanställt av Anna Movall, Katarina Pihlflyckt och Elisa Veit för redaktionen för ZTS

Z. Topelius.

Senast uppdaterad 19.10.2017

1	Introduktion	12
1.1	Om manualen	12
1.2	Grundtext, lästext och manuskriptvisning	12
1.3	Arbetsprocessen för textkodning	13
1.3.1	Arbetskedan	13
1.3.2	Ansvarsfördelning för textkodningsbeslut	14
1.4	XML, TEI och ZTS	15
1.4.1	Terminologi: Element, attribut och attributvärde	15
1.4.2	XML: Extensible Markup Language	15
1.4.2.1	Regler för XML	16
1.5	Specialtecken	17
1.5.1	Liten förteckning över specialtecken	17
1.5.2	Övriga specialtecken	17
1.5.3	Bråktal	18
2	Verktyg	19
2.1	Oxygen	19
2.2	Juxta	19
2.3	Variantkodningsverktyget	19
2.4	Kommentarverktyget	19
2.5	Publiceringsverktyget Topelius.fi Publisher	20
2.6	TEI Selector	20
2.7	Tagger	22
2.8	SVN	22
2.9	Interna kommentarer på topelius.sls.fi	22
3	Kodning av textens struktur och utseende	23
3.1	Överordnade strukturelement	23
3.1.1.1	Kodning	23
3.1.1.2	Visning	23
3.2	Tryckta texter	23
3.2.1	Att förbereda en OCR-behandlad fil för kodning	23
3.2.2	Header	24
3.2.3	Stycken	24
3.2.3.1	Kodning	24
3.2.3.2	Visning	25
3.2.4	Dikter, strofer och versrader	25
3.2.4.1	Kodning	25
3.2.4.2	Visning	26
3.2.5	Sidbrytning och paginering	27
3.2.5.1	Kodning	27
3.2.5.2	Visning	28
3.2.6	Kapitel	28
3.2.6.1	Kodning	28
3.2.6.2	Visning	28
3.2.7	Rubriker	28
3.2.7.1	Kodning	28
3.2.7.2	Visning	29
3.2.8	Avsnitt och följetongsavsnitt	30
3.2.8.1	Kodning	30

3.2.8.2	Visning	30
3.2.9	Dateringar	31
3.2.9.1	Kodning	31
3.2.9.2	Visning	31
3.2.10	Listor	32
3.2.10.1	Kodning	32
3.2.10.2	Exempel och visning	32
3.2.11	Tabeller, kalkyler och liknande uppställningar	32
3.2.11.1	Kodning	32
3.2.11.2	Exempel och visning	33
3.2.12	Fotnoter och slutnoter	34
3.2.12.1	Kodning	34
3.2.12.2	Visning	34
3.2.13	Markerad text	35
3.2.13.1	Kodning	35
3.2.13.2	Visning	35
3.3	Kodning av tryckt dramatik	36
3.3.1	Rollförteckningar	36
3.3.1.1	Kodning	36
3.3.1.2	Visning	37
3.3.2	Repliker	37
3.3.2.1	Kodning	37
3.3.2.2	Visning	38
3.3.3	Rollinnehavare på egen rad/dramatik på vers	38
3.3.3.1	Kodning	38
3.3.3.2	Visning	38
3.3.4	Scenanvisningar, regianvisningar och melodiangivelser	38
3.3.4.1	Kodning	38
3.3.4.2	Visning, <i>Läsning för barn</i>	39
3.3.5	"Verk-i-verk"	40
3.3.5.1	Kodning	40
3.3.5.2	Visning	40
3.4	Allmänt om kodning av manuskript/handskrivet	40
3.4.1	Transkribering av handskrifter	40
3.4.1.1	Allmänt	40
3.4.1.2	Bokstäver och tecken	40
3.4.1.3	Skiljetecken	41
3.4.1.4	Löpande text i marginalerna	42
3.4.1.5	Placering av tillägg	42
3.4.1.6	Förkortningar och fasta blanksteg	43
3.4.1.7	Tillägg av annan hand	43
3.4.1.8	Interna redaktionella kommentarer med XML Comments	43
3.4.2	Stycken	43
3.4.2.1	Kodning	43
3.4.2.2	Normalisering av styckeindrag i handskrifter	44
3.4.2.3	Visning	44
3.4.3	Dikter, strofer och versrader	44
3.4.3.1	Kodning	45
3.4.3.2	Visning	45
3.4.4	Sidbrytning och paginering	45
3.4.4.1	Kodning	45
3.4.4.2	Visning	46
3.4.5	Rubriker	46
3.4.5.1	Kodning	46
3.4.5.2	Visning	48
3.4.6	Avsnitt och skiljelinjer	49
3.4.6.1	Kodning	49
3.4.6.2	Visning	49
3.4.7	Fotnoter och slutnoter i manuskript	50
3.4.7.1	Kodning	50

3.4.7.2	Visning.....	50
3.4.8	Datering.....	50
3.4.8.1	Kodning.....	50
3.4.8.2	Visning.....	51
3.4.9	Markerad text.....	52
3.4.9.1	Kodning.....	52
3.4.9.2	Visning.....	52
3.4.10	Pennor.....	53
3.4.10.1	Kodning.....	53
3.4.10.2	Visning.....	54
3.4.11	Svårtydda bokstäver, tecken och ord.....	54
3.4.11.1	Kodning.....	54
3.4.11.2	Visning.....	55
3.4.12	Oläslig text: okända bokstäver/tecken/ord.....	56
3.4.12.1	Kodning.....	56
3.4.12.2	Visning.....	57
3.4.13	Oläslig text: bokstäver/tecken/ord framgår av sammanhanget.....	58
3.4.13.1	Kodning.....	58
3.4.13.2	Visning.....	59
3.4.14	Tomrum eller lucka i löpande text.....	60
3.4.14.1	Kodning.....	60
3.4.14.2	Visning.....	60
3.4.15	Tillägg.....	60
3.4.15.1	Skillnaden på <add> och <addSpan/>.....	60
3.4.15.2	Kodning med <add>.....	61
3.4.15.3	Alternativ tillägg ovanför raden <seg type="alt">.....	62
3.4.15.4	Kodning med <addSpan/><anchor/>.....	62
3.4.15.5	Visning.....	63
3.4.16	Struket.....	64
3.4.16.1	Kodning med	64
3.4.16.2	Kodning med <delSpan/><anchor/>.....	65
3.4.16.3	Visning.....	66
3.4.17	Struket och sedan återtaget.....	66
3.4.17.1	Kodning.....	66
3.4.17.2	Visning.....	67
3.4.18	Skrivet ovanpå annan text.....	67
3.4.18.1	Kodning.....	67
3.4.18.2	Visning.....	68
3.4.19	Ändrad ordningsföljd.....	68
3.4.19.1	Kodning.....	68
3.4.19.2	Visning.....	69
3.4.20	Flyttad text.....	69
3.4.20.1	Kodning.....	69
3.4.20.2	Visning.....	69
3.4.21	Listor.....	69
3.4.21.1	Kodning.....	69
3.4.21.2	Exempel och visning.....	70
3.4.22	Tabeller, kalkyler och liknande uppställningar i manuskript.....	70
3.4.22.1	Kodning.....	70
3.4.22.2	Exempel och visning.....	71
3.5	Skönlitterära manuskript.....	72
3.5.1	Header.....	72
3.5.1.1	<fileDesc>.....	72
3.5.1.2	<profileDesc>.....	73
3.6	Dagböcker.....	73
3.6.1	Header.....	73
3.6.1.1	<fileDesc>.....	73
3.6.1.2	<profileDesc>.....	74
3.6.2	Kapitel.....	74
3.6.2.1	Kodning.....	74

3.6.2.2	Visning	74
3.6.3	Avslutande motto	74
3.6.3.1	Kodning	74
3.6.3.2	Visning	75
3.6.4	Nyckelord	75
3.6.4.1	Kodning	75
3.6.4.2	Visning	75
3.6.5	Chiffer	75
3.6.5.1	Kodning	75
3.6.5.2	Visning	76
3.6.6	Illustrationer och piktogram	76
3.6.6.1	Kodning	76
3.6.6.2	Visning	76
3.7	Föreläsningar	76
3.7.1	Header	76
3.7.1.1	<fileDesc>	76
3.7.1.2	<profileDesc>	77
3.7.2	Pennor	77
3.7.3	Repetitionstillägg och nyckelord	77
3.7.3.1	Kodning	77
3.7.3.2	Visning	78
3.8	Brev	79
3.8.1	Header	79
3.8.1.1	<fileDesc>	79
3.8.1.2	<profileDesc>	79
3.8.2	Händer och pennor	80
3.8.2.1	Kodning	80
3.8.2.2	Visning	81
3.8.3	Tryckt eller stämplat	81
3.8.3.1	Kodning	82
3.8.3.2	Visning	82
3.8.4	Brevstruktur	82
3.8.4.1	Tidigare och senare del	82
3.8.4.2	Mottagarens adress, datering och öppningshälsning	82
3.8.4.3	Avslutande hälsning, datering, avsändaradress	83
3.8.4.4	Postsriptum	84
3.8.5	Stycken och textens position på sidan	84
3.8.5.1	Kodning av stycken	84
3.8.5.2	Visning av stycken	84
3.8.5.3	Kodning av textens position på sidan	84
3.8.5.4	Visning	85
3.8.6	Sidbrytning	86
3.8.6.1	Kodning	86
3.8.6.2	Visning	86
3.8.7	Avsnitt	86
3.8.7.1	Kodning	86
3.8.7.2	Visning	86
3.8.8	Rubriker	86
3.8.8.1	Kodning	86
3.8.8.2	Visning	86
3.8.9	Läsanvisningar	87
3.8.9.1	Kodning	87
3.8.9.2	Visning	87
4	Semantisk kodning och koppling till databaser	88
4.1	Allmänt	88
4.2	Grafiskt markerad semantisk kod	88
4.3	Främmande språk	89

4.3.1	Kodning	89
4.3.2	Visning	89
4.3.3	Definition och avgränsning	90
4.3.3.1	Kodas	90
4.3.3.2	Kodas inte	90
4.4	Namn på personer	91
4.4.1	Kategorier	91
4.4.2	Kodning	91
4.4.3	Visning	92
4.4.4	Definition och avgränsning	92
4.4.4.1	Fiktiva personer	92
4.4.4.2	Kodas	93
4.4.4.3	Kodas inte	94
4.5	Personreferenser i dagböcker och brev	94
4.5.1	Kodning och visning	94
4.5.2	Definition och avgränsning	94
4.6	Geografiska namn	95
4.6.1	Kodning	95
4.6.2	Visning	96
4.6.3	Definition och avgränsning	96
4.6.3.1	Kodas	97
4.6.3.2	Kodas inte	97
4.7	Verktitlar	98
4.7.1	Kodning	98
4.7.2	Visning	99
4.7.3	Definition och avgränsning	99
4.7.3.1	Kodas	99
4.7.3.2	Kodas inte	99
4.8	Koppling till databasposter	100
4.8.1.1	Kodade personnamn	100
4.8.1.2	Kodade platser	100
4.8.1.3	Kodade verk	100
4.8.1.4	Osäkerhet	101
5	Databaserna	102
5.1	Persondatabasen	102
5.1.1	Allmänna principer för stavning av namn	102
5.1.2	Fälten som syns i visningen	102
5.1.2.1	Efternamn (rad 1, 2, 3)	102
5.1.2.2	Förnamn (rad 1, 2, 3)	102
5.1.2.3	Nobiliseringspartikel/preposition (rad 1, 2, 3)	103
5.1.2.4	Sifferraden 1 2 3 - alfabetiseringen	103
5.1.2.5	Förklaringar till olika namn (rad 1, 2, 3)	103
5.1.2.6	Levnadsår	103
5.1.2.7	Beskrivning	103
5.1.3	Interna fält	104
5.1.3.1	Tagger	104
5.2	Databasen för mytologiska personer	105
5.3	Databasen för fiktiva personer	105
5.4	Ortdatabasen	105
5.4.1	Ortnamn och beskrivning	105
5.4.1.1	Gränsindelning och förändringar i gränserna och maktförhållanden	106
5.4.2	Interna fält	106
5.4.2.1	Tagger	106

5.5	Verkdatabasen	106
5.5.1	Verkdatabasens uppbyggnad	106
5.5.1.1	Flödesschema: relationen mellan entiterna	107
5.5.2	Verknivån	108
5.5.2.1	Författare och övriga medverkande	108
5.5.2.2	Titel	108
5.5.3	Kategorin Verkdelar	108
5.5.3.1	Titel	108
5.5.3.2	Medverkande personer	108
5.5.4	Manifestationsnivån	109
5.5.4.1	Titelinformation	109
5.5.4.2	Medverkande personer	110
5.5.4.3	Datum och upplaga	111
5.5.4.4	Publicering	111
5.5.4.5	Visningstyp och språk	112
5.5.4.6	Ingår i utgåva: författarutgåva	112
5.5.5	Kategorin "länkade manifestationer"	112
5.5.5.1	Personer	113
5.5.5.2	Bibliografiska uppgifter	113
5.5.5.3	Periodika	113
5.5.6	Koppling från texten till en databaspost	114
5.5.7	Litteraturförteckning	114
5.6	Manuskriptdatabasen	114
5.6.1	Manuskriptdatabasens uppbyggnad	114
5.6.1.1	Flödesschema: relationen mellan entiterna	115
5.6.2	Verknivån	116
5.6.3	Manifestationsnivån	116
5.6.4	Kategorin "länkade manifestationer"	117
5.6.4.1	Oidentifierade texter	117
6	Varianter	118
6.1	Allmänt	118
6.1.1	Header	118
6.1.1.1	<fileDesc>	118
6.1.2	Kodning	119
6.1.3	Visning	120
6.1.4	Definition och avgränsning	121
6.1.4.1	Skillnader som inte utgör varianter	121
6.1.4.2	Varians inom stycke, strof eller rubrik	121
6.1.4.3	Flera varianttexter, varians på samma ställe finns i alla textvittnen	123
6.1.4.4	Flera varianttexter, varians på samma ställe finns inte i alla textvittnen	124
6.1.4.5	Strukturella avvikelser (varians gällande hela stycken eller strofer)	124
6.2	Äldre variantkategorier (använda i Ljungblommor, Hertiginnan af Finland, Nya blad och Ljung)	125
6.2.1	Substantiella varianter	125
6.2.1.1	Definition och avgränsning	125
6.2.2	Ortografiska/typografiska varianter	126
6.2.2.1	Definition och avgränsning	126
6.2.3	Interpunktionsvarianter	126
6.2.3.1	Definition och avgränsning	126
6.2.4	Positiva varianter	127
6.2.4.1	Definition och avgränsning	127
6.2.5	Flera variantkategorier inom samma variant	127
6.2.5.1	Definition och avgränsning	127
6.3	Nyare variantkategorier (använda i Läsning för barn, Naturens Bok, Boken om Vårt Land, Fältskärns berättelser)	128
6.3.1	Substantiella varianter	128
6.3.1.1	Definition och avgränsning	128
6.3.2	Ortografiska/stilistiska varianter	128

6.3.2.1	Definition och avgränsning.....	128
6.3.3	Interpunktionsvarianter	129
6.3.3.1	Definition och avgränsning.....	129
6.3.4	Typografiska varianter.....	129
6.3.4.1	Definition och avgränsning.....	129
6.3.5	Sättnings-/tryckfel	129
6.3.5.1	Definition och avgränsning.....	129
6.3.6	Positiva varianter	129
6.3.6.1	Definition och avgränsning.....	129
6.3.7	Flera variantkategorier inom samma variant.....	130
6.3.7.1	Definition och avgränsning.....	130
7	Utgivarens ändringar.....	131
7.1	Tryckta texter.....	131
7.1.1	Rättelseförteckning i originalet.....	131
7.1.1.1	Definition och avgränsning.....	131
7.1.1.2	Kodning.....	131
7.1.1.3	Visning.....	131
7.1.2	Upplösning av förkortningar	132
7.1.2.1	Definition och avgränsning.....	132
7.1.2.2	Kodning.....	132
7.1.2.3	Visning	132
7.1.3	Tryckvarians	132
7.1.3.1	Definition och avgränsning.....	132
7.1.3.2	Kodning.....	132
7.1.3.3	Visning.....	133
7.1.4	Normaliseringar/konsekvensändringar	133
7.1.4.1	Definition och avgränsning.....	133
7.1.4.2	Kodning.....	133
7.1.4.3	Visning.....	134
7.1.5	Kompletteringar.....	134
7.1.5.1	Definition och avgränsning.....	134
7.1.5.2	Kodning.....	134
7.1.5.3	Visning.....	135
7.1.6	Övriga utgivaringrepp.....	135
7.1.6.1	Definition och avgränsning.....	135
7.1.6.2	Kodning.....	135
7.1.6.3	Visning	136
7.2	Manuskript.....	136
7.2.1	Upplösning av förkortningar	136
7.2.1.1	Definition och avgränsning.....	136
7.2.1.2	Kodning.....	136
7.2.1.3	Visning.....	137
7.2.2	Kompletteringar.....	137
7.2.2.1	Definition och avgränsning.....	137
7.2.2.2	Kodning.....	137
7.2.2.3	Visning	137
7.2.3	Övriga utgivaringrepp.....	137
7.2.3.1	Definition och avgränsning.....	137
7.2.3.2	Kodning.....	137
7.2.3.3	Visning	138
8	Redaktionella texter	139
8.1	Redaktionella texter/inledningar.....	139
8.1.1	Semantisk kodning i redaktionella texter.....	139
8.1.1.1	Kodas inte.....	139
9	Register.....	140

9.1	Element	140
9.2	Attribut	143

1 Introduktion

1.1 Om manualen

Tanken med den här manualen är att beskriva textkodningspraxis för Zacharias Topelius Skrifter så fullständigt som möjligt. Manualen inkluderar också instruktioner för program och databaser som behövs i det dagliga arbetet. Texten kompletteras kontinuerligt i takt med att utgåvan växer.

Eftersom textkodningens principer inte går att skilja från textetableringens tas också frågor om transkribering, normaliseringar etc. upp. Här gäller det ändå för den som kodar att vara uppmärksam på att det pga. olika texttypers särdrag finns skillnader mellan ZTS delutgåvor, och att nya delutgåvor kan kräva nya redaktionella beslut.

Manualen navigeras lättast genom att leta i innehållsförteckningen, som avsiktligt gjorts detaljerad.

Senast uppdaterat 24.4.2014

1.2 Grundtext, lästext och manuskriptvisning

Det här avsnittet presenterar tre begrepp som är grundläggande för arbetet med ZTS digitala utgåva.

Grundtexten är den text som valts som utgångspunkt för arbetet med en utgåva. Inom ZTS betyder det här i allmänhet det första trycket, om verket har tryckts under författarens livstid. När det gäller dagböcker, brev, föreläsningssanteckningar etc. är grundtexten handskrivna manuskript.

Det är av stor praktisk betydelse för textkodningen om grundtexten är tryckt eller handskriven. Av den här orsaken är manualkapitlet "Kodning av textens struktur och utseende" uppdelat i olika underkapitel för kodning av tryckt grundtext och manuskript.

Lästexten är utgåvans slutgiltiga text som finns i lästextkolumnen på topelius.sls.fi och i en eventuell tryckt utgåva. Lästexten omfattar utgivarens ändringar och normaliseringar.

Manuskriptvisningen för handskrivna texter finns i fliken "Manuskript" på topelius.sls.fi. Här syns de ändringar författaren själv har gjort under arbetet med sin text samt, beroende på visningsalternativ, även semantiska element och databaslänkningsalternativ.

På topelius.sls.fi kan man, beroende på visningsalternativ, se textens kodade semantiska element (personer, orter, verktyglar, främmande språk) både i lästextkolumnen och i manuskriptfliken; sökningar och registerfunktioner är också kopplade till både lästexten och manuskriptet. Interna hänvisningar görs dock enbart till lästexten.

Senast uppdaterat 30.3.2015

1.3 Arbetsprocessen för textkodning

1.3.1 Arbetskedan

Tabellen visar de arbetskedan som omfattar textkodning eller som har direkt relevans för textkodningsarbetet (se Salesforce för övriga skeden). Arbetskedena är sorterade enligt sin slutprodukt (markerad med →), inte i strikt tidsordning. Olika arbetskedan kan utföras på samma gång eller gå in i varandra när ett skede är beroende av ett annat.

Arbetskede	Vem gör	Verktyg
Kartläggning av materialläge	utgivare och/eller redaktör eller assistent	
Skanning	utanför redaktionen (digitjänster), redaktör eller assistent	
Manuskriptbeskrivning	utgivare, redaktör eller assistent	Olika
Intern publicering av skannade bilder	redaktör eller assistent	Faksimilpubliceringsverktyget
→ Faksimil		
OCR-behandling (tryck)/ Transkribering (manuskript)	OCR: utanför redaktionen/ Transkribering: redaktör eller assistent	Oxygen
Grundläggande kodning	redaktör eller assistent	Oxygen
Kollationering 1	redaktör eller assistent	Oxygen, Juxta (tryck)
Kollationering 2	redaktör, assistent eller utgivare	Oxygen
Semantisk kodning	redaktör eller assistent	Oxygen, Filemaker databaserna
→ Grundtext (+ semantisk kodning)		
Utgivaringrepp (normaliseringar, rättelser etc.)	utgivare	Oxygen
Visning på topelius.sls.fi	digital koordinator, utgivare, redaktionen	
Intern publicering	redaktör, assistent eller utgivare	Topelius.fi Publisher
→ Digital lästext		
Variantkodning	redaktör eller assistent	Oxygen, Variantkodningsverktyget
Manuskriptkodning (för tryckt grundtext)	redaktör eller assistent	Oxygen
Intern publicering	redaktör, assistent eller utgivare	TEI Publisher
→ Digitala varianter och manuskriptvisning		

Databaskopplingar för semantiska element, skapande av databasposter	redaktör, assistent eller utgivare	TEI Name Selector och Oxygen eller enbart Oxygen, Filemaker databaserna
Kommentarer	utgivare	Kommentarverktyget
→ Digital lästext med punktkommentarer		
Inledning	utgivare och ev. utanför redaktionen	Word ed., Oxygen
Kodning av interna hänvisningar	redaktör eller assistent	Kommentarverktyget och Oxygen
→ Kommenterad digital utgåva		
Konvertering av XML-filer för ombrytning av tryckt utgåva	Redaktör, digital koordinator	Indesign
Ombrytning av tryckfil, lästext	utanför redaktionen (grafiker)	
Variantförteckning för trycket	redaktör eller assistent	Word ed.
Redaktionella förteckningar och register	utgivare, redaktör	Word ed.
Ombrytning av tryckfil, kommentarer	utanför redaktionen (grafiker)	
Ombrytning av tryckfiler, övriga redaktionella texter	utanför redaktionen (grafiker)	
→ Kommenterad utgåva för trycket		
Översättning av red. text	utgivare, utanför redaktionen	
Kodning av interna hänvisningar för översättning	redaktör eller assistent	
→ Digitala redaktionella texter på finska		

1.3.2 Ansvarsfördelning för textkodningsbeslut

Redaktionen som helhet fattar beslut om vad som ska kodas inom utgåvan. Delområdesspecifik kodning ska vara i linje med allmän kodningspraxis.

Utgivaren för en delutgåva samt huvudredaktören ansvarar för alla frågor som rör utgivarändringar och fattar andra editionsfilologiska beslut. Den digitala koordinatoren ansvarar för att visningen och XML-kodningen fungerar samt uppdaterar manualen och utvecklar XML-kodningen tillsammans med redaktionen och systemutvecklingen.

Systemutvecklingen (SU) ansvarar för programvaran (inköp och funktionalitet) medan IT-avdelningen sköter installationer av program.

1.4 XML, TEI och ZTS

Textkodningspraxis för Zacharias Topelius Skrifter utgår från TEI:s (*The Text Encoding Initiative*) standard för textkodning.

TEI-standarderna för textkodning utgör ett märkspråk som bygger på XML. Det är utvecklat för att strukturera upp digitala texter inom humaniora, samhällsvetenskap och lingvistik. TEI:s riktlinjer för textkodning beskrivs i *TEI Guidelines for Electronic Text Encoding and Interchange*. ZTS använder version P5, som finns på adressen: <http://www.tei-c.org/Guidelines/> (23.4.2014).

ZTS textkodning består av ett urval av den kod som TEI erbjuder. Koder har också fått snävare eller mera specifik användning inom ZTS än inom TEI. ZTS använder dessutom ett litet antal koder som är specifika för projektet.

Element (se termförklaringar nedan) som skapats för ZTS och inte ingår i TEI är <print> (se "Brev") och <switchPos> (se "Ändrad ordningsföljd"). När det gäller attribut används till största delen som definieras för element i TEI men också en del ZTS-specifika attribut. Attributvärden från *TEI Guidelines* används om sådana finns färdigt definierade och om det är lämpligt, i annat fall ZTS-specifika.

När det här skrivs kvarstår två element från P4, en äldre version av TEI:s riktlinjer, i ZTS kodning: <xptr/> och <xref> (korshänvisningar). Av P4:s attribut används åtminstone @id fortfarande i vissa sammanhang.

1.4.1 Terminologi: Element, attribut och attributvärde

Ett element består av en starttagg och en sluttagg som omsluter text.

förra

– Ett ord kodat som struket.

Ett element kan innehålla ett eller flera attribut:

<hi rend="underline">politiska</hi>

– Ett understruket ord.

Ett attribut har alltid ett attributvärde:

<hi rend="underline">politiska</hi>

Även i manualtexten markeras för tydlighetens skull element med < >, attribut med @ (t.ex. @rend) och attributvärden med " ".

1.4.2 XML: Extensible Markup Language

XML (Extensible Markup Language) är ett märkspråk som skapats för att lagra och transportera data. Egentligen är det fråga om ett metaspråk eftersom XML inte har färdigt definierade element utan bara består av regler för hur ett märkspråk ska vara uppbyggt.

Kodningselementens namn och användning definieras i ZTS fall av TEI och av ZTS egna tillägg och begränsningar till TEI:s riktlinjer. Hur den kodade informationen ska visas är inte heller färdigt definierat utan bestäms med hjälp av separata visningsscheman som utgår från vanlig HTML.

Mera information finns här:

<http://www.w3schools.com/xml/default.asp>
<http://www.tei-c.org/release/doc/tei-p5-doc/en/html/SG.html>

1.4.2.1 Regler för XML

Varje starttagg har en sluttagg:

```
<persName>Emilie Topelius</persName>
```

Element som inte omsluter text sluts i sig själva och kallas tomma element:

```
<milestone type="bar"/>
```

Det är skillnad på versaler och gemener i namn på element, attribut och attributvärden. Sammansatta elementnamn och attributvärden skrivs dessutom ihop med liten begynnelsebokstav för det första ordet och stor begynnelsebokstav för det andra (kallas "kamelNotation").

<persName> måste alltid skrivas med litet p och stort N.

Attributet type (som i <milestone/> ovan) skrivs alltid med gemener.

Attributvärdet "noIndent" (inget indrag för textstycke <p rend="noIndent">) skrivs med litet n och stort I.

Alla element måste stängas i samma ordning som de öppnats. Elementen bildar ett hierarkiskt uppbyggt "släktträd" som består av element som är föräldrar (*parent element*), barn (*child element*) och syskon (*siblings*) i förhållande till varandra.

XML-dokument har ett rotelement som omsluter alla andra element i dokumentet.

I ZTS fall är rotelementet <TEI>.

Alla attributvärden omsluts av raka citattecken.

```
<milestone type="bar"/>
```

Raka citattecken, rak apostrof, tecknet & (ampersand) samt större än och mindre än används enbart i koden, inte i själva texten som kodas.

Inom ZTS införs apostrof alltid som typografisk sådan: '. Citattecken införs som typografiska sådana vid utskrift av manuskript: ". För tryckta texters del, i lästexter, i lemman samt i redaktionella texter används gåsögon som citattecken: ». Om grundtexten är ett manuskript ska Publiceringsverktyget omvandla filens typografiska citattecken till gåsögon för lästextens kolumn. Publiceringsverktyget ska även omvandla typografiska citattecken i lemman till gåsögon för kommentarspalten. Se även förteckningen över specialtecken.

& (ampersand), < och > införs som entitetsreferens. Se även Oxygen-kapitlet.

& införs som &

< införs som <

> införs som >

Senast uppdaterat 16.11.2015

1.5 Specialtecken

1.5.1 Liten förteckning över specialtecken

Den här förteckningen innehåller dels ovanliga specialtecken som förekommer i Topelius texter, dels specialtecken som ska användas konsekvent i utgåvan och inte förväxlas med liknande tecken.

Beskrivning	Unicode-beskrivning	Unicode-nr (hex)	Tecken
apostrof; typografiska enkla citattecken	right single quotation mark	’	'
dito-tecken	ditto mark	〃	”
gåsögon (båda likadana)	right-pointing double angle quotation mark	»	»
hårt blanksteg	no-break space	 	
kors	dagger	†	†
kvadrat (ZT: qvadratmil)	white square	□	□
lispund	sammansatt av L och skålpund (l b bar symbol)	[L℔]	l̄b
minustecken	minus sign	−	–
skilling	latin small letter dotless j with stroke and hook	ʄ	ſ
skålpund	l b bar symbol	℔	l̄b
smalt hårt blanksteg: i redaktionella texter och i normaliseringar av sifferuppgifter	narrow no-break space	 	
tankstreck	en dash	–	—
typografiska citattecken	right double quotation mark	”	”

1.5.2 Övriga specialtecken

I övrigt kan specialtecken införas i dokumentet från Oxygens teckenkarta. Även förteckningens tecken kan införas från teckenkartan (*character map*). *Svenska skrivregler* innehåller ett kapitel om att skriva in specialtecken på dator med en lista på kortkommandon för skiljetecken, ligaturer och dylikt.

Den som behöver ett specialtecken som är svårt att hitta på de ovan nämnda ställena kan kontakta den digitala koordinatören och/eller konsultera:

<http://www.unicode.org/standard/where/>

<http://www.fileformat.info/info/unicode/index.htm>

– Notera att alla specialtecken inte fungerar för de fonter topelius.sls.fi använder, dvs. Georgia och Verdana.

1.5.3 Bråktal

De vanligaste bråktalen hittas i Oxygens teckenkarta genom att söka på "fraction". Ovanligare bråktal konstrueras med upphöjda siffror ("superscript"), bråkstreck ("fraction slash") och nersänkta siffror ("subscript"). Beroende på typsnitt hittas/visas olika mängd tecken färdigt i Oxygen, entitetsreferenserna för de enskilda siffrorna hittar man då t.ex. på http://en.wikipedia.org/wiki/Unicode_subscripts_and_superscripts. Eventuella komma-tecken i täljaren i bråktal kodas med `<hi rend="raised">`.

Senast uppdaterat 13.10.2017

2 Verktøy

2.1 Oxygen

Som XML-editor använder redaktionen Oxygen XML Editor.

2.2 Juxta

Juxta är ett kollationeringsprogram av open source-typ som kan laddas ner på adressen www.juxtaoftware.org. Det finns även en enklare webbversion på www.juxtacommons.org. Juxta jämför två texter eller textversioner med varandra på teckennivå och markerar skillnaderna. Programmet är anpassat för XML/TEI, så även vissa skillnader i kodningen kan beaktas. Grundtexten kollationeras två gånger vid ZTS, och den ena, vanligen första-kollationeringen, görs för tryckta grundtexters del m.h.a. Juxta. Då jämförs den OCR:ade grundtexten med den OCR:ade texten ur kollationeringsexemplar 1.

2.3 Variantkodningsverktyget

ZTS variantkodningsverktyg är en specialanpassad version av *Text Collation for eXist*, som utvecklats av Leif-Jöran Olsson. Verktøjet jämför upp till 6 varianttexter (som XML-filer) med en grundtext och sätter in variantkodning runt variantställena i alla filer. Verktøjet kategoriserar också varianterna enligt ZTS kategorier: substantiella och ortografiska varianter, interpunktionsvarians, samt olika kombinationer av värdena. Eftersom ZTS tryckta varianttexter inte kollationeras efter OCR-behandlingen behöver en redaktör gå igenom resultatet och avgöra ifall det som variantkodats är riktiga varianter eller bara OCR-fel som ska korrigeras. Redaktören ändrar också vid behov på kategorierna: *den* och *det* skiljer bara på en bokstav, så verktøjet kategoriserar skillnaden som ortografisk, men den är förstås substantiell. Se även [avsnittet om variantkodning](#).

2.4 Kommentarverktyget

Kommentarverktyget används för att skapa punktkommentarer. Användargränssnittet är webbaserat, och själva punktkommentarerna sparas i en MySQL-databas. När de publiceras på topelius.sls.fi omvandlar publiceringsverktyget kommentarverktygets HTML till XML och skriver in punktkommentarerna från databasen i den allmänna kommentarens XML-fil. Kommentarfilen döps om automatiskt och sparas på webbservern. Den här filen editeras normalt inte, utan ändringar i kommentarerna görs alltid i kommentarverktyget varpå kommentarerna publiceras på nytt. Kommentarverktyget erbjuder även möjligheten att återanvända kommentarer, vilket underlättar arbetet och skapar enhetliga kommentarer för ZTS.

Dokument Instruktioner Logga ut

Finland_framstalldt_i_teckningar/Finland_framstalldt_i_teckningar.xml

Kommentarer Sök kommentar

Skapa kommentar Förkortat lemma, Kommentartext

FINLAND Framställt i Teckningar

utgivare Jens Grandell
Zacharias Topelius Skrifter

3, 3.

FÖRORD.

Ett arbete, sådant som det, hvars början här lemnas i den benägne läsarens hand, måste bereda sig på mycken kritik och på många slags omdömen. Förtroligheten med ämnet – eget land och folk, närliggande förhållanden – måste af hvarje inhemsk läsare göra en sakkunnig domare. Arbetet är här det första i sitt slag; redan detta torde förklara en del af dess brister.

Särskildt önskar den unga hand, som – af kärlek till ämnet – åtagit sig textens redaktion, att man af denna ej må begära annat eller mer, än den i någon mån kan uppfylla. Bestäm för en stor och blandad publik, måste texten afsäga sig alla anspråk på rangen af ett vetenskapligt verk. Behandlande vidsträckt ämnen, måste den försaka den utförlighet i detaljer, som mången gång synes lockande vid nedskrivandet. I de källor, den rådfrågar, särdeles de provinciela, finnas många luckor. Den äger icke till sin disposition den lysande historie, den detaljerade statistik och framförallt den högst rika och intagande saga, ur hvilka Melin haft lyckan ösa med fulla händer vid utarbetandet af sin text till »Sverige framställt i teckningar[]». Texten till »Finland framställt i teckningar» vill hvarken gälla för geografi, historie, statistik*

tolfter toltf, tolv stycken, särskilt om sågvirke.

jernfjettrar järbojor

Vitaliebrödernes mestadels tyska kapare verksamma framför allt i Östersjön kring 1400. De stödde den avsatte kung Albrekt i hans kamp mot drottning Margareta och behärskade tidvis Åbo och Viborg.

prokuratorom Carl Johan Wallen; efter generalguvernören var prokuratorom landets högsta övervakare av förvaltningen.

D:r Grönblad utreder i Suomi för år 1845
Edward Grönblad, »Konung Carl IX:s plan att förbinda Saimen med Finska viken. Ett historiskt utkast», (1845), s. 240–292 och karta.

Geschichte Esthlands J. C. Ph. Willigerod, (1814).

Städer kommo med [...] segla på Östersjön.
Från början av 1600-talet var de svenska städerna indelade i stapelstäder och uppstäder. Utrikeshandeln var förbehållen stapelstäderna. I Finland hade, förutom Åbo, även Helsingfors och Viborg stapelstadsrättigheter före 1765.

tunga tryckande påläga

primus
vid doktors- eller magisterpromotion den bland promovenderna som erhållit högsta betyget och därför promoveras först.

General-Majoren Baron Carl von Rosenkampff
blev känd som »kospikaron» (»forsbaronen») för sina insatser för strömrrensningar och kanalbyggen i Finland. Gift med Topelius moster Augusta Johanna f. Turdin.

alla sätars dag... mingsedn över de döda som förs den 2 november

2.5 Publiceringsverktyget Topelius.fi Publisher

Topelius.fi Publisher används för att publicera utgåvans texter (lästext, kommentar, varianter och manuskript) på den interna eller externa topelius.sls.fi. Titelsida, inledning och innehållsförteckning publiceras av den digitala koordinatör.

topelius.fi Publisher v1.24

Publiseringsverktyget

Titel LAS KOM MS VAR Status Signum

1. Ensamhet	-	2,70
1. Midvintermat	-	2,58
10. Julnatten	-	2,67
11. Saga vid spegeln	-	2,68
12. Furornas sus	-	2,69
2. Bittida i skog	-	2,71
2. Nornskenet	-	2,59
3. På Roines strand	-	2,72
3. Snöstormen	-	2,60
4. Midvintermat	-	2,73
4. Saga på kämpen	-	2,61
5. Vatten spegeln	-	2,74
5. Vårkut	-	2,62
6. På nattlig is	-	2,75
6. Wänämningens s...	-	2,63
7. Intra	-	2,64
7. Vågskörmen	-	2,76
8. På sveden	-	2,77
8. Ödemark	4	2,65
9. Lusterlamman p...	-	2,66
9. Spinnisa	-	2,78
Advent	-	2,189
Affonstjeman	-	2,54
Affonstäng	-	2,171
Alexander II	-	2,100
Applån	-	2,35
Arbetaresång	-	2,3
Archimedes' fasts...	-	2,184
Balad ur operan K...	-	2,168
Barnato	-	2,55
Bertel Thorvaldsen	-	2,136
Carl Wilhelm Forstl	-	2,23
Carolina Borgström	-	2,126
Censuren	-	2,147
Choral af Seb. Bach	-	2,37
Daniel August Sael	-	2,26
De gamla kadril p...	-	2,164
De helgas kronor	-	2,187
De många boninga...	-	2,157

Sök publicerade filer

☑ eXist

Ta bort faksimil

Lägg till faksimil

Aktivt verk: 2_65 8. Ödemark

Lästext
Ingen lästext tillgänglig för valt verk. Lägg till lästext.

Kommentar
Ingen kommentar tillg. Lägg till kommentar. Från mail.

Manuskript
Beskrivning

Sätt högst prioritet. Lägg till manuskript. Ersätt manuskript.

Varianter / versioner
Beskrivning
Nya blad, Hfrs 1870
Sånger II, Sthlm 1876
Nya blad, Hfrs 1880

Sätt som lästext. Lägg till variant. Ersätt variant.

Faksimiler

Titel	Sida	Typ	Prioritet
"Adalminas perla" (Eos 1856/3, s. 18-23)			
1896 Kontakt till Lukemias lapsalle 1-6			
1891 Kontakt till Lukemias lapsalle 7			
1895 Kontakt till Väskälän ketonukusia 1-5			
1896 Kontakt			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 1/11 1845, nr 86			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 1/3 1856, nr 18			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 10/10 1846, nr 79			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 10/12 1856, nr 59			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 10/4 1844, nr 28			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 10/5 1845, nr 36			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 10/5 1856, nr 38			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 11/11 1843, nr 88			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 11/2 1846, nr 12			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 11/3 1846, nr 20			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 12/10 1844, nr 81			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 12/12 1846, nr 57			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 12/5 1860, nr 57			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 12/6 1847, nr 46			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 12/6 1860, nr 69			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 13/10 1847, nr 81			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 13/10 1860, nr 122			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 13/2 1856, nr 13			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 13/4 1844, nr 29			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 14/10 1846, nr 80			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 14/5 1845, nr 37			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 14/5 1856, nr 39			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 14/6 1856, nr 48			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 15/11 1843, nr 89			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 15/11 1856, nr 92			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 15/3 1860, nr 22			
☺Helsingfors Tidningar☺/ 16/10 1844, nr 82			

Prioritet: Högst

Typ: Tryckt text

Sidnummer: 1

Manuskript: -INGET-

2.6 TEI Selector

Med hjälp av TEI Selectorn kopplar man en <persName>- eller <placeName>-kodad person eller plats eller ett <title>-kodat verk i texten till personens/platsens/verkets databaspost.

TEI Selectorn har tre olika flikar för att kunna koppla **personer**, **platser** och **verk**. Varje flik har tre spalter med olika listor och fält, spalten till vänster visar de kodade förekomsterna i xml-filen, den breda mittersta spalten visar databasposterna och den till höger visar mer utförlig information från de båda andra spalterna.

flikar

kodade förekomster från xml-filen

Poster från databasen

aktuellt stycke från xml-filen

beskrivning av aktuellt (aktiverad) databaspost

Person	Plats	Verk	Namn	Född	Död	Binamn	Kamnr	ID	Efternamn	Fön.
C. X. G.	Räpplön.	Räpplön.	Horatius	65	8	Quintus Horatius Flaccus	poeterna	pe4386		Hor
Cromwell	Räpplön.	Räpplön.	Hom af Björneborg, Agneta Gustavsd.	1629	1672	Anna Maria	memoarförfattare, g. m. Lars Crusus af Gusche	pe1178	Hom af Björneborg	Agr
C. X. G.	Räpplön.	Räpplön.	Hom af Björneborg, Gustav Karlsson	1592	1657	Gustaf Hom	fältmarskalk, president i rikspolisstyrelsen, broder till Evert och Henrik Karlsson	pe1163	Hom af Björneborg	Gut
G. J. A.	Räpplön.	Räpplön.	Hom af Ekebyholm, Adam	1717	1749		militär, riksråd, major vid Västgöta kavalleriregemente under kriget 1719	pe3556	Hom af Ekebyholm	Adz
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Ekebyholm, Avid Bernhard	1657	1742		generalmajor 1700, generalplacant 1704, chef för drabanterna under st.	pe39	Hom af Ekebyholm	Arvi
G. A. S.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas			liten		pe1158	Hom af Kankkas	
Kristina	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Avid Berends	1664	1742		generalmajor 1700, generalplacant 1704, chef för drabanterna under st.	pe3571	Hom af Kankkas	Arvi
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Arvid Jönasson	1663	1666	Arvid Jönasson	stiftäljare på Narva, landshövding i Nya-lands och Tavastehus län, vic.	pe1165	Hom af Kankkas	Arvi
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Arvid Henriksson		1606		Sigmunds anhängare, sändes av Arvid Stållam som Sigmunds st.	pe7652	Hom af Kankkas	Arvi
Arvid Wiberg	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Arvid Jönasson	1722			överste för Åbo län infanteriregemente 1709, blngen vid Riga 1710, g.	pe6743	Hom af Kankkas	Chri
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Evert Karlsson	1585	1615	Evert Hom, Evert Claesson H.	fältmarskalk, g. m. Margareta Fincke	pe1130	Hom af Kankkas	Eve
Jon Toll	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Gustav Evertsson	1614	1666	Gustaf Hom till Kankkas	rikråd, generalguvernör i Ingemarielands och Keckholms län 1654, gen.	pe1167	Hom af Kankkas	Gut
F. S. Bernades	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Gustav Karlsson	1592	1657	Gustaf Hom	fältmarskalk, president i rikspolisstyrelsen, broder till Evert och Henrik Karlsson	pe1163	Hom af Kankkas	Gut
Johan Hom (sid 231)	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Göran Henriksson	1605	1605	Jöran Hom	stiftäljare på Åbo slott 1597, befälhavare för finska ryttären 1600	pe1164	Hom af Kankkas	Gör
Krisler (sid 231)	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Henrik Henriksson	1618	1693		rikråd, fältmarskalk	pe1166	Hom af Kankkas	Her
Krisler (sid 231)	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Henrik Karlsson	1678	1618		rikråd, diplomat, lagman över Södra Finland 1618, broder till Evert Hom.	pe1162	Hom af Kankkas	Her
Gustaf Hom (sid 231)	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Henrik Klasson	1512	1595		befälhavare över allt krigsfolk i Finland 1554, armföhr för finska flottan 1.	pe1160	Hom af Kankkas	Her
Gustaf Hom (sid 231)	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Henrik Olofsson	1410	1448		väpnare, g. m. Cecilia Dielin	pe1157	Hom af Kankkas	Her
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Karl Henriksson	1550	1601	Klas H son Hom	fältmarskalk 1580, deltog i Portus De la Gardias fälttåg i Ingemarielands.	pe1161	Hom af Kankkas	Kar
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Henriksson	1440	1524	Claes	ingenjör över Skåne, följde 1451-1520, riksråd 1488-1520, befälhavare.	pe1159	Hom af Kankkas	Kla
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Karlsson	1583	1632		foljde på Raseborg 1613 och på Åbo slott 1515, häradshövding i Piki.	pe6257	Hom af Kankkas	Kla
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Karlsson	1520		Christer Claesson Hom af Åm.	g. 1 o. m. Torsten Stållhandsk, g. 2 o. m. Jöns Knutsson Kurck	pe1123	Hom af Kankkas	Kri
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Karlsson	1604	1673		överståthållare	pe1168	Hom af Kankkas	Kri
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Karlsson	1640	1687		överståthållare	pe1167	Hom af Kankkas	Kri
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Karlsson	1614	1666	Gustaf Hom till Kankkas	rikråd, generalguvernör i Ingemarielands och Keckholms län 1654, gen.	pe1166	Hom af Kankkas	Kri
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Karlsson	1618	1693		rikråd, fältmarskalk	pe1166	Hom af Kankkas	Kri
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Karlsson	1651	1730	Rutger Henning Hom af Marie.	generalmajor och kommandant i Narva 1695, överkommandant för all.	pe6508	Hom af Kankkas	Kri
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Karlsson	1556	1612		liten	pe1220	Hom af Ammie	Kla
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Karlsson	1518	1566		kammarherre hos Sigmund 1593, sändebud mellan hertig Karl och S.	pe7640	Hom af Ammie	Kla
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Karlsson	1518	1566		följde fältöversten Jakob Bagge på hans slag till Nöteborg 1555, fältöv.	pe7343	Hom af Ammie	Kla
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Karlsson	1518	1566		silvadvare identiferad	pe7589	Hom	Axe
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Karlsson	1518	1566		följde fältöversten Jakob Bagge på hans slag till Nöteborg 1555, fältöv.	pe7343	Hom	Kla
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Karlsson	1518	1566		biskop i Borgås 1678-1683	pe711	Homborg	Ant
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Karlsson	1518	1566		rikråd, ständer till litten Hom af Kankkas; sägs ha kommit till Oland m.	pe7404	Homborg	Sig
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Karlsson	1518	1566		skådespelerska, g. m. den tyske skådespelaren Philip-Hornicke	pe4553	Hornicke	Kla
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Karlsson	1518	1566		tysk operarealder, operasångare, skådespelare vid hovteatern i S t P.	pe280	Hornicke	Phl
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Karlsson	1518	1566		amerikansk kvinnoaaskämpare och författare	pe5728	Hornicke	Jul
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Karlsson	1518	1566		engelsk författare och översättare av bl. a. H. C. Anderssens sagor	pe7148	Hornicke	Mar
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Karlsson	1518	1566		tysk greve i svensk tjänst från 1524, lästeherre i Viborg 1525, utlyttade	pe2902	Hoya	Joh
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Karlsson	1518	1566		författare teolog, benediktinern, ärkebiskop av Mainz 847-856	pe1270	Hoya	Hra
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Karlsson	1518	1566		Algen dotter	pe1270	Hoya	Hra
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Karlsson	1518	1566			pe7831	Hüber	Mic
C. X. G.	Betrakta vi.	Betrakta vi.	Hom af Kankkas, Klas Karlsson	1518	1566			pe4411	Hübsand	Chri

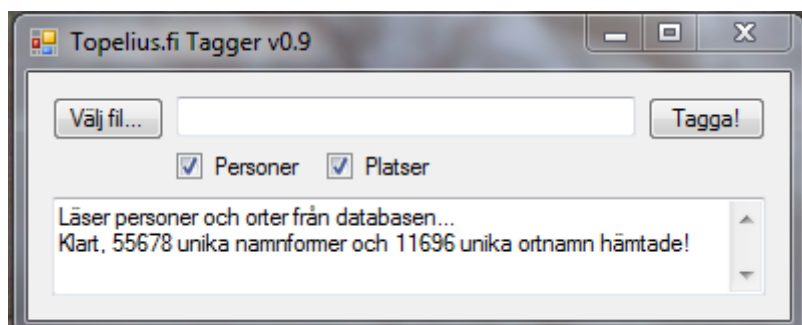
Med knappen **Öppna** öppnar man den önskade xml-filen från SVN och får i den vänstra spalten fram en lista över alla de kodade namnen eller titlarna i texten. Strax till höger om namnen i samma spalt ser man inledningen av stycket med den kodade förekomsten. I fältet **Aktuellt stycke** i den högra spalten kan man också läsa hela stycket, vilket underlättar ifall man behöver gå tillbaka till själva textsammanhanget för att identifiera personen/orten/verket. När man öppnat en xml-fil syns de respektive kodade förekomsterna i dokumentet automatiskt på alla flikar (**personer**, **platser** och **verk**) i TEI Selectorn.

En databaspost kopplas till ett kodat namn eller en kodad titel i xml-filen med **enter**, då den kodade förekomsten i den vänstra spalten och rätt person/plats/titel i databasspalten är valda. Ett kopplat namn byter färg från svart till blått i listan över kodade förekomster och TEI Selectorn hoppar därefter automatiskt till nästa kodade namn i listan.

Då ett namn är ofta förekommande i texten och alltid hänvisar till samma databaspost är det tidsbesparande om man högerklickar på den redan kopplade första förekomsten och väljer **Lägg till id för alla liknande förekomster**. En ny tooltip med namnet/titeln öppnas, när man trycker på **OK** kopplar TEI Selectorn automatiskt samma id från databasen till alla de andra kodade förekomsterna som är stavade på exakt samma sätt i texten (olika stavningssätt eller t.ex. genitivformer på samma namn beaktas inte, dessa kopplas skilt). En tooltip meddelar till sist hur många kodade förekomster id:t kopplats till. Observera ändå att om flera olika personer/platser/verk har samma namn kan de kopplas till fel databaspost!

2.7 Tagger

Med hjälp av Taggern kan man koda namn och platser i en XML-fil automatiskt. Taggern använder sig av person- och ortdatabaserna i FileMaker för att skapa listor av olika namnformer, som varje ord i dokumentet sedan jämförs med. Verktøyet försöker få en så lång träff som möjligt, så att t.ex. Walter Scott matchar som en helhet och inte som två enskilda namn. Taggern sätter sedan in <persName>-taggar runt alla personträffar och <placeName> runt alla platsträffar. Verktøyet beaktar ortnamnsfälten, för- och efternamnsfälten separat samt i kombination, genitivformer samt alla stavningsvarianter och andra namn-kombinationer som finns ifyllda i taggerfältet. Varje gång man startar verktøyet hämtar det en ny lista från databaserna, så antalet namn och platser som det kan känna igen ökar hela tiden i takt med att nya poster fylls i.

Först hämtar verktøyet namnformer, och när det är gjort väljer man ifall man vill koda enbart personer/platser eller både och. Med *Välj fil...* anges den XML-fil som ska automatkodas. *Tagga!* startar genomgången. Resultatet sparas som en ny fil i samma mapp som ursprungsfilen och med tillägget *_tagged* i filnamnet.

2.8 SVN

ZTS lästextfiler förvaras i versionshanteringssystemet Subversion, SVN. Versionshanteringen innebär att varje sparad version av en fil finns i ett filarkiv (*repository*) som hanteras av en server. Vi använder SVN via TortoiseSVN, som är en grafisk klient för Windows.

De filer som sparas i SVN är automatiskt tillgängliga för Kommentärverktøyet och för resten av redaktionen. Filerna laddas upp automatiskt i Kommentärverktøyet. Också när man publicerar texter med verktøyet Topelius.fi Publisher väljer man filen i SVN.

Det här innebär att SVN alltid innehåller den senast uppdaterade versionen av varje lästext, variant, manuskript, inledning och allmän kommentar.

2.9 Interna kommentarer på topelius.sls.fi

Kommentärfunktionen på den interna topelius.sls.fi aktiveras genom att klicka på "Visa intern kommentar" i menyn för visningsalternativ.

Skriv kommentaren i rutan i Intern kommentar-kolumnen och klicka på "Spara".

För att länka till ett textstycke eller en versrad i kommentaren, placera två lodräta streck | runt "l" (litet L) för en versrad eller "p" för ett textstycke samt styckets/versradens nummer. För att länka till inledningen används "i" och för punktcommentarer "pk".

3 Kodning av textens struktur och utseende

3.1 Överordnade strukturelement

<text><body><div>

3.1.1.1 Kodning

Den egentliga texten i ett XML-dokument (till skillnad från metadatan i <teiHeader>) omsluts av elementet <text> och innanför det <body xml:space="preserve">. @xml:space="preserve" är obligatoriskt och förhindrar att XML-editorn utför automatisk formatering som kan skapa oönskade radbrytningar.

Innanför <body xml:space="preserve"> omsluts texten av <div> med attributet @type och ett värde som anger typ av text.

<div type="collection"> – *Läsning för barn* (samling)
 <div type="diary"> – dagböcker
 <div type="drama"> – dramatik
 <div type="lecture"> – föreläsningar
 <div type="letter"> – brev
 <div type="poem"> – lyrik
 <div type="prose"> – prosa; prosaverk i flera delar är dessutom uppdelade med <div type="part1"> etc.

3.1.1.2 Visning

Värdena för @type i <div> anger vilken genrespecifik visning som används på topelius.sls.fi. Inte implementerat ännu.

Senast uppdaterat 16.4.2014

3.2 Tryckta texter

Det här kapitlet behandlar kodning av verk med tryckt grundtext. De allmänna instruktionerna gäller både faktaverk, fiktionsprosa och lyrik. Kodning som är specifik för dramatik tas upp i ett separat kapitel.

3.2.1 Att förbereda en OCR-behandlad fil för kodning

Originalets titelsidor och innehållsförteckningar ska inte publiceras, så de tas bort ur de filer vi börjar jobba med.

Ifall den OCR-behandlade texten innehåller raka citattecken byts de ut till gåsögon (»). Raka citattecken får enbart finnas i själva koden, där de markerar attributvärden. När man i Oxygens sök & ersätt har *Enable XML search options* och därunder *Search only in element contents* ikryssat så byts citattecknen ut enbart i själva texten och inte i något element. Raka enkla citattecken/apostrofer byts till typografiska (').

ZTS kodning införs i stället för den automatiska kodningen där den senare avviker från ZTS, detta kan gälla t.ex. koder för spärrad text.

De OCR:ade filerna har oftast pagineringsstaggarna `<pb/>` felplacerade, så att taggen tar blanksteg före sig men inte efter när den är placerad mellan två ord. Detta ska bytas ut så att placeringen blir korrekt. Även värdet för `@n` kan behöva bytas ut, se avsnittet [Sidbrytning och paginering](#) för korrekta värden och placeringar.

Ifall originalet är satt i fraktur ska `w` ersättas med `v` och `W` med `V`. Det här kan göras genom att söka och ersätta (kom ihåg att kryssa för *Case sensitive!*) innan man börjar kollationera. Under kollationeringen ändras sedan `v/V` tillbaka till `w/W` på de ställen där det behövs (i t.ex. "Wiborg" och en del personnamn).

För att undvika radbrytning mitt i en förkortning eller mellan initialer införs fasta blanksteg som entitetsreferens ` ` istället för vanliga blanksteg i löpande text där det finns risk för radbrytning.

o. s. v. -> o. s. v.

Alla tankstreck ska vara – *en dash*, Unicode-nummer `–`. Bråktal och andra specialtecken införs ur Oxygens teckenkarta.

Senast uppdaterat 13.10.2017

3.2.2 Header

`<teiHeader>` innehåller metadata för XML-dokumentet.

För verk med tryckt grundtext innehåller lästextfilens `<teiHeader>` för tillfället följande information:

```
<fileDesc> [...]
<publicationStmnt>
  <publisher>Zacharias Topelius Skrifter</publisher>
</publicationStmnt>
[...]</fileDesc>
```

– `<fileDesc>` omsluter även de obligatoriska underelementen `<titleStmnt>` och `<sourceDesc>` men de fylls inte i.

Men: `<titleStmnt>` fylls i för grundtext och tryckvarianter.

Senast uppdaterat 16.4.2014

3.2.3 Stycken

`<p>`

3.2.3.1 Kodning

Varje stycke i löpande text omsluts av elementet `<p>`.

Betydelsebärande radbrytningar inom ett stycke kodas med `<lb/>`, som annars undviks. Inga blanksteg införs runt elementet.

`<p>` utan attribut – indraget stycke

`<p n="1">` – första stycket efter rubrik, i originalet med indrag och i och med detta attribut normaliserat till att vara utan indrag

`<p rend="noIndent">` – stycke utan indrag (i originalet)

<p rend="parIndent"> – ett i sin helhet indraget textstycke/blockcitat där första raden har extra indrag; kan också kombineras med n="1" för stycken där första raden inte ska vara indragen i förhållande till de övriga

<p rend="center"> – samtliga rader i stycket är centrerade

<p rend="right"> – högerställt textstycke

<p> tar enbart de värden för @rend som anger indrag; textstycken som är grafiskt markerade kodas med <hi> och lämpligt rend-värde innanför <p>-taggarna.

3.2.3.2 Visning

Se topelius.sls.fi.

Senast uppdaterat 13.10.2017

3.2.4 Dikter, strofer och versrader

<lg><l><label>

Avsnittet gäller både dikter i lyriksamlingar och enskilda strofer eller versrader i t.ex. noveller.

3.2.4.1 Kodning

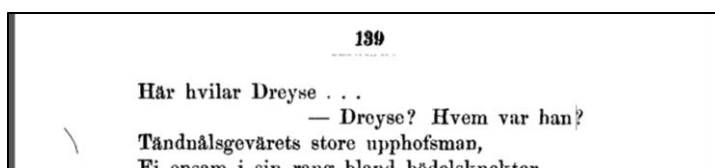
Varje diktstrof omges av ett <lg>-element och varje versrad av ett <l>. Även enskilda versrader <l> innesluts i <lg>. I dramatik införs <l> istället innanför <sp>.

Indragna versrader kodas med <l rend="indent"> (dock inte konsekvent indragna förstarader i diktsamlingar).

Centrerade versrader anges med @rend="center" i <l>.

Ifall en versrad delats upp pga. att den är för lång för spaltbredden kodas den ändå som en enhetlig versrad.

Ifall en versrad är fördelad på två, tre eller fyra rader av estetiska/konstnärliga skäl kodas varje fysisk rad med ett separat <l> försett med @part som får värdet I (*initial*), M (*medial*), F (*final*) eller F2. För två fysiska rader används I och F.

<lg> [---]

<l>Ett ringa redskap blott för staters kif,</l>

<l>En hand, som lånats åt de höges lustar,</l>

<l>En soldnär i den trupp, som satan rustar,</l>

<l>Att brådt förkorta oberedda lif:</l><pb type="orig" n="139"/>

<l part="I">Här hvilar <persName>Dreyse</persName> ...</l>

<l part="F">— <persName>Dreyse</persName>? Hvem var han?</l>

<l>Tändnålsgevärets store upphofsman,</l>

[---]</lg>

Prosastycken i lyrik kodas med <p> eller <p rend="noIndent"> beroende på om det finns indrag i originalet eller inte. Radbrytningar inom stycket kodas enbart om de kan uppfattas som betydelsebärande, då används <lb/>.

Versrader med etikett (se exempel) kodas med @type i <lg> samt <label> utan attribut innanför <|>.

<p><i>Hon.</i> Ni lekte eld. Ni skördat brand. <i>Han.</i> De unge slösa kungariken. <i>Hon.</i> Ni sökte lust, men skydde band. En qvinna säljer ej sin hand, Om hon förut ej känt sig sviken.</p>	<pre><lg type="labelledLines_before"> < ><label>Hon.</label> Ni lekte eld. Ni skördat brand.</ > < ><label>Han.</label> De unge slösa kungariken.</ > < ><label>Hon.</label> Ni sökte lust, men skydde band.</ > < >En qvinna säljer ej sin hand,</ > < >Om hon förut ej känt sig sviken.</ ></lg></pre>
---	--

Värden för @type i <lg> med etiketterade versrader:

"labelledLines_before" – etiketter framför versrader

"labelledLines_after" – etiketter efter versrader

Strofer med etikett kodas med <label> innanför <lg>. <lg> förses med @type och <label> med @place, se värden nedan.

<p>Det klang öfver fält, det klang i sal, Det klang i de unga bröst. Det var som en doft i sommardal, En suck af naturens röst. En tyst, försakande ande lagt Sitt hela lif uti sångens makt: Hans lif var kärlek! Ljud, enkla visa, hans minnes vakt!</p> <p style="text-align: right;">Carl Moring, † 6 Mars 1868. H:fors.</p>	<pre><lg type="labelled_margin"> <label place="margin"><hi rend="bold"><persName>Carl Moring</persName>,</hi><lb/>† 6 Mars 1868.</lb/><placeName>H:fors</placeName>.</lab el> < >Det klang öfver fält, det klang i sal,</ > < >Det klang i de unga bröst.</ > [---]</lg></pre>
<p><i>(Tärnor.)</i> Vi tänkte på eder i fjerran dal, När tysta vi sutto vid sömnen. Vi virkade glada studentens sal, Vi kransade lyror i drömmen.</p>	<pre><lg type="labelled_above"> <label place="above">(Tärnor.)</label> < >Vi tänkte på eder i fjerran dal,</ > < >När tysta vi sutto vid sömnen.</ > < >Vi virkade glada studentens sal,</ > < >Vi kransade lyror i drömmen.</ ></lg></pre>

Värden för @type i <lg> med etiketterade strofer:

"labelled_above" – etiketten ovanför strofen

"labelled_margin" – etiketten i marginalen (till höger eller vänster)

Värden för @place i <label> som anger strofetikett:

"above" – etiketten ovanför strofen

"margin" – etiketten ovanför strofen

3.2.4.2 Visning

Versrader i prosa:

<p>På det sättet, ser Calle, påstår jag i sten, att lyckan icke utväljer sina gunstlingar bland de klokaste och förnumstigaste här i världen. Ty hvad säger salig gumman Lenngrén:</p>

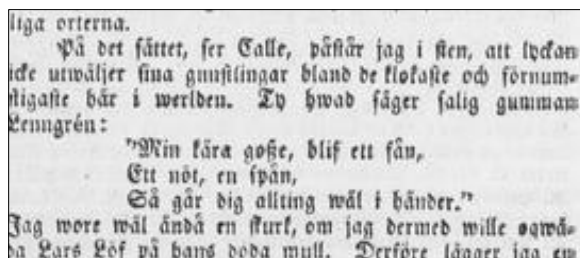
<lg>

<l rend="indent">Min kära gosse, blif ett fån,</l>

<l rend="indent">Ett nöt, en spån,</l>

<l rend="indent">Så går dig allting väl i händer.</l>

</lg>

25	På det sättet, ser Calle, påstår jag i sten, att lyckan icke utväljer sina gunstlingar bland de klokaste och förnumstigaste här i världen. Ty hvad säger salig gumman Lenngrén:
26	Min kära gosse, blif ett fån, Ett nöt, en spån, Så går dig allting väl i händer.
27	Jag vore väl ändå en skurk, om jag dermed ville

– Versrader visas indragna i förhållande till resten av texten även om de inte skulle ha varit indragna i originalet.

– Stycket efter verserna är inte indraget i originalet så det har kodats med <p rend="noindent">.

Visning för lyriksamlingar inte ännu fullt implementerad.

Senast uppdaterat 25.6.2014

3.2.5 Sidbrytning och paginering

<pb/>

3.2.5.1 Kodning

Sidbrytning anges med elementet <pb/>.

När sidbrytningen finns inne i ett textstycke ska det finnas blanksteg efter (men inte före) pagineringstaggen. Ifall sidbrytningen finns inne i ett ord införs inga blanksteg eller avstavningsstreck.

Sidnumret införs som värde till attributet n och är numret på sidan som börjar vid sidbrytningstaggen.

<pb type="orig" n="54"/>

Ifall en enskild sida saknar sidnummer men sidan ändå har beaktats i den fortsatta pagineringen, anges värdet "unprinted" i attributet type (se nedan), och det oskrivna sidnumret införs i n. Om sidan ifråga inte beaktats vid pagineringen införs inget n-attribut.

<pb type="orig unprinted" n="55"/>

– Markerar början av en onummerad sida som finns mellan sidorna 54 och 56.

<pb type="orig"/>

– Markerar början på en onummerad sida mellan sidorna 54 och 55.

Endast själva sidnumret (arabiskt eller romerskt) införs i @n. Eventuella föregående "s." eller efterföljande punkter utelämnas.

Felaktiga sidnummer korrigeras stillatigande.

Värden för @type i tryckt text:

type="orig" – sidbrytning i tryckt grundtext

type="orig unprinted" – otryckt sidnummer i tryckt grundtext

Efter att texten har ombrutits för den tryckta versionen införs ZTS paginering och sidbrytning i kodningen på motsvarande sätt som originalets men med andra värden för @type. Detta görs mha. ett skript och behöver alltså inte göras för hand. I de fall där originalets och ZTS sidbrytning finns på samma ställe bör pagineringstaggarna placeras i samma inbördes ordning genom hela utgåvan, förslagsvis först originalets och därefter ZTS.

type="ZTS" – sidnr i den tryckta versionen av ZTS

type="ZTS unprinted" – utskrivet sidnr i den tryckta versionen av ZTS

3.2.5.2 Visning

Originalets sidnummer visas med gredelin och ZTS med orange.

beräkning vara mycket förhastad, och hade den ock varit riktig, så beräknade man ej ¹⁴ de hinder, som för transpor ¹³ ten till Finland lades af hösten, stormarna och slutligen vintern.
--

Senast uppdaterat 3.7.2017

3.2.6 Kapitel

<div>

3.2.6.1 Kodning

Varje enskilt kapitel omges av ett eget <div type="chapter">.

<div> förses även med @title som får kapitlets namn som värde samt @id. Värdet för @id är "ch" + ett löpande nummer (numren anger enbart ordningsföljd och är inte synkroniserade med eventuella kapitelnummer, "ch1" är ofta ett förord ed.).

```
<div type="chapter" title="III. Satakunda" id="ch7">
```

```
<div type="chapter" title="3. Slaget vid Willmanstrand." id="ch5">
```

3.2.6.2 Visning

På topelius.sls.fi öppnas ett kapitel i taget i lästextspalten. Bara text som finns innanför ett <div type="chapter"> visas överhuvudtaget. (Gäller enbart verk med kapitelindelning, inte t.ex. lyrik.)

Senast uppdaterat 17.4.2014

3.2.7 Rubriker

<head>

3.2.7.1 Kodning

Rubriker kodas med elementet <head>.

Betydelsebärande eller estetiska radbrytningar inom en rubrik kodas med <lb/>. Inga blanksteg införs runt elementet.

Rubrikernas typ och nivå anges med @type.

Verkets titel kodas med <head type="title">.

```
<head type="title">En Resa i <placeName corresp="pl62">Finland</placeName>.</head>
```

<head type="title">Gamla året till det nya.</head>
– Titeln på en dikt som ingår i diktsamlingen Nya blad.

<head type="title">Lasse liten.</head>
– Titeln på en saga som ingår i Läsning för barn 5.

Avdelningsrubriker i lyriksamlingar, tidigare och senare delar i romaner och andra liknande sektionsrubriker kodas med <head type="section">.

<head type="section">I.</head> – avdelningsrubrik I lyrik

<head type="section">Förra afdelningen. Kriget.</head> – första delen av en roman

För eventuella rubriknivåer mellan <head type="section"> och <head type="section2">, <head type="section3"> o.s.v. tas i bruk. Namn på diktsviter kodas med <head type="section2">.

<head type="section2">Skog och sjö.</head>

<head> utan attribut används enbart för kapitelrubriker och sådant som kan jämföras med kapitel.

<head>6. <hi rend="italics">Höstmarknaden i <placeName corresp="pl2735">Åbo</placeName>.</hi></head>
– Kapitelrubrik.

<head>Första Föreläsningen. <date when="1864-09-27">27/9 64</date>.</head>

<head>Maji Månad.</head>

Motton, citat etc. i anslutning till rubrik eller titel kodas med <head type="motto">. Om en förklarande rubrik kodad "motto" följs av t.ex. ett citat kodas citatet med "motto2".

<head type="title">Nikolai Alexandrovitsch.</head>

<head type="motto"> (Vid det finska universitetets sorgfest den 24 Maj 1865 med anledning af dess kanslers död.) </head>

<head type="motto2">"Requiem æternam dona eis, Domine, et lux perpetua luceat eis!"</head>

För rubriker på lägre nivå än den som kodas med enbart <head>, dvs. underrubriker eller mellanrubriker används <head type="sub">, <head type="sub2">, <head type="sub3"> o.s.v. beroende på hur många rubriknivåer det finns. Även sammanställningar av typen "sub2 motto" kan tas i bruk vid behov.

<head type="title">Vernas rosor.</head><head type="sub">Novell.</head>
– Underrubrik till novelltitel.

Titlar för "verk-i-verk" – t.ex. "Röfwarebandets hjeltevisa." i *Läsning för barn* – kodas med <head type="incorp"> (står för incorporated work). Senare införs ev. också <div>-kodning med vilken själva verket-i-verket avgränsas.

3.2.7.2 Visning

Kodning	Faktaprosa (ej i storl.prop.)	Fiktionsprosa (ej i prop.)	Lyrik
<head type="title">	EN RESA I FINLAND. centrerat	VERNAS ROSOR. centrerat	ej implementerat
<head type="section">	exempel saknas	<i>Finska Kriget 1741–1743.</i> centrerat	ej implementerat

<head>	3. HELSINGFORS HAMN. centrerat	6. Höstmarknaden i Åbo. centrerat	ej implementerat
<head type="sub">	exempel saknas	Novell. centrerat	ej implementerat
<head type="motto">	exempel saknas	exempel saknas	ej implementerat

Senast uppdaterat 5.1.2017

3.2.8 Avsnitt och följetongsavsnitt

<milestone/>

3.2.8.1 Kodning

Avsnittsbrytning kodas med <milestone/> (tomt element, stängs i sig självt) där det nya avsnittet börjar.

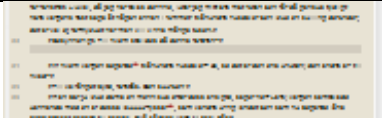
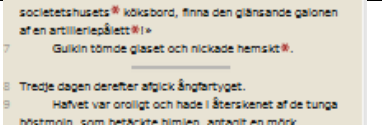
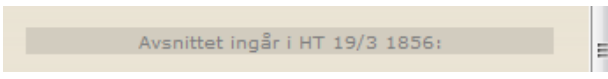

När början på ett nytt avsnitt i originalet har markerats med en blankrad införs <milestone unit="part"/>.

Ifall indelningen i avsnitt i originalet framhävs med en skiljelinje eller ett avlångt ornament anges det med <milestone type="bar"/>. Linjer eller ornament sist i kapitel betraktas som dekorationer och återges inte.

Följetongsavsnitt kodas med <milestone unit="part" when="ÅÅÅÅ-MM-DD"/>.

```
<milestone unit="part" when="1846-12-12"/>
```

3.2.8.2 Visning

<milestone unit="part"/>	
<milestone type="bar"/>	
<milestone unit="part" when="1856-03-19"/> <milestone unit="part" when="1856-05-01"/>	I Noveller, HaF, Fältskärn: I Lfb:

Senast uppdaterat 9.9.2016

3.2.9 Dateringar

<dateline><date>

Dateringar är ovanliga i de flesta typer av tryckt text men dikter i lyriksamlingar är ofta daterade. För datering av följetongsavsnitt, se föregående kapitel.

De datum som kodas är sådana som utgör egentliga dateringar av verket eller kapitlet ifråga, endera i början eller slutet av texten. En datering kan vara fristående, dvs. stå på egen rad så att den är grafiskt skild från resten av texten, eller vara en integrerad del av t.ex. en rubrik.

3.2.9.1 Kodning

En fristående datering och eventuell tillkomstort kodas med <dateline> och själva datumet omges av <date>. Om radbrytning av estetiska eller tydlighetsskäl förekommer införs <lb/>.

<date> förses med @when som får datumet i standardformat (ÅÅÅÅ-MM-DD) som värde. Ifall det är fråga om en tidsperiod införs istället @from och @to med start- och slutdatum som värde. (Dateringar som är skrivna "15, 16 April" kodas som tidsperiod.)

```
<dateline><date when="1854">1854.</date></dateline>
```

– Datering av dikt i lyriksamling med enbart årtal.

<date> omsluter enbart själva datumet, en eventuell veckodag inkluderas enbart i <dateline>.

<dateline> kan innehålla flera <date> om det är fråga om en uppräkningslista av datum eller t.ex. år som inte följer direkt på varandra (jfr tidsperiod ovan).

För dateringar som på ett eller annat sätt har integrerats i själva texten, t.ex. som en del av en rubrik, används enbart <date>.

Ifall årtalet inte framgår av dateringen kan det ändå införas i attributvärdet till @when om man med stor säkerhet kan sluta sig till vilket år texten har skrivits.

Datum i standardformat:

```
<date when="1855-07-05">5 juli 1855.</date>
```

```
<date when="1871-09">September 1871.</date> – Årtal och månad utan dag.
```

```
<date when="--09">September</date> – Enbart månad; årtal ersatt av bindestreck.
```

```
<date when="--05-01">Den första maj.</date> – Årtal ersatt av bindestreck.
```

```
<date when="1881">1881.</date> – Enbart årtal.
```

```
<date when="1840-04-16">Skärtorsdag 1840.</date> – Exakt datum för en helgdag ett visst år hittas t.ex. på www.timeanddate.com/calendar/.
```

– Valideringsschemat kan ge falskt larm när år, månad eller dag inte skrivs ut (exemplen 2–4 ovan).

3.2.9.2 Visning

<date> visas som vanlig text och <dateline> visas som vanlig text på egen rad.

Syftet med datumen i standardformat är att de är maskinläsbara och automatiska kopplingar därför kan skapas. Som metadata är maskinläsbara datum en *access point* som man kan hitta material på och koppla det samman med annat material.

Senast uppdaterat 17.4.2014

3.2.10 Listor

<list>

3.2.10.1 Kodning

Listor kodas i ett <list>-element med underordnade <item>-taggar.

Ifall hela listan är indragen i originalet anges det i starttaggen med <list rend="indent">.

Om listan är försedd med en rubrik anges den i ett <head>-element, som införs genast efter starttaggen <list>.

Om en lista hör till ett textstycke placeras <list> innanför (som barn till) <p>, annars separat (som syskon till) <p>.

3.2.10.2 Exempel och visning

Exempel saknas tillsvidare för sak- och fiktionsprosa.

Senast uppdaterat 17.4.2014

3.2.11 Tabeller, kalkyler och liknande uppställningar

<table>

Tabeller, kalkyler och liknande uppställningar som kräver att text/siffror/tecken (t.ex. ditotecken eller delar av klamrar) placeras exakt under varandra kodas med <table>.

3.2.11.1 Kodning

En tabell byggs upp inom ett <table>-element av lika många <row>-element som tabellen har rader och inuti varje <row> lika många <cell>-element som tabellen har kolumner.

Tabellens text skrivs in mellan <cell>-taggarna.

Ifall tabellen i originalet inte har några linjer runt fälten införs @rend med värdet "noBorder" i <table>.

```
<table rend="noBorder">
```

Om tabellen har en rubrik införs den i ett <head> element direkt efter <table>-starttaggen.

```
<table rend="noBorder">
  <head rend="underline">Vinterkvartal:</head>
  <row><cell> [---]
</table>
```

Rubrikerna för enskilda rader eller kolumner anges med @role och värdet "label" i <row> (för kolumnrubriker) eller <cell> (för radrubriker).

<row role="label"> – När cellerna i raden innehåller kolumnrubriker.

<cell role="label"> – När cellen innehåller en radrubrik.

Kalkyler har ofta ett långt streck mellan delsummorna och slutsumman. Strecket införs som en lång cell i en egen <row>. <cell/> (omsluter ingen text) förses med @rend="botBorder".

```
<cell rend="botBorder"/>
```

En klammerparentes, alltså tecknet }, som utsträcker sig över två eller flera rader byggs upp med *bracket pieces (curly bracket)* ur Unicode-kategorin *Miscellaneous Technical*. Symbolerna införs som entitetsreferenser (kan inte visas direkt i Oxygen).

Tvådelad klammerparentes (ordningsföljd beroende på hur klammerparentesen är svängd):

⎰ { upper left or lower right curly bracket section = left moustache

⎱ } upper right or lower left curly bracket section = right moustache

Klammerparentes med tre eller flera delar (ordning beroende på hur klammerparentesen är svängd):

⎧ { left curly bracket upper hook

⎨ } left curly bracket middle piece

⎩ \ left curly bracket lower hook

⎪ | curly bracket extension

⎫ } right curly bracket upper hook

⎬ { right curly bracket middle piece

⎭ \ right curly bracket lower hook

Eftersom allt tabellinnehåll visas vänsterställt måste klammerdelarna placeras i en egen kolumn ifall de föregås av text eller siffror.

3.2.11.2 Exempel och visning

– Vanlig tabell med rad- och kolumnrubriker. Visas tillsvidare utan kantlinjer även om sådana finns i originalet.

Tomma celler registreras i kodningen som <cell/>.

<table>

<row role="label">

<cell/>

<cell>Invånare:</cell>

<cell>På kvadratmilen:</cell>

</row>

<row>

<cell role="label"><placeName corresp="pl1518">Nylands län</placeName></cell>

<cell><reg>156 069</reg></cell>

<cell>667</cell>

</row>

<row>

<cell role="label"><placeName corresp="pl2754">Åbo och Björneborgs län</placeName></cell>

<cell><reg>277 476</reg></cell>

<cell>579</cell>

</row>

<row> <cell role="label"><placeName corresp="pl2318">Tavastehus</placeName></cell>

<cell><reg>147 794</reg></cell>

<cell>431</cell>

</row>

<row> <cell role="label"><placeName corresp="pl2610">Wiborgs</placeName></cell>

<cell><reg>264 499</reg></cell>

<cell>340</cell>

</row>

```

<row>
  <cell role="label"><placeName corresp="pl1951">S:t Michels</placeName></cell>
  <cell><reg>140 740</reg></cell>
  <cell>327</cell>
</row>

```

```
[--]
```

```
</table>
```

	Invånare:	På kvadratmilen:
Nylands län	156 069	667
Åbo och Björneborgs län	277 476	579
Tavastehus	147 794	431
Wiborgs	264 499	340
S:t Michels	140 740	327
Kuopio	181 332	227
Wasa	236 003	312
Uleåborgs	143 811	47
	Summa 1 547 724	Medeltal 226

Senast uppdaterat 11.4.2017

3.2.12 Fotnoter och slutnoter

```
<note>
```

3.2.12.1 Kodning

Fotnoter och slutnoter kodas med <note>.

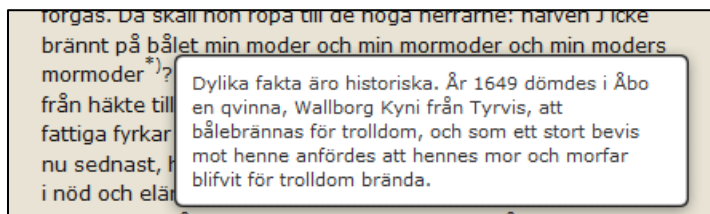
I <note> införs tre attribut: @id med värdet "ftn" + ett löpande nummer; @n med notens nummer i originalet eller annan symbol, t.ex. *, *) eller †; @place med värdet "foot" (fotnot) eller "end" (slutnot).

Inga extra blanksteg införs runt <note>-taggarna.

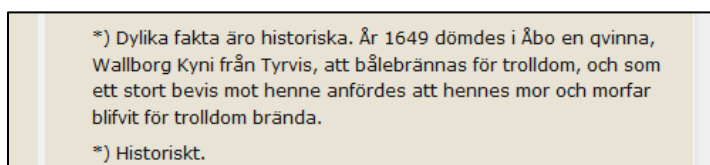
En folksägen berättar<note id="ftn3" n="*") place="foot"><persName rend="italics">Forssell</persName>, <title>Statistik öfver Sverige</title>.</note>, att man i skogen

3.2.12.2 Visning

Noten visas i brödtexten med originalets symbol och notens text i en tooltip-ruta:

Alla noter som hör till kapitlet visas nederst i lästextspalten:

Senast uppdaterat 17.4.2014

3.2.13 Markerad text

@rend

3.2.13.1 Kodning

Markerad text anges med @rend vars värde anger typen av markering (t.ex. kursivering).

@rend kan ifråga om grafiska markeringar i tryckt text införas i <foreign>, <hi>, <persName>, <placeName> och <title>. (Obs. att @rend också används i andra sammanhang, för t.ex. styckeindrag). <hi> används när den markerade texten inte är kodad med något annat av de nämnda elementen.

<p>Dertill komma af <persName rend="bold">B. Reinhold</persName> vignett för omslaget samt af <persName rend="bold">C. Sjöstrand</persName> titelvignett.</p>

<l>Hans <hi rend="italics">nej</hi> var rikt, hans <hi rend="italics">ja</hi> var armt,</l>

Värden för @rend i tryckt text (utökas vid behov):

rend="bold" – fetstil

rend="bold expanded" – spärrad fetstil

rend="bold italics" – kursiverad fetstil

rend="expanded" – spärrat

rend="expanded italics" – spärrat och kursiverat

rend="italics" – kursiverat

rend="raised" – upphöjd text (inte siffror, de läggs in som specialtecken, se avsnittet om bråktal)

rend="sub" – nedsänkt text (inte siffror, de läggs in som specialtecken, se avsnittet om bråktal)

rend="romanType" – antikva i frakturtext

rend="romanType expanded" – spärrad antikva i frakturtext

rend="romanType italics" – kursiverad antikva i frakturtext

rend="uppercase" – versaler/kapitälér (enbart)

Rubriker i tryckt text kodas med type-attribut, inte @rend eftersom det inte är fråga om manuskriptbeskrivning (i motsats till handskrifter). Rubrikernas utseende bestäms sedan enligt vår utgåvas standard, inte enl. grundtextens utseende.

I *Boken om vårt land* samt *Naturens bok* som är tryckta med avsnitt omväxlande i fraktur och antikva registreras typsnittet för varje enskild rubrik <head>, datering <dateline>, stycke <p> samt versrad <l>. Detta görs med @style med värdena "blackletter" för fraktur och "romanType" för antikva. @style är också tillåtet i <item>.

3.2.13.2 Visning

rend="bold"; här <persName rend="bold" >	Bervalds sträng sökt högre zoner, Stum är Mankells fornchoral, Kjærulfs älskelige toner Klingat bort i Norges dal.
rend="bold expanded"	exempel saknas
rend="bold italics"; här "1741" kodat med <hi rend="bold italics">	1741 års krig
rend="expanded"; här "Requiem æternam!" kodat med <foreign xml:lang="lat" rend="expanded">	längtan: Requiem æternam!
rend="expanded italics"; här "tryckta" kodat med <hi rend="expanded italics">	<i>Ular framställning af nämnda olyckliga endast på tryckta källor och således immanställning af det redan kända, n</i>
rend="italics"; här "Nyslott" kodat med <placeName rend="italics">	mt staden och fästningen Nyslott med nedan omförmålas, allt detta med öar,

rend="raised"	exempel saknas
rend="sub"	exempel saknas
rend="romanType"; här "sacre nom" kodat med <foreign xml:lang="fre" rend="romanType">	ton; sacre nom,
rend="romanType expanded"	exempel saknas
rend="romanType italics"; här versrad kodad med <hi rend="romanType italics">	<i>Då ville mörka ödet att nu, just nu</i>
rend="uppercase"; här kodat med <speaker><hi rend="uppercase">MIELIKKI.</hi>.</speaker>	MIELIKKI. Blås på Visning ändras möjligen?
<l style="romanType">Uppvakna till den nya tiden,</l>	avvikande visning saknas
<p n="1" style="blackletter">Nu förstår jag det.</p>	avvikande visning saknas

Senast uppdaterat 17.8.2016

3.3 Kodning av tryckt dramatik

<div type="drama">

Exempel och principer i det här kapitlet gäller i första hand dramatik i *Läsning för barn*. Riktlinjer för t.ex. normaliseringar kan skilja sig åt mellan utgåvor.

3.3.1 Rollförteckningar

<castList>

3.3.1.1 Kodning

Rollförteckningar kodas med <castList>. De enskilda rollerna kodas med <castItem>.

En rad som utgör en uppräkningslista av flera roller kodas med <castItem type="list">.

Flera personer som definieras med en och samma beteckning listas efter varandra inom samma <castItem type="list"> med kommatecken och/eller "och" tillagt emellan även om de står under varandra i originaltexten.

Ifall rollförteckningen har en rubrik kodas den med <head>, som placeras efter <castList>-starttaggen.

<castList>

```
<head>Personerna:</head>
<castItem><reg>GREFVINNAN</reg>.</castItem>
<castItem type="list"><reg>AXEL</reg> <reg>och</reg> <reg>ROSINA</reg>, hennes
barn.</castItem>
<castItem><reg>MA BONNE</reg>, deras gouvernante.</castItem>
<castItem>MOR <reg>BRITA</reg>, en fattig gumma.</castItem>
<castItem type="list"><reg>PEHR</reg> <reg>och</reg> <reg>GRETA</reg>, hennes barn.
</castItem>
<castItem><reg>EN FRÄMMANDE GOSSE.</reg></castItem>
<castItem><reg>EN FRÄMMANDE FLICKA.</reg></castItem>
```

</castList>

– Normalisering av utgivaren är kodade med <reg>. Personer anges konsekvent i versaler.

Ifall rollförteckningen innehåller en förteckning-i-förteckningen kodas den med <castGroup> och med en eventuell egen rubrik i <head> efter <castGroup>-starttaggen.

<castList>

<head>Personer:</head>

<castItem><reg>MAGISTER BAS,</reg> skollärare.</castItem>

<castGroup>

<head>Skolgossar, som beslutat bli röfvare, nemligen:</head>

<castItem><reg>ROBERT FRIMAN</reg> <reg>RINALDO RINALDINI. </reg></castItem>

<castItem><reg>CARL KRONFELT</reg> <reg>CARL MOOR. </reg></castItem>

<castItem><reg>FRANS BOSTRÖM</reg> <reg>MAZARINO. </reg></castItem>

</castGroup>

<castItem><reg>LÄNSMAN BLACK. </reg></castItem>

<castItem type="list"><reg>EN BONDGUBBE</reg> och <reg>EN

BONDGUMMA.</reg></castItem>

</castList>

3.3.1.2 Visning

Inte ännu implementerad.

Senast uppdaterat 17.4.2014

3.3.2 Repliker

<sp>, <p>, <l> (<lg>)

3.3.2.1 Kodning

Repliker i dramatik kodas med <sp>, som placeras runt rollinnehavaren och repliken.

Samma replik kan omfatta flera prosastycken <p>, diktverser <l> och scen- eller regionvisningar <stage>. Repliken tar slut när talaren byts.

<sp>

<p><hi rend="uppercase">MYLLY MATTI</hi>. Puh – jag tror ryggen börjar på att bli gammal.

Månnтро jag kan sjunga ännu med säcken på nacken? <stage type="speaker">(Sjunger)</stage></p>

<l>Jag heter Mylly Matti jag,</l>

<l>Är mjölnare båd' natt och dag ...</l>

<p>Nej, det vill inte gå numera. [...] <stage type="speaker">(Går gnolande ut.)</stage></p>

</sp>

<sp>

<p><hi="uppercase">LISA</hi> <stage type="speaker">(kommer in.)</stage> Jag tyckte mig

höra min fars röst. [...]</p>

</sp>

I dramatik på prosa står rollinnehavaren innanför <sp> och <p> (samt kodas i sällsynta fall med <persName>, se Fiktiva personer).

<sp><p><hi rend="uppercase">FLICKAN MED BÄREN</hi>. Kära du, jag har inga pengar, men här skall du få hela min korg. Är du hungrig, så ät.</p></sp>

Om en replik inte föregås av namnet på en rollinnehavare utan enbart av en fristående scenanvisning placeras <sp>-starttaggen efter scenanvisningen.

Ifall versraderna inom en replik på vers är indelade i strofer används <lg> (som annars inte behövs). När en och samma versrad är fördelad på två, tre eller fyra rader, t.ex. så att en replik innehavare uttalar den första halvan av en versrad och nästa replik innehavare uttalar den avslutande halvan av versraden, används part="I", part="M" (för den mittersta om det är tre delar) och part="F", samt vid behov part="F2" i respektive <l>.

3.3.2.2 Visning

Inte ännu implementerad.

Senast uppdaterat 25.6.2014

3.3.3 Rollinnehavare på egen rad/dramatik på vers

<speaker>

3.3.3.1 Kodning

När rollinnehavaren står på en egen rad markeras namnet med <speaker> innanför <sp>.

En eventuell punkt efter rollnamnet tas med innanför taggarna.

Om rollinnehavarens namn uppfyller kriterierna för namnkodning kodas namnet med <persName> innanför <speaker> (se Fiktiva personer).

Flera namn kan anges inom samma <speaker>-taggar, men om namnkodning används (sällsynt, se ovan) får varje namn ett eget <persName>.

<speaker><hi rend="uppercase">ROSA</hi> och <hi rend="uppercase">LILA</hi>.</speaker>

3.3.3.2 Visning

<speaker>	alla <speaker> visas centrerade
-----------	---------------------------------

Senast uppdaterat 17.4.2014

3.3.4 Scenanvisningar, regianvisningar och melodiangivelser

<stage>

3.3.4.1 Kodning

Scenanvisningar kodas med <stage>.

Scenanvisningar beskriver något som sker utanför repliken, jfr regianvisningar.

Scenanvisningar som står inne i en replik kodas med <stage> innanför <p>.

Fristående scenanvisningar som utgör ett eget stycke kodas med <stage>.

<stage rend="indent"><hi rend="italics">Förhänget faller.</hi></stage>

– Lfb: fristående scenanvisning i dramatik på prosa.

<stage rend="center"><hi rend="italics">Tittar ut genom fönstret.</hi></stage>

– Lfb: fristående scenanvisning i dramatik på vers.

@rend införs i <stage> med värdet "noIndent", "indent", "center" eller "right". (I *Läsning för barn* stillatigande normalisering där bruket varit inkonsekvent.)

Om texten i scenanvisningen är grafiskt markerad anges detta med <hi>-kodning runt texten.

<stage rend="center"><hi rend="italics">Barnen väsnas i trädgården.</hi></stage>

En inledande scenanvisning direkt efter en rubrik eller en rollförteckning kodas med <stage n="1">.

<p>-taggar införs innanför <stage> endast ifall anvisningen är uppdelad på två eller flera textstycken.

Regianvisningar specificerar vad rollinnehavaren ska göra, hur han/hon ska se ut och liknande.

Regianvisningar som står inne i en replik kodas med <stage type="speaker"> innanför <p>.

Fristående regianvisningar som utgör ett eget stycke kodas med <stage type="speaker">, i övrigt på samma sätt som fristående scenanvisningar.

```
<stage type="speaker" rend="right"><hi rend="italics">Smyger sig bort.</hi></stage>
```

Melodiangivelser kodas med <stage type="melody">.

```
<sp>
<speaker><hi rend="uppercase">LISA</hi></speaker> <stage type="speaker"><hi
rend="italics">sjunger</hi>.</stage> <stage type="melody"><reg>Melodi:</reg> »<title rend="italics">Jag
helsar dig fredliga flagga</title><reg>».</reg></stage>
  <|>Mitt skepp far till <placeName>Spanien</placeName> med krikon</|>
  <|>Och kommer tillbaka med fikon,</|>
  <|>Och dem skall jag ge åt mitt barn,</|>
  <|>Min docka, som sover i qvarn.</|>
</sp>
```

3.3.4.2 Visning, Läsning för barn

<stage n="1">	visas utan indrag	<i>En skogstrakt vid stranden * och bärande en korg</i>
<stage>, <stage type="speaker">	visas i ett stycke, efter rollinnehavarens namn eller i eller strax efter en replik; uppför sig enligt hur stycket är kodat	<i>(Lagan.) GOSSEN (med befällande r önstref). Är ni döfva? Hör ni int</i>
<stage rend="indent">, <stage type="speaker" rend="indent">	fristående scenanvisning i dramatik på prosa, visas alltid med indrag	<i>134 (Två fattiga barn nai AINA. De der skulle k stit till middag i dag?</i>
<stage rend="center">, <stage type="speaker" rend="center">	fristående scenanvisning i dramatik på vers, visas alltid centrerad och med blankrad/expanderat avstånd före och efter	exempel saknas
<stage type="melody">	samma platsattributregler som för <stage>. Följer direkt på person, sångtitel, scenanvisning och dylikt. Undantagsvis förekommer fristående melodiangivelser, som får layout som fristående scenanvisningar	exempel saknas

3.3.5 "Verk-i-verk"

<head type="incorp">

3.3.5.1 Kodning

Namnet på "verk-i-verk", oftast sånger, ges koden <head type="incorp">.

```
<head type="incorp">FLORINNAS SÅNG</head>
```

```
<stage>(med ackompanjement af cittra <stage type="melody">på melodien af: " Tuoll on mun kultani.")</stage></stage>
```

```
<sp>
```

```
<|>Rosorna dofta och fåglarna sjunga,</|>
```

```
<|>Sommarens vindar i grenarna gunga.</|>
```

```
[--]</sp>
```

3.3.5.2 Visning

Inte ännu implementerad.

Senast uppdaterat 17.4.2014

3.4 Allmänt om kodning av manuskript/handskrivet

3.4.1 Transkribering av handskrifter

3.4.1.1 Allmänt

Vid transkriberingen skrivs texten ut som den står i originalhandskriften, helt utan rättelser. Regelns undantag utgörs av de mycket små stillatigande rättelser som nämns nedan. Texten förses också med all kod som har med dess struktur och utseende att göra.

Även om transkriberingen görs från faksimil så är det originaldokumentet som är utgångspunkten för transkriberingen. Det innebär att text som är svårtydd eller oläslig pga. skanningen, t.ex. en bokstav som döljs av en vikt kant, kontrolleras i originaldokumentet.

Utgångspunkten är att enbart det som manuskriptets författare skrivit själv transkriberas. Tillägg av annan hand i manuskript noteras som regel enbart i manuskriptbeskrivningen. Undantag utgörs för tillfället endast paginering samt tillägg i brev som skrivits in innan brevet skickades. Se kapitlet om brev för kodning av tillägg av annan hand.

Instruktionerna nedan gäller olika detaljfrågor som kan dyka upp vid transkriberandet, se även de olika delområdeskapitlen som rör manuskript.

3.4.1.2 Bokstäver och tecken

Bara helt utskrivna bokstäver återges. Om Topelius har skrivit ~~dett~~ och påbörjat ett a, men sedan strukit ordet, blir kodningen dett, även om man tydligt kan urskilja ett halvt a i slutet av ordet. Detta för att inte i misstag lägga in egna tolkningar i texten: ett till synes halvt a är kanske ändå början på ett o. Om det enbart finns en halv struken bokstav på ett ställe behöver ingenting alls införas. Detta gäller främst strykningar, där Topelius ofta stryker innan han ens fått ordet färdigt. Om ett ord inne i normal text slutar lite slarvigt ska sista bokstaven däremot skrivas ut (vid behov kan det <unclear>-kodas).

Topelius har i allmänhet skrivit ut hela ordet innan han infört å-, ä-, ö-, i- och j-prickar samt t-streck, och ibland har han glömt att införa dem och helt enkelt fortsatt med nästa ord. Prickar på i, ä och ö, ring på å och t-streck skrivs stillatigande in i entydiga fall. Uteblivna accenter sätts inte ut, men felaktigt skriven grav eller akut accent korrigeras, ex. soupèr > soupér. Ett t, eller ovanligare: f, utan streck kan tolkas som t eller f utan unclear-kodning, såvida det inte liknar för mycket på l eller s. Ordet det utan t-streck skrivs alltså ut antingen som det eller som `de<unclear reason="writing" resp="NN">t</unclear>`.

Det kan ibland vara svårt att avgöra om ord är skrivna med versal eller gemen, stor eller liten bokstav. Ifall det inte går att avgöra får man välja det som verkar logiskt. Är man osäker på hur t.ex. S och s skiljer sig i utseende lönar det sig att leta efter ord som man vet har versal och gemen, som Sverige och som, och jämföra s:en med det ställe man funderar på. I svårbedömda fall följs generellt principen om versal initial i namn och i början av mening – i övriga fall gemen. Beakta dock att ZT eventuellt inleder betonade ord med versal.

Det är ofta svårt att avgöra ifall ord slutar på a eller e. Det händer att Topelius skriver samma ord ibland med -a och ibland med -e, så ifall man inte kan avgöra vad det står får man helt enkelt ta endera. Ett slut-e är i allmänhet smalare och spetsigare än ett slut-a.

Cediljer i franska ord återges, men uteblivna cediljer sätt inte ut. Eventuella cediljer i svenska ord återges inte.

Bokstaven w återges som w även om bruket är inkonsekvent och vi nu skulle stava samma ord med v.

Bokstäver med förlängningsstreck dubbleras stillatigande.

Ensamma symboler i marginalen eller i texten utan något bifogat tillägg ges en redaktionell kommentar, detta gäller även ensamma strukna symboler där tillägget saknas. Om symbolen inte är ensam utan passar ihop med ett tillägg i marginalen kommenteras symbolen inte, utan tillägget placeras på dess plats. Om både symbolen och tillägget är strukna kommenteras symbolen inte, utan tillägget införs på dess plats som t.ex. `<add place="leftMargin">[text]</add>`.

Inslag skrivna med grekiska eller kyrilliska tecken införs som en redaktionell kommentar, XML Comment: Grekerne kallade dem <!--Här finns åtta grekiska tecken.-->. Om man behärskar grekiska eller ryska kan man införa tecknen som sådana.

Bråktal införs från Oxygens teckenkarta (se "Liten förteckning över specialtecken" i manualens introduktionskapitel).

3.4.1.3 Skiljetecken

Avstavningsstreck återges aldrig. Ifall det är osäkert om ett streck är ett avstavnings- eller bindestreck kan det vara till hjälp att se efter hur Topelius skriver ordet ifråga i andra sammanhang (sök på topelius.sls.fi eller i filerna på SVN).

Haplografier, dittografier och stav-/skrivfel korrigeras ej. Det enda undantaget är tillägg som slutar med skiljetecken, fast det redan finns ett skiljetecken i den löpande texten: Det var Finnarne <add>och Svenskarne;</add>; de hade [...] Här har och Svenskarne; lagts till ovanför raden och med streck/pilar/linjer visas att tillägget ska in mellan Finnarne och ;. Resultatet skulle bli texten Finnarne och Svenskarne;; de, vilket knappast är meningen. Därför lämnas det ena av skiljetecknen stillatigande bort i kodningen: Finnarne <add>och Svenskarne<add>; de hade, så att resultatet blir en mening med normal användning av skiljetecken: Det var Finnarne och Svenskarne; de hade [...]. Samma princip tillämpas i överstrykningar: om Topelius skulle ha strukit tillägget i exemplet ovan, men överstrykningen slutar ungefär på n:et, så kodas det som om även e:t och semikolonet är strukna, annars blir resultatet åter en text med två likadana skiljetecken efter varandra.

Olika slags streck som skiljetecken anges med tankstreck till sitt riktiga antal. Tankstrecken föregås och efterföljs alltid av blanksteg: en – eller två – – – . Streck i sifferuppgifter återges med tankstreck utan mellanrum: 1764–66. Det är viktigt att använda korrekt tankstreck, – *en dash*, med Unicode-nummer –

Ett antal punkter efter varandra återges med korrekt antal punkter, som föregås av blanksteg, t.ex. slut eller det ..? Vissa av Topelius streck är något slags mellanting mellan streck och punkt, då får man själv tolka det som antingen . eller – .

3.4.1.4 Löpande text i marginalerna

Att skriften börjar böjas nedåt eller uppåt för att Topelius kommit till marginalen, papperskanten eller bindningen ska inte kodas som t.ex. tillägg under raden eller liknande, om det är fråga om löpande text där vissa ord blir helt eller delvis sneda och börjar gå in mellan två rader beroende på platsbrist. Vi har heller ingen kod för om texten löper vågrätt, lodrätt eller diagonalt. Om ord eller slutet på ord blir svårtydda p.g.a. att Topelius kommit till slutet av raden och marginalen, papperskanten eller bindningen kommer emot, kodas det med t.ex. <unclear reason="endline" resp="NN">.

Ovanstående stycke gäller inte brev, se brevkapitlet.

Att skriften trängs ihop mot slutet av sidan och raderna blir kortare eller halva kodas inte, om det är fråga om den löpande texten som, när sidan börjar ta slut, går ner i bottenmarginalen, trängs ihop på halva rader längst ner på sidan så att en del av texten ser högercentrerad ut eller dylikt. Om det däremot är fråga om ett tillägg i bottenmarginalen kodas det naturligtvis som ett sådant.

3.4.1.5 Placering av tillägg

När en symbol, som visar att det finns ett tillägg i marginalen, (med streck/pilar/linjer) har införts ovanför eller strax vid sidan av ett skiljetecken, införs tillägget stillatigande enligt vad som verkar logiskt. Om det i texten står Det var Finnarne*, som hade uppstått [...] och tillägget i marginalen lyder *ett nytt folk, blir kodningen Det var Finnarne, <add place="leftMargin">ett nytt folk,</add> som hade uppstått [...] och inte Det var Finnarne <add place="leftMargin">ett nytt folk,</add>, som hade uppstått [...]. Topelius använder i allmänhet kommatecken runt inskjutna appositioner och bisatser, så orsaken till symbolens "felplacering" är troligen samma som de diakritiska tecknens, accenternas och citattecknens "felplacering", dvs. Topelius sätt att skriva, som gör att allt ovanför bokstäverna hamnar på ett ungefär snarare än exakt.

Om symbolens placering är totalt entydig, görs ingen ändring, men om det i tilläggen är fråga om meningar som börjar med stor bokstav och slutar med punkt, kan tilläggen dock med fördel placeras logiskt, även om symbolen verkar avse annat. Text: År 1188 gjordes ett härtåg mot svenska kusten*. Tillägg: *Hären bestod av Karelare och Ester. Blir: År 1188 gjordes ett härtåg mot svenska kusten. <add place="rightMargin">Hären bestod av Karelare och Ester.</add>

3.4.1.6 Förkortningar och fasta blanksteg

Blanksteg skrivs konsekvent ut i förkortningar, i enlighet med dåtida bruk: t. ex., o. s. v. och B. B., samt före valutasymboler, måttenheter, procenttecken och halva klockslag, ½ 4. Är bokstäverna sammanskrivna (utan skiljetecken) återges de utan blanksteg, ex. NB (nota bene), GA (Gustaf Adolf). När bara ett led i en sammansättning är förkortat sätts blanksteg ut, också om leden är sammanskrivna: H Backman (Henrik), H Herr (Högtärade).

För att undvika radbrytning mitt i en förkortning eller mellan initialer i löpande text införs fasta blanksteg som entitetsreferens: istället för vanliga blanksteg.

o. s. v. -> o. s. v.

<persName>G. A.</persName>

– Gustav II Adolfs initialer.

Sammanskrivningar är ofta svåra att särskilja från särkrivningar och prövas från fall till fall. Ord skrivna med mycket litet mellanrum eller som saknar mellanrum återges som två skilda ord om det av sammanhanget klart framgår att det är fråga om skilda ord. Detta stillatigande.

3.4.1.7 Tillägg av annan hand

Tillägg av annan hand i manuskript noteras som regel enbart i manuskriptbeskrivningen och transkriberas inte tillsammans med författarens text. Undantag utgör för tillfället endast tillägg i brev som skrivits innan brevet skickades samt i övriga manuskript samtidig text av identifierbar hand (t.ex. om Emilie Topelius deltagit i (ren)skrivandet av ett ms och handstilen kan identifieras). Se kapitlet om brev för kodning av tillägg av annan hand.

3.4.1.8 Interna redaktionella kommentarer med XML Comments

Allt som förblir oklart i texten kan ges en redaktionell kommentar, XML Comment, t.ex. <!--Följande ord börjar antingen med K eller P.-->, <!--Tilläggets placering oklar.-->, <!--Börjar ett nytt stycke här eller inte? Indraget är mycket mindre än tidigare indrag.--> eller vad det nu kan gälla. XML-kommentarerna visas i lästext och ms på interna topelius.sls.fi när man kryssar i visningsalternativet "Visa XML-kommentarer".

Man kan också skapa ett dokument där man listar speciella oklarheter och annat man vill göra kapselns följande kodare/kollationist uppmärksam på.

Senast uppdaterat 19.10.2017

3.4.2 Stycken

<p>

3.4.2.1 Kodning

Varje stycke i löpande text omsluts av elementet <p>.

Betydelsebärande radbrytningar inom ett stycke kodas med <lb/>, som annars undviks. Inga blanksteg införs runt elementet.

`<p>` utan attribut – indraget stycke

`<p rend="noIndent">` – stycke utan indrag

`<p rend="parIndent">` – ett indraget textstycke/blockcitat; samtliga rader indragna

`<p rend="center">` – samtliga rader i stycket är centrerade

`<p rend="right">` – högerställt textstycke

`<p>` tar enbart de värden för `@rend` som anger indrag; textstycken som är grafiskt markerade kodas med `<hi>` och lämpligt `rend`-värde innanför `<p>`-taggarna.

3.4.2.2 Normaliseringar av styckeindrag i handskrifter

Eftersom en del normaliseringar av styckeindrag görs stillatigande i ett tidigt skede av arbetsprocessen och praxis skiljer sig åt mellan olika delutgåvor tas frågan om normaliseringar undantagsvis upp här.

Redovisning av normaliseringar i kodningen: Om det första stycket i ett kapitel eller avsnitt är indraget i originalet och man vill ersätta detta med ett stycke utan indrag, kodas stycket med `<p n="1">`. Icke-indragna stycken i originalet som ska visas med indrag kodas med `<p rend="normalizedIndent">`.

Föreläsningar: Stycken återges med indrag, dvs. som `<p>`, även om Topelius inte alltid gjort indrag vid styckebyte (stillatigande normalisering). Det första stycket i en föreläsning, dvs. det under rubriken, är vanligen skrivet med indrag men återges i enlighet med nuvarande praxis utan indrag, vilket innebär koden `<p n="1">`, som berättar att det är fråga om ett förstastycke som normaliserats. Ifall Topelius skrivit det första stycket utan indrag kodas detta med `<p rend="noIndent">`.

Dagböcker: Inga stillatigande normaliseringar av styckeindrag. Nytt stycke utan indrag normaliseras till att omfatta ett indrag med `<p rend="normalizedIndent">`. Det första stycket i respektive daganteckning återges i enlighet med originalet utan indrag `<p rend="noIndent">`.

Skönlitterära manuskript: Inga stillatigande normaliseringar av styckeindrag.

Brev: Stillatigande normalisering: Inledande stycke och stycke efter `<milestone/>`, tabell eller annan avvikande uppställning återges utan indrag och kodas med `<p rend="noIndent">`. (För inledande stycke är det egentligen inte nödvändigt eftersom det alltid visas utan indrag på webbsidan men en stor del av breven är kodade såhär.) Övriga stycken kodas alltid som indragna med `<p>`.

3.4.2.3 Visning

Se topelius.sls.fi.

Senast uppdaterat 17.4.2014

3.4.3 Dikter, strofer och versrader

`<lg><l>`

Avsnittet gäller både egentliga lyrikmanuskript och enskilda strofer och versrader i annan handskriven text.

3.4.3.1 Kodning

Varje diktstrof omges av ett <lg>-element och varje versrad av ett <l>. Även enskilda versrader <l> innesluts i <lg>. I dramatik införs <l> istället innanför <sp>.

Indragna versrader kodas med <l rend="indent">.

Centrerade versrader anges med @rend="center" i <l>.

Ifall en versrad är fördelad på två eller tre rader av estetiska/konstnärliga skäl kodas varje fysisk rad med ett separat <l> försett med @part som får värdet I (initial), M (medial, används om versraden delats upp i tre) eller F (final).

Exempel saknas.

Prosastycken i lyrik kodas med <p> eller <p rend="noindent"> beroende på om det finns indrag i originalet eller inte. Radbrytningar inom stycket kodas enbart om de kan uppfattas som betydelsebärande, då används <lb/>.

Versrader med etikett kodas med @type i <lg> samt <label> utan attribut innanför <l>.

Exempel saknas, se avsnitt om tryckt text	
---	--

Värden för @type i <lg> med etiketterade versrader:

"labelledLines_before" – etiketter framför versrader

"labelledLines_after" – etiketter efter versrader

Strofer med etikett kodas med <label> innanför <lg>. <lg> förses med @type och <label> med @place, se värden nedan.

Exempel saknas, se avsnitt om tryckt text	
Exempel saknas, se avsnitt om tryckt text	

Värden för @type i <lg> med etiketterade strofer:

"labelled_above" – etiketten ovanför strofen

"labelled_margin" – etiketten i marginalen (till höger eller vänster)

Värden för @place i <label> som anger strofetikett:

"above" – etiketten ovanför strofen

"margin" – etiketten ovanför strofen

3.4.3.2 Visning

Se topelius.sls.fi

Senast uppdaterat 11.6.2015

3.4.4 Sidbrytning och paginering

<pb/>

3.4.4.1 Kodning

Sidbrytning anges med elementet <pb/>.

När sidbrytningen finns inne i ett textstycke ska det finnas blanksteg efter (men inte före) pagineringstaggen. Ifall sidbrytningen finns inne i ett ord införs inga blanksteg eller avstavningsstreck.

Sidnumret införs som värde till attributet `n` och är numret på sidan som börjar vid sidbrytningstaggen.

```
<pb type="author" n="54"/>
```

Ifall ett enskilt sidnummer inte är utskrivet men sidan ändå har beaktats i den fortsatta pagineringen, anges värdet "unwritten" i attributet `type` (se nedan), och det oskrivna sidnumret införs i `n`. Om sidan ifråga inte beaktats vid pagineringen införs inget `n`-attribut.

```
<pb type="author unwritten" n="55"/>
```

– Markerar början av en onummerad sida som finns mellan sidorna 54 och 56.

```
<pb type="author"/>
```

– Markerar början på en onummerad sida mellan sidorna 54 och 55.

Endast själva sidnumret (arabiskt eller romerskt) införs i `@n`. Eventuella föregående "s." eller efterföljande punkter utelämnas.

Felaktiga sidnummer korrigeras stillatigande. Ifall ett sidnummer i ett manuskript har rättats av författaren införs enbart det slutliga numret.

Värdet för `@type` anger om sidnumret *inte* är utskrivet och vem som stått för sidnumreringen.

`type="author"` – författarens sidbrytning/sidnummer

`type="author unwritten"` – utskrivet sidnummer i författarens paginering

`type="other"` – sidnummer som införts senare

`type="other unwritten"` – utskrivet sidnummer i senare införd paginering

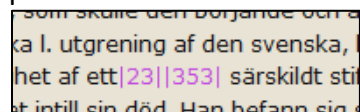
– "other2" och "other2 unwritten" kan tas i bruk ifall dubbel paginering av annan hand skulle förekomma

Senare in- och sammanbundna manuskript kan ha dubbel paginering: en ursprunglig av Topelius som löper per häfte, och en senare tillkommen av annan hand som löper per arkivenhet. I ett sådant fall införs två pagineringselement direkt efter varandra.

```
<pb type="author" n="3"/><pb type="other" n="53"/>
```

3.4.4.2 Visning

Sidnumren/sidbrytningarna visas med gredelin färg. Vid dubbel paginering är numren placerade efter varandra:

Senast uppdaterat 17.4.2014

3.4.5 Rubriker

3.4.5.1 Kodning

Rubriker kodas med elementet `<head>`.

Betydelsebärande eller estetiska radbrytningar inom en rubrik kodas med `<lb/>`. Inga blanksteg införs runt elementet.

Rubriktyp och -nivå anges som värde till `@type`.

Grafiskt markerade rubriker i dagböcker och skönlitterära manuskript kodas även med @rend i <head>; används inte för rubriker i föreläsningar.

Namn på föreläsningsserier samt titlar på romaner eller noveller kodas med <head type="title">.

```
<head type="title">Föreläsningar i Finlands Geografi.</head>
```

```
<head type="title">Wår-Termin 1864.</head>
```

Exempel saknas tillsvdare för titlar på romaner eller noveller då prosamanuskript saknas.

Avdelningsrubriker i föreläsningar kodas med <head type="section"> (bör vara ensamma på raden, centrerade eller understrukna för att klassas som rubriker, markeringarna i sig kodas dock inte). Kodningen kan tas i bruk för andra manuskript vid behov liksom värden som "section2", "section3" etc.

```
<head type="section">Finlands dalar.</head>
```

```
<head type="title">Föreläsningar i <placeName corresp="pl62">Finlands</placeName> Historia<lb/>Hösttermin 1863.</head>
```

```
<head type="section">I.</head>
```

– Den romerska siffran anger huvudavdelning/häfte i föreläsningsserien.

Enbart <head> används för de enskilda föreläsningarnas namn, titeln på en dikt, kapitelrubriker i prosa samt månadsrubriker i dagböcker.

```
<head>Femtonde Föreläsningen. <date when="1857-04-22">22/4 57.</date></head>
```

– Föreläsningrubrik. Tillhörande datum inkluderas i <head>.

– Att Topelius ibland skrivit in t.ex. "Finlands Geografi" i marginalen invid en föreläsningens namn ignoreras, eftersom detta redan ingår i föreläsningsseriens namn.

```
<head rend="underline">Simson och Salomo.</head>
```

– Dikt titel i manuskript (understruken).

```
<head>October Månad 1835.</head>
```

– Månadsrubrik i dagbok. Ingen <date>-kodning införs i månadsrubrikerna.

Motton, citat etc. i anslutning till rubrik eller titel kodas med <head type="motto"> i dagböcker och prosamanuskript.

```
<head>Julii Månad.</head>
```

```
<head type="motto"><foreign xml:lang="lat">Mensis priore lætior, quamquam valde ægrotans.</foreign></head>
```

– Dagbok: Månadsrubrik med latinskt citat.

Prosamanuskript saknas.

Citat, överskrifter, motton el. dyl. anteckningar i anslutning till en dikts titel kodas med <head type="motto">. Om en förklarande rubrik kodad "motto" följs av t.ex. ett citat kodas citatet med "motto2".

```
<head rend="underline">Ord afsjungna vid J.J. Nervanders graf.<lb/> <date when="1848-03-19">d. 19 Mars 1848.</date></head>
```

```
<head type="motto">(Melodi: integer vitæ.)</head>
```

Gäller dagböcker och skönlitterära manuskript: För rubriker på lägre nivå än den som kodas med enbart <head>, dvs. underrubriker eller mellanrubriker används <head type="sub">, <head type="sub2">, <head type="sub3"> o.s.v. beroende på hur många rubriknivåer det finns.

<head type="sub">(B) <hi rend="underline">Färd till <placeName>Uleåborg</placeName>.</hi></head>
– Dagbok.

Titlar för "verk-i-verk" kodas med <head type="incorp"> (står för incorporated work). Senare införs ev. också <div>-kodning med vilken själva verket-i-verket avgränsas.

Exempel saknas.

Dagböcker: Rubriker på titelsidor kodas som vanliga stycken, alltså med <p>.

3.4.5.2 Visning

Lästext:

	Dagbok	Föreläsning
<head type="title">		FÖRELÄSNINGAR I FINLANDS GEOGRAFI.
<head type="section">		
<head type="section2">		
<head>		FÖRSTA FÖRELÄSNINGEN.
<head type="motto">		
<head type="motto2">		
<head type="sub">		
<head type="incorp">		

Manuskriptvisning:

	Dagbok	Föreläsning
<head type="title">		Föreläsningar i Finlands Geografi.
<head type="section">		
<head type="section2">		
<head>		Första föreläsningen.
<head type="motto">		
<head type="motto2">		
<head type="sub">		

<head type="incorp">		
----------------------	--	--

	Ms, prosa	Ms, lyrik
<head type="title">	Exempel saknas	Exempel saknas
<head type="section">	Exempel saknas	
<head type="section2">	Exempel saknas	
<head>	Exempel saknas	J.J. Tengström.
<head type="motto">	Exempel saknas	Visning skulle kunna ändras
<head type="motto2">	Exempel saknas	
<head type="sub">	Exempel saknas	
<head type="incorp">	Exempel saknas	Exempel saknas

Senast uppdaterat 22.4.2014

3.4.6 Avsnitt och skiljelinjer

<milestone/>

3.4.6.1 Kodning

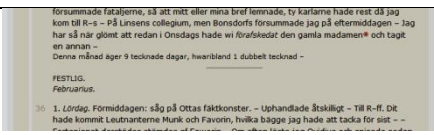
Avsnittsbrytning kodas med <milestone/> (tomt element, stängs i sig självt) där det nya avsnittet börjar.

När början på ett nytt avsnitt i originalet har markerats med en blankrad införs <milestone unit="part"/>.

Ifall indelningen i avsnitt i originalet framhävs med en skiljelinje eller ett avlångt ornament anges det med <milestone type="bar"/>. Linjer eller ornament sist i kapitel betraktas som dekorationer och återges inte.

I brev anges skiljelinjer med <milestone type="smallBar"/>, se Brev: Avsnitt.

3.4.6.2 Visning

	Lästext	Manuskriptvisning
<milestone unit="part"/>	Exempel saknas	Exempel saknas
<milestone type="bar"/>		Exempel saknas

3.4.7 Fotnoter och slutnoter i manuskript

<note>

3.4.7.1 Kodning

Noter i manuskript kodas med <note>.

I <note> införs tre attribut: @id med värdet "ftn" + ett löpande nummer; @n med notens nummer i originalet eller annan symbol, t.ex. *, *) eller †; @place med värde som anger var på sidan noten skrivits in.

Värden för @place:

"foot" – fotnot (nederst på sidan)

"leftMargin" – not placerad i vänstermarginalen

"rightMargin" – not placerad i högermarginalen

"topMargin" – not placerad överst på sidan

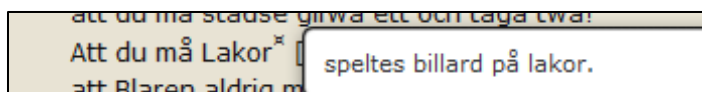
"other" – not placerad där den löpande texten vanligen finns

Inga extra blanksteg införs runt <note>-taggarna.

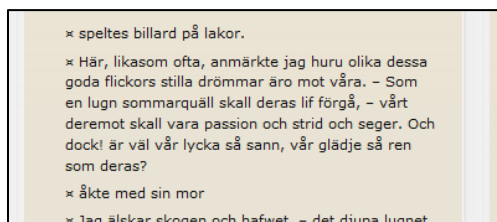
```
<|>Att du må Lakor<note id="ftn1" n="x" place="leftMargin">speltes billard på lakor.</note> <unclear
reason="writing" resp="UIG">ta</unclear> förutan tal och ända,</|>
```

3.4.7.2 Visning

I brödtexten visas den symbol/siffra som står som värde till @n. Notens text syns i en tooltip-ruta:

Nederst i lästextspalten visas alla kapitlets noter som en lista:

Senast uppdaterat 17.4.2014

3.4.8 Datering

<dateline><date>

Instruktionerna nedan gäller dagböcker, föreläsningar samt skönlitterära manuskript och manuskript till sakprosa. Kodningen av brev skiljer sig från det som beskrivs här och beskrivs istället i kapitlet Brev.

De datum som kodas är sådana som utgör egentliga dateringar av verket eller kapitlet ifråga, endera i början eller slutet av texten. En datering kan vara fristående, dvs. stå på egen rad så att den är grafiskt skild från resten av texten, eller vara en integrerad del av t.ex. en rubrik.

3.4.8.1 Kodning

En fristående datering och eventuell tillkomstort kodas med <dateline> och själva datumet omges av <date>. Om radbrytning av estetiska eller tydlighetsskäl förekommer införs <lb/>.

<date> förses med @when som får datumet i standardformat (ÅÅÅÅ-MM-DD) som värde. Ifall det är fråga om en tidsperiod införs istället @from och @to med start- och slutdatum som värde. (Dateringar som är skrivna "15, 16 April" kodas som tidsperiod.)

```
<dateline><date when="1872-05-07">7 Maj 1872.</date></dateline>
```

```
<dateline><placeName>Nby</placeName> <date when="--08-31">d. 31 Aug.</date></dateline>
```

– När årtalet är okänt ersätts det av ett streck i attributvärdet.

```
<dateline><date from="1837" to="1841-08">1837/1841 Aug.</date></dateline>
```

<date> omsluter enbart själva datumet, en eventuell veckodag inkluderas enbart i <dateline>.

<dateline> kan innehålla flera <date> om det är fråga om en uppräknig av datum eller t.ex. år som inte följer direkt på varandra (jfr tidsperiod ovan).

För dateringar som på ett eller annat sätt har integrerats i själva texten, t.ex. som en del av en rubrik på en föreläsning eller i början av en repetitions- eller dagboksanteckning, används enbart <date>.

```
<add place="leftMargin" type="noAnchor" subtype="revision"><hi rend="underline">Repetition</hi> <date when="1867-04-12">12/4 67.</date> <persName rend="underline">Erik XIII</persName> – God – ond. <placeName>Slesvig</placeName> – <placeName>Pommern</placeName>. [...]</add>
```

– Repetitionstillägg i föreläsning.

```
<p rend="noIndent"><date when="1832-10-21"><hi rend="underline">21 October</hi> Söndag.</date> Bjuden till <persName corresp="pe159">Capten Thunebergs</persName> på middag – [...</p>
```

– Dagboksanteckning. <date> står innanför <p>, och eventuell veckodag inkluderas i <date> (enbart i dagböcker).

Men:

```
<head>October Månad 1835.</head>
```

– Månadsrubrik i dagbok. Ingen <date>-kodning införs i månadsrubrikerna.

Ifall årtalet inte framgår av dateringen kan det ändå införas i attributvärdet till @when om man med stor säkerhet kan sluta sig till vilket år texten har skrivits.

Datum i standardformat:

```
<date when="1855-07-05">5 juli 1855.</date>
```

```
<date when="1871-09">September 1871.</date> – Årtal och månad utan dag.
```

```
<date when="--09">September</date> – Enbart månad; årtal ersatt av bindestreck.
```

```
<date when="--05-01">Den första maj.</date> – Årtal ersatt av bindestreck.
```

```
<date when="1881">1881.</date> – Enbart årtal.
```

```
<date when="1840-04-16">Skärtorsdag 1840.</date> – Exakt datum för en helgdag ett visst år hittas t.ex. på www.timeanddate.com/calendar/.
```

Valideringsschemat ger falskt fellarm när år, månad eller dag inte skrivs ut (exemplen 2–4 ovan).

@rend med värden för grafiskt markerad text kan införas i <date> eller <dateline> vid behov (omarkerat "d." eller "den" kan i så fall lämnas utanför <date>).

3.4.8.2 Visning

<date> visas som vanlig text och <dateline> visas som vanlig text på egen rad.

Syftet med datumen i standardformat är att de är maskinläsbara och automatiska kopplingar därför kan skapas. Som metadata är maskinläsbara datum en *access point* som man kan hitta material på och koppla det samman med annat material.

3.4.9 Markerad text

@rend

3.4.9.1 Kodning

Markerad text anges med @rend vars värde anger typen av markering (t.ex. understrykning).

@rend kan ifråga om grafiska markeringar införs i <date>, <dateline>, <foreign>, <head>, <hi>, <persName>, <placeName>, <title> och <trailer>. (Obs. att @rend också används i andra sammanhang, för t.ex. styckeindrag). <hi> används när den markerade texten inte är kodad med något annat av de nämnda elementen.

```
<date rend="encircled" when="1833-02-13">13 Februarii</date>
```

att den läsande allmänheten med <hi rend="underline">stort bifall</hi> och <hi rend="underline">nöje</hi> läst Tits arbete

Värden för @rend i manuskript:

rend="dashUnderline" – understreckat (flera korta streck)

rend="encircled" – inringat – inte i bruk för föreläsningar

rend="encreasedSize" – större handstil – inte i bruk för föreläsningar

rend="expanded" – spärrat – sällsynt – inte i bruk för föreläsningar

rend="raised" – upphöjd text (inte siffror, de läggs in som specialtecken, se avsnittet om bråktal)

rend="sub" – nedsänkt text (inte siffror, de läggs in som specialtecken, se avsnittet om bråktal)

rend="underline" – understruket

rend="underline2" – dubbel understrykning

Understrykningar o.d. avgränsas utgående från vad man kan sluta sig till att har varit författarens avsikt att markera:

Ett ord kodas i regel som understruket även om strecket råkat bli litet kortare än ordet.

Ifall en mening är understruken i sin helhet inkluderas också det avslutande skiljetecknet (gäller även för en mening/anteckning som bara är ett ord lång men avslutas med punkt, utropstecken eller frågetecken).

När ett enskilt ord är understruket och efterföljs av ett kommatecken tas kommatecknet vanligen inte med inom <hi>-taggarna. Däremot tas punkt som hör till en förkortning med.

Ifall markeringen är gjord med en annan penna införs förutom @rend även @medium med lämpligt värde (se följande avsnitt om pennor) i det aktuella elementet.

3.4.9.2 Visning

Kodning	Lästext	Manuskriptvisning
såsom fallet varit <hi rend="dashUnderline" medium="pencil">detta år</hi>.	remarken, och vattendunsterna roddar mar – såsom fallet varit detta år.	detta år med annan penna: blyerts bara mar
<hi rend="encircled">Den 13 Februarii 1833</hi> fick jag brev	Den 13 Februarii 1833 fick jag brev till herrarne Caraer. ifrån farbror. mos	Den 13 Februarii 1833 fick jag
von " <title rend="encreasedSize" corresp="tu1217">Sampo Lapelill</title>" enthalten	von "Sampo Lapelill" enthalten is	"Sampo Lapelill" enthalten ist.
Fältskärens 4<hi rend="raised">de</hi> del	indet kunna sanda at de af Fältskärens 4:de del.	den af Fältskärens 4 ^{de} del.

$\frac{276}{10}$ <hi rend="sub"></hi>000 af den	t:land eller $\frac{276}{10,000}$ af den	t:land eller $\frac{276}{10,000}$ af den
är det <hi rend="underline">för litet</hi>. Felet	ens förändringar, för de p et är det <i>för litet</i> . Felet li	farenhet är det <i>för litet</i> . Felet li vuti-att de <i>geog</i> som icke fastn
of <hi rend="underline" medium="pencil">her</hi> translation:	of <i>her</i>	of <i>her</i> med annan penna: blyert
den <hi rend="underline2">tidigt</hi> på	jag den <i>tidigt</i> på våren	jag den <i>tidigt</i> på våren

Senast uppdaterat 9.9.2016

3.4.10 Pennor @medium

3.4.10.1 Kodning

Pennorna som förekommer i ett manuskript anges i <profileDesc>-elementet i <teiHeader>. I <profileDesc> införs ett <handNotes>-element som i sin tur innesluter ett eller flera <handNote>-element. I de sistnämnda elementen anges som värden för @medium vilka slags pennor som använts.

Ifall olika pennor använts i ett manuskript införs flera <handNote> i <handNotes>. Den penna som huvudsakligen har använts i den löpande texten anges först, därefter eventuella pennor som förekommer i mindre utsträckning i den löpande texten, och till sist pennor som förekommer enbart i tillägg och/eller strykningar.

I den löpande texten anges var författaren börjat skriva med en viss penna med <handShift/> (elementet stängs i sig självt) och attributet @medium. <handShift/> införs också strax före texten börjar, vanligtvis direkt efter <p>-starttaggen.

<handShift/> är taget ur bruk för föreläsningarna. Olika pennor noteras i stället i headern.

Ibruktagna värden för @medium:

medium="black-ink" – svart bläck
medium="black-inkOther" – annat svart bläck
medium="blue-ink" – blått bläck
medium="blue-pencil" – blå färgpenna
medium="brown-ink" – brunt bläck
medium="brown-inkOther" – annat brunt bläck
medium="pencil" – blyerts
medium="red-ink" – rött bläck
medium="violet-ink" – violett bläck

Ifall ett tillägg, en strykning, annan ändring eller fotnot gjorts med annan penna införs @medium direkt i <add>, <addSpan/>, (även <gap/> och <unclear> med reason="overstrike"), <delSpan/>, <note>, <restore>, <subst> eller <switchPos>.

Om det finns tillägg i tillägg gjort med samma penna som det första tillägget räcker det att man anger penna i det överordnade elementet.

I <restore> införs vid behov pennan som använts för återtagandet.

Ifall <subst> har underordnade element (d.v.s. då den ursprungliga texten har gått att uttyda) införs medium i <add>. I annat fall införs attributet direkt i <subst>.

Understrykningar som införts med en annan slags penna kodas med @medium direkt i <date>, <dateline>, <foreign>, <head>, <hi>, <persName>, <placeName> eller <title>. @medium utgör då en precisering av rend-attributet.

<handShift/> och dess @medium visas inte. @medium i andra element visas i manuskriptvisningen med samma grafiska markeringar som elementet annars har, t.ex. genomstruket, upphöjt, understruket, men med grön text i stället för blå eller svart. Dessutom visas en tooltip med information om den avvikande pennan. I lästexten beaktas @medium inte.

3.4.10.2 Visning

Kodning	Lästext	Manuskriptvisning
Traditionen om <del medium="pencil">hans <add medium="pencil"><persName corresp="pe896">b. Henriks</persName></add> 	Traditionen om b. Henriks	

Senast uppdaterat 12.9.2016

3.4.11 Svårtydda bokstäver, tecken och ord

<unclear>

Ifall ett textställe, dvs. hela ord eller enskilda bokstäver eller tecken, är så svårläst att det inte kan uttydas med säkerhet, men man ändå vågar sig på en kvalificerad gissning, kodas stället med <unclear>.

3.4.11.1 Kodning

<unclear> tar två obligatoriska attribut: @reason, vars värde anger orsaken till svårläsligheten, och @resp, vars värde anger vem som svarar för uttydningen.

Värdet för @resp utgörs av transkriberarens eller kollationistens initialer.

```
<unclear reason="damage" resp="EK">ark</unclear>
```

```
<unclear reason="writing" resp="ch">för</unclear>
```

@reason kan ha följande värden:

reason="binding" – svårtytt p.g.a. inbindning el. beskärning vid inbindning
 reason="damage" – svårtytt p.g.a. skada i pappret
 reason="endline" – svårtytt p.g.a. att raden tagit slut (bokstäverna hopträngda/streckliknande)
 reason="erased" – svårtytt p.g.a. utsuddning – kan vara avsiktlig eller oavsiktlig utsuddning; om texten är avsiktligt raderad kodas man med utanför <unclear>; "erased" avser suddad blyerts eller bortskrapat (torrt) bläck
 reason="faded" – svårtytt p.g.a. att bläcket är svagt och avmattat, håller på att ta slut
 reason="glue" – svårtytt p.g.a. överlimning/tejp
 reason="inksmudge" – svårtytt p.g.a. bläckplump eller motsvarande (utflutet eller utsmetat bläck eller annan substans)
 reason="overstrike" – svårtytt p.g.a. strykning
 reason="seal" – svårtytt p.g.a. sigill
 reason="stamp" – svårtytt p.g.a. poststämpel
 reason="writing" – svårtytt p.g.a. handstil eller innehåll (t.ex. för att ordet blir nonsensartat trots att man tycker sig kunna uttyda handstilen)
 reason="overwritten" – svårtytt p.g.a. att något skrivits ovanpå ifrågavarande ställe
 – används enbart innanför i <subst>

Ifall enskilda bokstäver i ett ord är otydliga kodas endast de.

ty de hafva detta både bakat och bryggt, och tör väl händ<unclear reason="writing" resp="AT">e</unclear> de göra eders nåde detsamma,

Ifall ett enskilt tecken är svårtytt kodas enbart tecknet.

– Jag är alltid beredd, det vet Du<unclear reason="erased" resp="ch">!</unclear>

Om ett textställe är svårsläst för att det är överstruket får det enbart <unclear>-kodning, lämnas bort. Om <unclear>-kodningen tas bort senare införs -kodning istället.

Hadrian IV och hans <unclear reason="overstrike" resp="EK">fyra</unclear> <add>tre</add> biskopar

Om ett helt stycke <p> eller versrad <l> är svårsläst för att det är överstruket kodas det med <delSpan/> och <anchor/> utanför de textindelade taggarna.

Om endast en del av ett struket avsnitt är svårsläst på grund av överstrykningen kodas enbart det svårslästa med <unclear>, hela det strukna avsnittet med .

De<unclear reason="overstrike" resp="EV">nna</unclear>

Om orsaken till att textstället är svårsläst är en annan än strykningen, t.ex. handstilen, kodas stället med <unclear> innanför .

<unclear reason="writing" resp="AT">Ty</unclear>

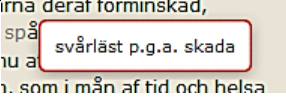
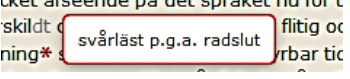
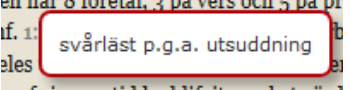

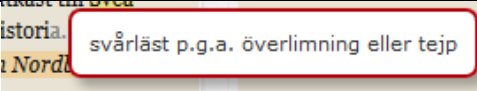
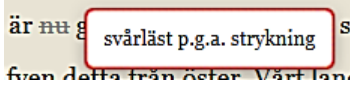

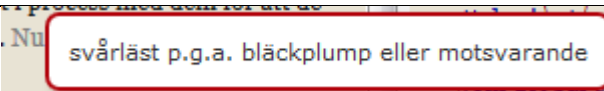
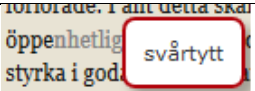
Om ny text skrivits ovanpå tidigare text och den gamla texten därför är svårtydd kodas den med <unclear> med reason-värdet "overwritten" som införs innanför i <subst>.

<subst><unclear reason="overwritten" resp="KP">med</unclear><add>om</add></subst>
 – "om" har skrivits ovanpå ett ord som troligen är "med".

3.4.11.2 Visning

<unclear>-kodad text visas som grå istället för svart och orsaken till att texten är svårtydd beskrivs i en tooltip-ruta i lästexten. Elementet visas på samma sätt i lästexten och manuskriptfliken (med undantag av "overstrike" och "overwritten").

reason="binding"	med f del oc svårsläst p.g.a. inbindning/konservering
------------------	--

reason="damage"		
reason="endline"		
reason="erased"		
reason="faded"		
reason="glue"		
reason="overstrike"	Struket: dolt i lästexten.	
reason="overwritten"	Överskrivet: dolt i lästexten.	
reason="seal"	Exempel saknas.	
reason="inksmudge"		
reason="stamp"	Exempel saknas.	
reason="writing"		

Senast uppdaterat 8.4.2016

3.4.12 Oläslig text: okända bokstäver/tecken/ord

<gap/>

<gap/>-kodning används ifall ett textställe, dvs. hela ord eller enskilda bokstäver eller tecken, är så svårläst eller skadat att det inte kan uttydas alls och man inte kan göra en kvalificerad gissning om vad det borde stå.

3.4.12.1 Kodning

<gap/> är ett tomt element, det omsluter alltså ingen text utan består av bara en tagg som sluts i sig själv.

<gap/> förses med tre obligatoriska attribut: @reason, @extent och @unit.

```
<gap reason="writing" extent="1" unit="words"/>
```

@reason anger orsaken till oläsligheten.

reason="binding" – oläsligt p.g.a. (stram) inbindning eller beskärning i samband med inbindning
 reason="damage" – oläsligt p.g.a. skador i pappret
 reason="endline" – oläsligt för att skribenten kommit till slutet av raden
 reason="erased" – oläsligt p.g.a. utsuddning – kan vara avsiktlig eller oavsiktlig utsuddning; om texten är avsiktligt raderad kodas man med utanför <gap/>; "erased" avser suddad blyerts eller bortskrapat (torrt) bläck
 reason="faded" – oläsligt p.g.a. att bläcket är svagt och avmattat, på väg att ta slut
 reason="glue" – oläsligt p.g.a. överlimning eller tejp
 reason="inksmudge" – oläsligt p.g.a. bläckplump eller motsvarande (utflutet eller utsmetat bläck eller annan substans)
 reason="overstrike" – oläsligt p.g.a. strykning
 reason="seal" – oläsligt p.g.a. sigill
 reason="stamp" – oläsligt p.g.a. frimärke/poststämpel
 reason="writing" – oläslig handstil
 reason="overwritten" – oläsligt p.g.a. att något skrivits ovanpå ifrågavarande ställe
 – används enbart innanför i <subst> när enskilda bokstäver/ord är oläsliga (om allt det överskrivna är oläsligt behöver inget införas)

@extent och @unit anger tillsammans det oläsliga avsnittets omfattning. Värdet för @unit är "letters", "words" eller "lines" och värdet för @extent är antalet bokstäver/tecken, ord eller rader.

Ifall enskilda bokstäver i ett ord är oläsliga kodas endast de.

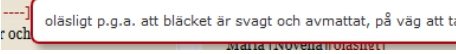

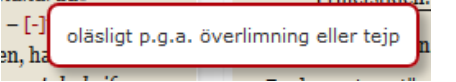
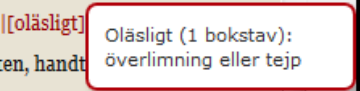

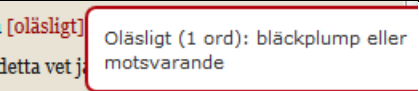

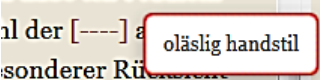
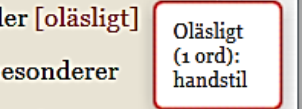
Om ett textställe är oläsligt för att det är överstruket får det enbart <gap/>-kodning med reason="overstrike"; lämnas bort. Om ett helt stycke <p> eller versrad <l> är oläsligt för att det är överstruket kodas det med <delSpan/> och <anchor/> utanför de textindelade taggarna.

Om orsaken till att textstället är oläsligt är en annan än strykningen, t.ex. handstilen, kodas stället med <gap/> innanför .

Om ny text skrivits ovanpå tidigare text och den gamla texten därför är oläslig behöver <gap/> inte användas. Enbart den nya texten införs och kodas med <subst>.

3.4.12.2 Visning

Kodning	Lästext	Manuskriptvisning
<gap reason="binding" extent="2" unit="words"/>	[-----] oläsligt p.g.a. konservering/inbindning	[oläsligt] Oläsligt (2 ord): inbindning
<gap reason="damage" extent="3" unit="words"/>	iers [-----] oläsligt p.g.a. skada	niers [oläsligt] Oläsligt (3 ord): skador
<gap reason="endline" extent="1" unit="words"/>	r v[-----] utanför pappret (radslut)	ir v[oläsligt] Oläsligt (1 ord): slutet av raden
<gap reason="erased" extent="1" unit="words"/>	[] oläsligt p.g.a. utsuddning	, du [oläsligt] Oläsligt (1 ord): utsuddning

<pre><gap reason="faded" extent="2" unit="lines"/></pre>		
<pre><gap reason="glue" extent="1" unit="letters"/></pre>		
<pre><gap reason="inksmudg e" extent="1" unit="words"/></pre>		
<pre><gap reason="overstrike" extent="1" unit="words"/></pre>	Struket: dolt i lästexten	
<pre>reason="overwritt en"</pre>	Överskrivet: dolt i lästexten	
<pre>reason="seal"</pre>	Exempel saknas.	Exempel saknas.
<pre>reason="stamp"</pre>	Exempel saknas.	Exempel saknas.
<pre><gap reason="writing" extent="1" unit="words" /></pre>		

Senast uppdaterat 11.5.2015

3.4.13 Oläslig text: bokstäver/tecken/ord framgår av sammanhanget <supplied>

Ifall text saknas – t.ex. till följd av inbindning eller skada – men man ändå entydigt kan sluta sig till vad det står/ har stått/ borde stå skrivet införs texten kodad med elementet <supplied>.

3.4.13.1 Kodning

<supplied> förses med de obligatoriska attributen @reason och @resp.

Värdet för @resp är initialerna på den som skrivit in texten.

Värdet för @reason är orsaken till att texten saknades.

reason="binding" – kompl. med ord el. tecken p.g.a. inbindning el. beskärning vid inbindning
 reason="damage" – kompl. med ord el. tecken p.g.a. skada i pappret
 reason="endline" – kompl. med ord el. tecken p.g.a. att raden tagit slut
 reason="erased" – kompl. med ord el. tecken p.g.a. utsuddning – enbart oavsiktligt utsuddad text suppleras (inte avsiktligt raderad); "erased" avser suddad blyerts eller bortskrapat (torrt) bläck
 reason="faded" – kompl. med ord el. tecken p.g.a. att bläcket är svagt och avmattat, håller på att ta slut
 reason="glue" – kompl. med ord el. tecken p.g.a. överlimning/tejp
 reason="inksmudge" – kompl. med ord el. tecken p.g.a. bläckplump eller motsvarande (utflutet eller utsmetat bläck eller annan substans)
 reason="seal" – kompl. med ord el. tecken p.g.a. sigill
 reason="stamp" – kompl. med ord el. tecken p.g.a. frimärke/poststämpel
 reason="overwritten" – kompl. med ord el. tecken p.g.a. att något skrivits ovanpå ifrågavarande ställe
 – används enbart innanför i <subst>

Om <supplied>-kodningen överlappar semantisk kodning delas <supplied>-kodningen upp.

<placeName>Tavastehus lä<supplied reason="damage" resp="PiV">n</supplied></placeName><supplied reason="damage" resp="PiV">.</supplied>

– "n." kompletterat p.g.a. skada; <supplied>-kodningen delas upp i ett kompletterat n och en kompletterad punkt

3.4.13.2 Visning

I lästexten visas den kodade texten med grått (när visningsalternativet för utgivarändringar är aktiverat) och i manuskriptfliken omges texten av klamrar.

Kodning	Lästext	Manuskriptvisning
reason="binding"	sända till ett antal exemplar (t. ex. 100) är den svenska u Finland, oläsligt p.g.a. konservering/inbindning	svens[ka] u
reason="damage"	ör ångbåt oläsligt p.g.a. skada	r ångbå[t]
reason="endline"	tanen, ractus och vrag helsningar a utanför pappret (radslut)	helsning[ar] a
reason="erased"	Exempel saknas.	Exempel saknas.
reason="faded"	Novella ius har j oläsligt p.g.a. att bläcket är svagt och avmattat, på väg att ta slut	ria [Novella]
reason="glue"	excentriska se. Måhänd oläsligt p.g.a. överlimning eller tejp	ta excentris[ka]
reason="inksmudge"	Prakt ing f. l oläsligt p.g.a. bläckplump eller motsvarande	[Prakt]bandet
reason="overwritten"	Exempel saknas.	Exempel saknas.
reason="seal"	och oläsligt p.g.a. sigill	[och] äfven så
reason="stamp"	Exempel saknas.	Exempel saknas.

Senast uppdaterat 1.6.2015

3.4.14 Tomrum eller lucka i löpande text

`<space/>`

Ifall det finns tomrum i texten som författaren av allt att döma lämnat för att fylla i vid ett senare tillfälle kodas stället med `<space/>`.

3.4.14.1 Kodning

`<space/>` är ett tomt element som inte kan omsluta text.

`<space/>` förses med de två obligatoriska attributen `@extent` och `@unit` som tillsammans anger tomrummets omfattning.

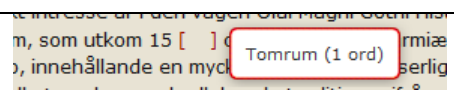
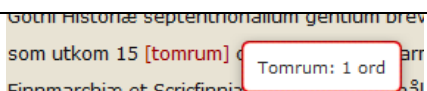
Värdet för `@unit` är "letters", "words" eller "lines" och värdet för `@extent` är antalet bokstäver/tecken, ord eller rader.

Utgifvandet skall börjas `<space extent="1" unit="words"/>` och reguliert fortsättes sålunda att minst 50 ark årligen utkomma

Återstående Mohrisker och hemlige Judar fördrefvos år `<space extent="1" unit="words" />` ånyo till ett antal af mer än en million

Yttre – eller audiensrummet `<space extent="2" unit="letters"/>` steg i diameter

3.4.14.2 Visning

Kodning	Lästext	Manuskriptvisning
som utkom 15 <code><space extent="1" unit="words"/></code>		

Senast uppdaterat 17.4.2014

3.4.15 Tillägg

`<add>`, `<addSpan/>`

Delområdesspecifik kodning av tillägg tas inte upp här. Läs om repetitionstillägg och nyckelord i kapiteln om dagböcker och föreläsningar.

I breven används olika strategier för att spara papper som inte räknas som tillägg (t.ex. att fortsätta ett stycke i marginalen), se Brev: "Stycken och textens position på sidan".

3.4.15.1 Skillnaden på `<add>` och `<addSpan/>`

Tillägg kodas på olika sätt beroende på om det rör sig om enskilda ord respektive meningar eller hela stycken (`<p>`) respektive verser/diktstrofer (`<l>/<lg>`).

Tillägg inom ett stycke/vers/strof/rubrik/brev-`<closer>` kodas med `<add>`.

`<add>`-elementet får innehålla semantisk kodning, utgivarändringar, rad- och sidbrytningstagg samt grafiska markeringar men inte textindelade element.

Tillägg kodas med `<addSpan/><anchor/>` om tillägget omfattar ett helt (eller flera hela) textindelade element: stycke `<p>`, vers `<l>`, strof `<lg>`, rubrik `<head>`, `<dateline>` eller `<closer>`.

`<persName>Dagmars</persName> bref <add>(af <persName>Mimmi</persName>)</add>`

Men:

```
<addSpan spanTo="#add2" place="leftMargin" type="noAnchor"/>
<p><placeName rend="underline">Rodslagen</placeName> – <hi rend="underline">Roxolaner</hi> i 7:de
seklet.</p>
<anchor id="add2"/>
```

<addSpan/>-kodning används alltid när tillägget omfattar ett helt stycke. Även om valideringsschemat inte kan förbjuda att införa <p> med enbart <add> i är den kodningen inte korrekt.

3.4.15.2 Kodning med <add>

Enbart de tillagda bokstäverna kommer innanför <add>-taggarna. (Tillägget i sig ses dock som en helhet: om ett helt ord t.ex. skrivits in snett så att ett par bokstäver hamnat på raden medan resten är ovanför kodas hela ordet som ett enda tillägg.)

Invänta<add>n</add>de mera korrektur

Ett tillägg skrivet med annan penna får attributet @medium och ett värde:

```
medium="black-ink" – tillägg med svart bläck
medium="black-inkOther" – tillägg med annat svart bläck
medium="blue-ink" – tillägg med blått bläck
medium="blue-pencil" – tillägg med blå färgpenna
medium="brown-ink" – tillägg med brunt bläck
medium="brown-inkOther" – tillägg med annat brunt bläck
medium="pencil" – tillägg med blyerts
medium="red-ink" – tillägg med rött bläck
medium="violet-ink" – tillägg med violett bläck
```

Ett tillägg ovanför raden kodas med <add> utan attribut.

nationalfåfånga, som <add>stundom</add> kommer dem att negligera detaljstudier om främmande orter

Tillägg placerat någon annanstans får attributet @place och ett värde som anger placeringen.

```
place="botMargin" – tillägg skrivet nederst på sidan
place="inline" – tillägg skrivet på raden, även ord som lagts till i marginalen som förlängning på en rad
place="leftMargin" – tillägg skrivet i vänstermarginalen
place="other" – tillägg skrivet där den löpande texten vanligen finns
place="rightMargin" – tillägg skrivet i högermarginalen
place="sublinear" – tillägg skrivet under raden
place="topMargin" – tillägg skrivet överst på sidan

place="nextPage" – tillägg skrivet på följande sida
place="previousPage" – tillägg skrivet på föregående sida
– "nextPage" och "previousPage" kombineras med värde som anger placering på sidan: place="nextPage
leftMargin" (blanksteg mellan värdena).
– "nextPage" och "previousPage" för <add> är sällsynta. Oftast används <addSpan/> med <anchor/> när ett
tillägg placerats på en annan sida.
```

Text som först lagts till och sedan strukits kodas med innanför <add>.

```
<add><del>vill du</del></add>
```

Tillägg-i-tillägg kodas med <add> innanför <add>.

```
blifvit lektor <add><add>i de</add> moraliska vskaperne</add>
```

Strykningar av en del av ett tillägg kodas med innanför <add>.

```
<add place="leftMargin">anade icke att den insjö han <del>g</del></add> omtalar
```

Om ett tillägg på, över eller under raden inte passar in i sammanhanget där det placerats av författaren (troligen av utrymmesskäl) skrivs det in där det verkar höra hemma och kodas med `<add type="noAnchor">` (`@place` införs också, med värde i enlighet med tilläggets ursprungliga placering på sidan).

reflexer af ett förgånget högre ljus, `<add type="noAnchor" medium="pencil"><placeName>Mexiko</placeName> – <placeName>Peru</placeName></add>` och – ”Mexiko – Peru” är skrivet ovanför raden med blyerts på ett annat ställe än där de skrivits in.

Om ett tillägg i marginalen inte är förankrat med någon symbol i den löpande texten men kan införas i ett stycke där det verkar höra hemma införs `type="noAnchor"` i `<add>`.

på 25 mils sträcka 87 forsar och strömdrag. `<add place="leftMargin" type="noAnchor"><placeName>Torneå elf</placeName> på 44 mil 154 forsar.</add> <placeName>Muonio</placeName> bildas af tvenne`

Om ett oförankrat tillägg inte kan lokaliseras till ett visst textställe kodas det med `<p>` som ett eget stycke och `<addSpan/>` med `@type="noAnchor"`, se [Kodning med <addSpan/><anchor/>](#). Ifall det inte finns någon styckeindelning i närheten kan tillägget undantagsvis kodas med `<add>`-taggar och införas mellan två meningar på ungefär samma sidhöjd.

3.4.15.3 Alternativ tillagt ovanför raden `<seg type="alt">`

Ifall ett alternativ skrivits över raden men den ursprungliga texten inte strukits – d.v.s. författaren har inte genom någon markering gjort ett val mellan alternativen – placeras båda alternativen innanför `<seg type="alt">`, och det alternativ som lagts till ovanför raden kodas med `<add reason="choice">`. I manuskriptvisningen visas båda alternativen ovanför varandra, och i lästexten visas bara det tillagda, dvs. det första alternativet behandlas som struket, trots att ZT inte genomfört strykningen. Ibland blir man tvungen att anpassa kodningen så att helheten blir meningsfull i visningen:

att i oss hafwa någ`<seg type="alt">on<add reason="choice">ra</add></seg>`
 – Författaren verkar ha funderat på att ändra ”någon” till ”några” men inte strukit de ursprungliga bokstäverna.
 ställe med `<seg type="alt">en <add reason="choice">två</add></seg> <seg type="alt">hygglig<add reason="choice">hyggliga</add></seg>`
 – Det sista tillagda alternativet utgörs egentligen av bara *a* ovanför *hygglig*, men en kodning med `<add reason="choice">a</add>` skulle visas fel i både ms och lästext, eftersom alternativen då skulle vara *hygglig* och *a*, och inte *hygglig* och *hyggliga*. `<seg>` kan inte heller ha bara `<add reason="choice">a</add>` som innehåll, för då skulle alternativen vara ingenting och *a*, vilket inte kunde skiljas från vanligt `<add>` av *a*.

3.4.15.4 Kodning med `<addSpan/><anchor/>`

`<addSpan/>` är ett element som stängs i sig självt och inte kan omsluta text. `<addSpan/>` fungerar istället som enbart ”starttagg” medan ”sluttaggen” utgörs av `<anchor/>`. `<addSpan/>` och `<anchor/>` placeras utanför elementen `<p>`, `<lg>` osv., och omsluter bara hela textindelade element: ifall en och en halv strof har lagts till på en gång görs ett `<addSpan/>` för den första strofen och ett annat för de versrader `<l>` som lagts till inne i den andra strofen.

`<addSpan/>` innehåller attributet `@spanTo` som får ett värde som består av `#add` + ett värde (ex. `"#add1"`) som är unikt för det aktuella dokumentet. `<anchor/>` får `@id` och samma värde utan `#` (ex. `"add1"`).

`<addSpan/>` tar attributen `@place` (obligatoriskt), `@medium` och `@type="noAnchor"`.

Värden för @place i <addSpan/>:

place="botMargin" – tillägg skrivet nederst på sidan

place="leftMargin" – tillägg skrivet i vänstermarginalen

place="other" – tillägg skrivet där den löpande texten vanligen finns

place="rightMargin" – tillägg skrivet i högermarginalen

place="topMargin" – tillägg skrivet överst på sidan

place="nextPage" – tillägg skrivet på följande sida

place="previousPage" – tillägg skrivet på föregående sida

– "nextPage" och "previousPage" kombineras med värde som anger placering på sidan: place="nextPage leftMargin" (blanksteg mellan värdena).

Ett oförankrat tillägg inte entydigt kan lokaliseras till ett visst textställe införs mellan två textstycken, på ungefär samma sidhöjd där tillägget börjar.

```
<addSpan spanTo="#add3" place="rightMargin" type="noAnchor"/>
<p><persName>Björner</persName>, <title rend="underline">Descriptio Gotunheimi</title> 1721.</p>
<anchor id="add3"/>
```

– En litteraturhänvisning i höger marginal, som inte hör hemma på något specifikt ställe på sidan.

Omfattande tillägg som strukits kodas med <delSpan/><anchor/> innanför <addSpan/><anchor/>. Kodningen används också om ett av flera tillagda stycken strukits.

```
<addSpan spanTo="#add1" place="leftMargin" medium="black-ink"/><delSpan spanTo="#del1" medium="black-ink"/>
```

```
<p>Wi måste nu göra det klart för oss, huru dalar och sluttningar uppkommit, [- -]. Wi fråga oss:</p>
```

```
<anchor id="del1"/><anchor id="add1"/>
```

Mindre tillägg och strykningar innanför <addSpan/><anchor/> kodas med <add> eller .

3.4.15.5 Visning

I lästexten visas tillägg som vanlig text utan markeringar. I manuskriptvisningen visas text kodad med <add> och <addSpan/><anchor/> på samma sätt, men olika värden för @place och @type ger olika färger, symboler och placering. @medium gör den tillagda texten grön i stället för blå i manuskriptvisningen, och en tooltip med information om den avvikande pennan visas.

Förankrade marginaltillägg visas med röda trianglar som pekar mot det ställe tillägget kommer från (vänstra, högra, övre eller nedre marginalen). Marginaltillägg kodade med @type="noAnchor" visas dessutom med en korrektursymbol för att signalera osäker placering i den löpande texten. Tillägg över/under/på raden visas med färg och textplacering.

Kodning

Manuskriptvisning

här funnos <add>6 eller</add> 8 län	här funnos 6 eller 8 län
<add>[...] sig i <add>blott</add> nationela [...]/</add>	låta fånga sig i blott/ nationela
<add place="botMargin" type="noAnchor">(civitas eorum maximus</add>	Ψ?▼ (civitas eorum maximus)▼
de<add place="inline">n</add>	ga den geograf – den tillagda texten med lila

<pre><add place="inline" medium="pencil">jag</add></pre>	
<pre><add place="leftMargin">redan för 17 år sedan</add></pre>	
<pre><add place="other">Obs. Mina historiska arbeten och läseböcker ingå icke i denna samling.</add></pre>	
<pre><add place="rightMargin">den politiska</add></pre>	
<pre>sydliga<add place="sublinear">ste</add> delen</pre>	
<pre>mynning<add place="sublinear" medium="black-ink">en</add></pre>	
<pre><add place="topMargin">(Ur <persName>Franzéns</persName> <title>Emili eller en afton i L.</title>)</add></pre>	
<pre><addSpan spanTo="#add10" place="leftMargin" type="noAnchor"/><p rend="noIndent"><hi rend="underline">Tidehvarf.</hi> [...] <hi rend="underline">Början.</hi></p><anchor id="add10"/></pre>	
<pre><addSpan spanTo="#add7" place="leftMargin" type="noAnchor" medium="black-ink"/><p>När vi således tillskrifva [...] de större sjöarna.</p><anchor id="add7"/></pre>	
<pre><seg type="alt"><add reason="choice" place="inline" medium="pencil">to whom, (I am aware) you have no legal obligations.</add> beyond your legal obligations<add place="inline" medium="pencil">.</add> <del medium="pencil">to him</seg></pre>	 <p>Lästext:</p>

Senast uppdaterat 9.9.2016

3.4.16 Struket , <delSpan/>

3.4.16.1 Kodning med

Struken text inom ett stycke/vers/strof/rubrik/brev-<closer> kodas med .

Blanksteg tas vanligen inte bort eller läggs till runt ``-taggarna. Enbart om det strukna finns först på en versrad eller först i ett textstycke lämnas blanksteg bort efter ``.

ämнад att spisa hallonsylt~~a~~ och caffe

– Del av ordet struket: inget blanksteg före `` men nog efter.

få se det uppföras, ~~men~~ och vet därför icke

– Fristående ord: blanksteg både före och efter.

~~En~~Ingen död är till – blott samma

– Det första ordet på versraden struket: inget blanksteg efter `` för att undvika att det blir tomrum i början av raden då texten visas utan strykningar. Gäller också strykningar som kodas med `<unclear reason="overstrike">` eller `<gap reason="overstrike">`.

Text som av allt att döma strukits på samma gång placeras inom samma `` även om avsnittet strukits med flera streck.

Ifall författare först strukit något, sedan skrivit något ersättande direkt efter och till sist strukit även det, kodas det hela som två (eller flera) skilda strykningar.

Strykningar-i-strykningar kodas med `` innanför ``.

Text som först lagts till och sedan strukits i sin helhet kodas med `` innanför `<add>`.

`<add>vill du</add>`

Strykningar av en del av ett tillägg kodas med `` innanför `<add>`.

`<add place="leftMargin">anade icke att den insjö han g</add>` omtalar

Om text är struken och sedan ersatt av annan text kodas den strukna med `` och den tillagda med `<add>` samt lämpliga attribut (se avsnittet om tillägg).

Det var i högsta måtto ~~angenämt~~ `<add>glädjande</add>` att

– "angenämt" struket och "glädjande" tillagt ovanför raden. Blanksteg mellan `` och `<add>`.

den första utskjutande delen af `<placeName>Ounas<add>Suola</add>selkä</placeName>`

– Början av ordet har strukits och "Suola" tillagts ovanför raden. Inget blanksteg mellan `` och `<add>`.

`<p>Wi finna då 1) att<add place="leftMargin">Vi göra början med</add> Vi bebo ett kuperadt land [---]</p>`

– Inget blanksteg mellan `` och `<add place="leftMargin">` eftersom strykningen kommer i början av ett stycke. Gäller även början på versrader.

3.4.16.2 Kodning med `<delSpan/><anchor/>`

Struken text kodas med `<delSpan/><anchor/>` om det strukna avsnittet omfattar ett helt (eller flera) textindelade element: stycke `<p>`, vers `<l>`, strof `<lg>`, rubrik `<head>`, `<dateline>` eller `<closer>`.

`<delSpan/>` är ett element som stängs i sig självt och inte kan omsluta text. `<delSpan/>` fungerar istället som enbart "starttagg" medan "sluttaggen" utgörs av `<anchor/>`. `<delSpan/>` och `<anchor/>` placeras utanför elementen `<p>`, `<lg>` osv., och omsluter bara hela textindelade element: ifall en och en halv strof har strukits på en gång görs ett `<delSpan/>` för den första strofen och ett annat för de versrader `<l>` som strukits inne i den andra strofen.

`<delSpan/>` innehåller attributet `@spanTo` som får ett värde som består av `#del` + ett värde (ex. `"#del1"`) som är unikt för det aktuella dokumentet. `<anchor/>` får `@id` och samma värde utan `#` (ex. `"del1"`).

```
<delSpan spanTo="#del7"/>
<p><placeName>Sthm</placeName> 1436. – <persName>C. Knutson</persName> riksförest. – dela makten,
<placeName>Göksholm</placeName> i <placeName>Hjelmaren</placeName> – <persName>Bengt
Stenson</persName> 27 Apr. 1436.</p>
<anchor id="del7"/>
```

Om först en versrad <l> strukits och därefter hela strofen <lg> kodas den första (versraden) strykningen med @rend="strikethrough" i <delSpan/> och den senare (strofen) med vanligt <delSpan/>. Eftersom det är två skilda strykningar har @spanTo olika värden.

3.4.16.3 Visning

I lästexten visas enbart den slutgiltiga texten. Ändringen visas i manuskriptvisningen:

ogeneradt lätt,	en ogeneradt lätt, so
<del medium="black-inkOther">Wi måste endast fatta honom och hans ställning rätt.	ställning rätt. med annan penna: annat svart bläck
<add place="leftMargin">[...] <del medium="violet-ink">ärfde [...] </add>	ärfde med annan penna: violett bläck
<delSpan spanTo="#del7"/><p><placeName>Sthm</placeName> 1436. – <persName>C. Knutson</persName> riksförest. – dela makten, <placeName>Göksholm</placeName> i <placeName>Hjelmaren</placeName> – <persName>Bengt Stenson</persName> 27 Apr. 1436.</p><anchor id="del7"/>	Sthm 1436. – C. Knutson riksförest. – dela makten, Göksholm i Hjelmaren – Bengt S Apr. 1436.
<delSpan spanTo="#del2" medium="black-ink"/><p>Vid dessa hypoteser om [...] djupare liggande orsaker.</p><anchor id="del2"/>	Vid dessa hypoteser om sjöarnas uppkomst få vi icke förbise det m ä fullt konstaterade fenomenet af vissa sjöars periodiska fallande och stigande märka, att Saima stiger i 17 år och sedan åter faller på samma tid. Om Pyhäjä
<delSpan [...] rend="strikethrough"/>	visas som överstrykning

Senast uppdaterat 9.9.2016

3.4.17 Struket och sedan återtaget

<restore>

3.4.17.1 Kodning

Text som först strukits men sedan återtagits kodas med enkla <restore>-taggar. Vanligtvis har återtagandet gjorts genom understreckning; understreckningen i sig registreras inte.

<restore>efter lång väntan</restore>

Ifall författaren gjort återtagningen med en annan penna införs @medium med lämpligt värde i <restore>.

Ifall en hel versrad, stycke, rubrik, <closer> eller <dateline> återtagits införs <restore>-taggarna närmast texten, alltså innanför strukturelementet.

<l><restore>Så långt man mindes han var sig lik,</restore></l>

3.4.17.2 Visning

I lästexten visas enbart den slutgiltiga texten utan markeringar. Återtagen text markeras med en grön streckad linje i manuskriptvisningen:

<restore>öfver</restore>	öfver
--------------------------	-------

Senast uppdaterat 22.4.2014

3.4.18 Skrivet ovanpå annan text

<subst>

3.4.18.1 Kodning

Kodning med <subst> används när ord, bokstäver eller tecken skrivits ovanpå andra ord, bokstäver eller tecken.

<subst>-kodningen kan också definieras som att x ändrats till y genom påskrivning/överskrivning: Om t.ex. l ändrats till t genom att dra ett streck kodas det också som att t skrivits ovanpå. Ifall däremot t.ex. "ts" har skrivits på "ns" i slutet av ett ord kan det räcka att inkludera enbart bokstaven "t" i kodningen, åtminstone om s:et bara har förstärkts litet.

<subst> omsluter och <add>-element utan blanksteg emellan och kan förses med @medium om texten ovanpå är skriven med annan penna.

```
sommar<subst medium="black-inkOther"><del>n</del><add>en</add></subst>
```

```
<subst><del><placeName>Wbg</placeName></del><add><placeName>Fhamn</placeName></add></subst>
```

– "Fhamn" (Fredrikshamn) skrivet ovanpå "Wbg" (Wiborg). Inget blanksteg trots att de är separata ord.

Om det som står underst är svårsläsligt införs <unclear>-kodning med reason="overwritten" innanför .

```
<subst><del><unclear reason="overwritten" resp="KP">med</unclear></del><add>om</add></subst>
```

Om det som står underst är helt oläsligt införs enbart den text som står ovanpå och den kodas med enkla <subst>-taggar.

```
nära <subst>¼</subst> af <placeName>Fds</placeName> yta
```

Om enskilda ord eller bokstäver i det som står underst är oläsliga kodas ställena med <gap reason="overwritten"/>

```
<subst><del><gap reason="overwritten" extent="1" unit="letters"/>y<gap reason="overwritten" extent="1" unit="letters"/></del><add>den</add></subst>
```

Om det påskrivna ordet senare strukits kodas stället med utanför <subst>.

Flera ersättningar ovanpå varandra kodas med flera efter varandra i ett och samma <subst>-element.

```
mi<subst><del>g</del><del><add>tt</add></del><add>n</add></subst>
```

– "mig" har först ändrats till "mitt" och sedan till "min".

3.4.18.2 Visning

I lästexten visas enbart den slutgiltiga texten. Ändringen markeras med röda streck i manuskriptvisningen:

Fransose<subst>rne<add>n</add>	n. Fransose men isy
allsi<subst>cke</subst>	allsi cke att

Senast uppdaterat 19.6.2014

3.4.19 Ändrad ordningsföljd

<switchPos>

3.4.19.1 Kodning

När författaren ändrat ordningsföljd på ord eller textbitar inom samma stycke eller en versrad kodas texten med en <switchPos>-tagg som omsluter två eller flera <item>-element, av vilka den första innehåller det som skrivits först och den sista det som skrivits sist.

Det finns blanksteg mellan <item>-elementen, förutsatt att det är skilda teckenföljder som bytt plats (inte t.ex. ordled i ett sammansatt ord, då införs inte blanksteg).

Ifall ordningsföljden ändrats på hela versrader, strofer eller stycken används också <switchPos> men utan <item>-taggar, de ersätts då av <l>, <lg> eller <p>.

<item>, <l>, <lg> eller <p> får attributet @n med ett värde som anger den slutliga ordningsföljden.

```
<switchPos><item n="2">ett bord,</item> <item n="1"><del>en gran</del></item></switchPos>
```

– "ett bord, en gran" har ändrats till "en gran, ett bord".

```
<switchPos>
<l n="2">Här mången natt man honom såg,</l>
<l n="1">När solen sjönk i vestanvåg,</l>
</switchPos>
```

– Författaren har angett att de två versraderna ska byta plats så att "När solen sjönk..." kommer först.

När det finns text mellan två ord/textbitar som ska byta plats sinsemellan innesluts den mellanliggande texten i <item type="between" n="1b">. Ifall den mellanliggande texten utgör en hel versrad placeras @type direkt i <l>: <l type="between" n="1b">.

```
<switchPos><item n="2">violer</item> <item type="between" n="1b">och</item> <item n="1">förgät mig
ej</item></switchPos>
```

– "violer" och "förgät mig ej" byter plats men "och" blir kvar i mitten.

Om ordningsföljden ändrats med hjälp av numrering behövs inget @type. Ifall ordningsföljden har ändrats på annat sätt än genom numrering (pilar, linjer etc.) införs type="unnumbered" i <switchPos>. @n och siffervärden används ändå för att ange ordningsföljden.

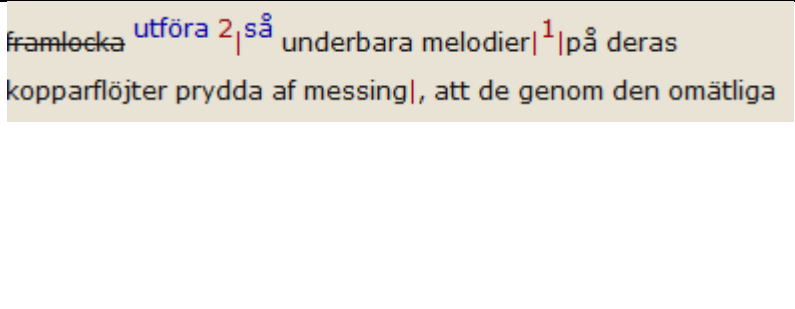
```
<switchPos type="unnumbered"><item n="2">föga</item> <item n="1">syntes</item></switchPos>
```

Om ordningsföljden ändrats med en annan penna införs @medium med lämpligt värde i <switchPos>.

Ifall text bytt plats över gränserna för textindelade element på ett sådant sätt att <switchPos> inte kan användas så används kodning för flyttad text, se nedan.

3.4.19.2 Visning

I lästexten visas enbart den slutgiltiga texten. I manuskriptvisningen markeras den ändrade ordningsföljden med numrering:

<pre>framlocka <add>utföra</add> <switchPos type="unnumbered"><item n="2"><add>så</add> underbara melodier</item><item n="1">på deras kopparflöjter prydda af messing</item></switchPos>, att</pre>	
<p>Ordningsföljden ändrats med hjälp av numrering:</p>	<p>– Samma som ovan men blå siffror (lodräta strecken röda).</p>

Senast uppdaterat 9.2.2016

3.4.20 Flyttad text

`<del type="move">`, `<add place="other" type="move">`, `<delSpan type="move"/>`, `<addSpan place="other" type="move"/>`, `<anchor/>`

3.4.20.1 Kodning

Ifall en enskild mening eller annat textavsnitt flyttats från ett stycke till ett annat används kodning med `<del type="move">` och `<add type="move">`.

Texten som flyttats införs två gånger. Först införs den på det ställe i manuskriptet där den ursprungligen skrivits, och kodas med `<del type="move">`. Sedan införs texten på dess slutliga ställe, dit den flyttats, och kodas där med `<add place="other" type="move">`. De symboler, pilar ed. som använts för att signalera vart texten flyttas registreras inte, enbart själva texten.

Om det är fråga om ett helt textstycke som flyttats och integrerats i ett annat stycke används `<delSpan type="move"/>` och `<anchor/>` i stället för ``-kodning, och `<add type="move">` på det nya stället.

Hela stycken/strofer som flyttats som sådana kodas med `<delSpan type="move"/>` samt `<anchor/>`, och `<addSpan place="other" type="move"/>` samt `<anchor/>`. Precis som i vanlig `<delSpan/>` och `<addSpan/>` används `@spanTo`, och i `<anchor/>` `@id`.

3.4.20.2 Visning

Flyttad text visas som struken respektive tillagd i manuskriptfliken.

Senast uppdaterat 1.6.2015

3.4.21 Listor

`<list>`

3.4.21.1 Kodning

Listor kodas i ett `<list>`-element med underordnade `<item>`-taggar.

Ifall hela listan är indragen i originalet anges det i starttaggen med `<list rend="indent">`.

Om listan är försedd med en rubrik anges den i ett <head>-element, som införs genast efter starttaggen <list>.

Om en lista hör till ett textstycke placeras <list> innanför (som barn till) <p>, annars separat (som syskon till) <p>.

3.4.21.2 Exempel och visning

```
<p>B.) De 91 m. <hi rend="underline">Græco-romarne</hi> fördelas: <list>
  <item><subst><del>d</del><add>a</add></subst>) Greker <reg>2 140 000</reg>.</item>
  <item>b) Italienare och Friauler 26 m.</item>
  <item>c) Spaniorer och Portugiser <reg>19 470 000</reg></item>
  <item>d) Fransmän <reg>32 630 000</reg>.</item>
  <item>e) Walloner 3 730 00<subst><del>00</del><add>0</add></subst>.</item>
  <item>f) Rhetier <reg>60 000</reg>.</item>
  <item>g) Walacher och Moldauer (Rumäner) <reg>7 260 000</reg>.</item>
  <item>h) Zinzarer (macedo Walacher) <reg>360 000</reg>.</item>
</list></p>
```

```
<list>
<head rend="underline">I bokhandeln af mig prenumererade blad för 1880:</head>
  <item><title corresp="tw482">Tidskrift för Hemmet</title>.</item>
  <item><title corresp="tw483">D<hi rend="raised">o</hi> för Trädgårdsodlare</title>.</item>
  <item><title corresp="tw484">Saison</title>.</item>
  <item><title corresp="tw485">Science pour tous</title>.</item>
  <item><title corresp="tw486">Arbetarens vän</title>.</item>
  <item><title corresp="tw487">Djurvännen</title> (erhållit N<hi rend="raised">o</hi> 1.)</item>
</list>
```

Lästextvisning respektive manuskriptvisning:

<p><i>I bokhandeln af mig prenumererade blad för 1880:</i></p> <p>Tidskrift för Hemmet. D:o för Trädgårdsodlare. Saison. Science pour tous. Arbetarens vän. Djurvännen (erhållit N:o 1.)</p>	<p><u>I bokhandeln af mig prenumererade blad för 1880:</u></p> <p>Tidskrift för Hemmet. D^o för Trädgårdsodlare. Saison. Science pour tous. Arbetarens vän. Djurvännen (erhållit N° 1.)</p>
--	--

Senast uppdaterat 22.4.2014

3.4.22 Tabeller, kalkyler och liknande uppställningar i manuskript

<table>

Tabeller, kalkyler och liknande uppställningar som kräver att text/siffror/tecken (t.ex. ditotecken eller delar av klamrar) placeras exakt under varandra kodas med <table>.

3.4.22.1 Kodning

En tabell byggs upp inom ett <table>-element av lika många <row>-element som tabellen har rader och inuti varje <row> lika många <cell>-element som tabellen har kolumner.

Tabellens text skrivs in mellan <cell>-taggarna.

Ifall tabellen i originalet inte har några linjer runt fälten införs @rend med värdet "noBorder" i <table>.

```
<table rend="noBorder">
```

Om tabellen har en rubrik införs den i ett <head> element direkt efter <table>-starttaggen.

```
<table rend="noBorder">
  <head rend="underline">Vinterkvarter:</head>
  <row><cell> [---]
</table>
```

Rubrikerna för enskilda rader eller kolumner anges med @role och värdet "label" i <row> (för kolumnrubriker) eller <cell> (för radrubriker).

```
<row role="label"> – När cellerna i raden innehåller kolumnrubriker.
<cell role="label"> – När cellen innehåller en radrubrik.
```

Kalkyler har ofta ett långt streck mellan delsummorna och slutsumman. Strecket införs som en lång cell i en egen <row>. <cell/> (omsluter ingen text) förses med @rend="botBorder".

```
<cell rend="botBorder"/>
```

En klammerparentes, alltså tecknet }, som utsträcker sig över två eller flera rader byggs upp med *bracket pieces (curly bracket)* ur Unicode-kategorin *Miscellaneous Technical*. Symbolerna införs som entitetsreferenser (kan inte visas direkt i Oxygen).

Tvådelad klammerparentes (ordningsföljd beroende på hur klammerparentesen är svängd):

```
&#x 23B0 } upper left or lower right curly bracket section = left moustache
&#x 23B1 } upper right or lower left curly bracket section = right moustach
```

Klammerparentes med tre eller flera delar (ordning beroende på hur klammerparentesen är svängd):

```
&#x 23A7 } left curly bracket upper hook
&#x 23A8 } left curly bracket middle piece
&#x 23A9 } left curly bracket lower hook
&#x 23AA } curly bracket extension
&#x 23AB } right curly bracket upper hook
&#x 23AC } right curly bracket middle piece
&#x 23AD } right curly bracket lower hook
```

Eftersom allt tabellinnehåll visas vänsterställt måste klammerdelarna placeras i en egen kolumn ifall de föregås av text eller siffror. Se exempel nedan.

3.4.22.2 Exempel och visning

– Tabell med klammerparenteser.

```
<table rend="noBorder">
  <row><cell>1. Band.</cell><cell><title corresp="tu1557">die Herzogin von
  Finnland</title></cell><cell>&#x23B1;</cell><cell></cell></row>
  <row><cell></cell><cell><title corresp="tu1613">Vincent
  Wogenbrecher</title></cell><cell>&#x23B0;</cell><cell>c.&#x00A0;300 Seiten</cell></row>
  <row><cell>2. Band:</cell><cell><title corresp="tu1559">des Königs
  Handschuh</title></cell><cell></cell><cell>200 S.</cell></row>
  <row><cell>3. Band:</cell><cell><title corresp="tu1614">Tante
  Mirabeau</title></cell><cell>&#x23B1;</cell><cell></cell></row>
  <row><cell></cell><cell><title corresp="tu1560">das goldene
  Gespenst</title></cell><cell>&#x23B0;</cell><cell>288 S.</cell></row>
  <row><cell>4. Band:</cell><cell><title corresp="tu1561">Verna's
  Rosen</title></cell><cell></cell><cell>170 S.</cell></row>
```

```
<row><cell>5. Band</cell><cell>– habe ich noch nicht
erhalten.</cell><cell></cell><cell></cell></row>
```

```
</table>
```

1. Band.	die Herzogin von Finnland	\
	Vincent Wogenbrecher.	f c. 300 Seiten
2. Band:	des Königs Handschuh.	200 S.
3. Band:	Tante Mirabeau	\
	das goldene Gespenst	f 288 S.
4. Band:	Verna's Rosen	170 S.
5. Band	– habe ich noch nicht erhalten.	

– Kalkyl med streck ovanför summan. Visning av strecket inte implementerad.

```
<table rend="noBorder">
```

```
<row>
```

```
<cell><title corresp="tw222">Novellerna</title>, 48 ark à 80 kr. –</cell>
```

```
<cell>3,840:-</cell>
```

```
</row>
```

```
<row>
```

```
<cell><title corresp="tw190">Läsning för Barn V</title>, 11 ark à 80 kr.</cell>
```

```
<cell>880:-</cell>
```

```
</row>
```

```
<row>
```

```
<cell><title corresp="tw188">Dramatiska Dikter II</title>, 12 ark à 80 kr.</cell>
```

```
<cell>960:-</cell>
```

```
</row>
```

```
<row>
```

```
<cell rend="botBorder" />
```

```
</row>
```

```
<row>
```

```
<cell>Summa kronor</cell>
```

```
<cell>5,680:-</cell>
```

```
</row>
```

```
</table>
```

Senast uppdaterat 19.12.2015

3.5 Skönlitterära manuskript

3.5.1 Header

```
<teiHeader>
```

3.5.1.1 <fileDesc>

<fileDesc> innehåller <titleStmt>, <publicationStmt> och <sourceDesc>.

<titleStmt> innehåller <title> som innehåller en rubrik enligt modellen:

```
<title>Grundtextens namn [: manuskript_ordningstal, endast om det finns fler än ett manuskript till
grundtexten] [manuskriptets namn om det är avvikande, men skillnader i versal/gemen räknas inte som
avvikande] (arkivet inom parentes)</title>
```

Grundtexten har ett manuskript, som har samma titel som grundtexten:

```
<title>Jernvägskonduktören (Nationalbiblioteket)</title>
```

Grundtexten har ett manuskript, som har en annan titel än grundtexten:

```
<title>Den tappade kängan: Madamen och tiggarflickan (Nationalbiblioteket) </title>
```

Grundtexten har flera manuskript, som har samma titel som grundtexten (arrangera de olika manuskripten i kronologisk följd, om möjligt):

```
<title>Svarta hafvets matros: manuskript 1 (Nationalbiblioteket)</title>
```

```
<title>Svarta hafvets matros: manuskript 2 (Nationalbiblioteket)</title>
```

```
<title>Svarta hafvets matros: manuskript 3 (Bonniers arkiv)</title>
```

Grundtexten har flera manuskript, som har andra titlar än grundtexten (arrangera de olika manuskripten i kronologisk följd, om möjligt):

```
<title>Visan om lilla Maja: manuskript 1 L Maj (Nationalbiblioteket) </title>
```

```
<title>Visan om lilla Maja: manuskript 2 Lill Maj (Nationalbiblioteket) </title>
```

```
<title>Visan om lilla Maja: manuskript 3 Lill Maj (Nationalbiblioteket) </title>
```

```
<title>Visan om lilla Maja: manuskript 4 Lill Majs Deklamation (Nationalbiblioteket) </title>
```

Rubriken visas i manuskriptflikens rullgardinslist.

`<titleStmt>` innehåller även ett `<respStmt>` per arbetsskede med `<resp>` och `<name>` enligt modellen:

```
<respStmt>
  <resp>Transkribering och kodning:</resp>
  <name>PA (18-03-2009)</name>
</respStmt>
```

```
<respStmt>
  <resp>Granskad av:</resp>
  <name>EV (14-10-2014)</name>
</respStmt>
```

`<publicationStmt>` innehåller också ett `<idno>`-element med manuskriptdatabas-id då manuskriptet är manuskriptbeskrivet i databasen:

```
<publicationStmt>
  <publisher>Zacharias Topelius Skrifter</publisher>
  <idno type="dblink">mu111</idno>
</publicationStmt>
```

`<sourceDesc>` innehåller ett `<p>`-element med texten "Manuskriptets signum: se ovan".

3.5.1.2 `<profileDesc>`

`<profileDesc>` innehåller `<handNotes>` men underordnade `<handNote>`-element där skrivredskapen som använts införs som värde till `@medium`. `<handNote>` med det mest använda skrivredskapet införs först och därefter de andra i fallande ordning.

Senast uppdaterat 5.9.2016

3.6 Dagböcker

3.6.1 Header

`<teiHeader>`

3.6.1.1 `<fileDesc>`

`<fileDesc>` innehåller `<titleStmt>`, `<publicationStmt>` och `<sourceDesc>`.

<titleStmnt> innehåller <title> som innehåller en beskrivande rubrik.

```
<title>Dagbok 1832–1834</title>
```

<titleStmnt> innehåller även ett <respStmnt> per arbetsskede med <resp> och <name> enligt modellen:

```
<respStmnt>
  <resp>Textetablering och ms-relaterad kodning:</resp>
  <name>PA (18-03-2009)</name>
</respStmnt>
```

– Andra arbetsskeden: <resp>Granskad av:</resp> samt <resp>Semantisk kodning, andrakollationering:</resp>.

<publicationStmnt>:

```
<publicationStmnt>
  <publisher>Zacharias Topelius Skrifter</publisher>
</publicationStmnt>
```

<sourceDesc> innehåller ett <p> där arkivkapselns signum införs.

```
<sourceDesc>
  <p>Coll 244.131</p>
</sourceDesc>
```

3.6.1.2 <profileDesc>

<profileDesc> innehåller <handNotes> men underordnade <handNote>-element där skrivredskapen som använts införs som värde till @medium.

Senast uppdaterat 22.4.2014

3.6.2 Kapitel

```
<div type="chapter">
```

3.6.2.1 Kodning

I dagböcker kodas varje enskilt år med <div type="chapter">.

Elementet förses dessutom med @title med året (enbart) som värde och @id. Värdet för @id är "ch" + ett löpande nummer (anger ordningsföljd i ifrågavarande dagbokskapsel).

```
<div type="chapter" title="1832" id="ch1">
```

3.6.2.2 Visning

På topelius.sls.fi öppnas ett kapitel i taget i lästextspalten, för dagböckernas del ett år i taget. Bara text som finns innanför ett <div type="chapter"> visas överhuvudtaget.

Senast uppdaterat 22.4.2014

3.6.3 Avslutande motto

```
<trailer>
```

3.6.3.1 Kodning

Ett avslutande/sammanfattande motto sist i ett textavsnitt kodas med <trailer>.

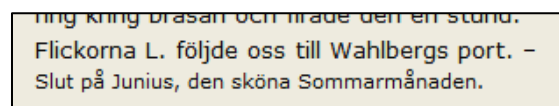
```
<trailer>Slut på Junius, den sköna Sommarmånaden.</trailer>
```

Ifall ett avslutande motto är grafiskt markerat införs @rend och lämpligt värde.

@xml:lang med lämpligt värde införs för avslutande motto på främmande språk.

3.6.3.2 Visning

Det sammanfattande mottot visas i lästexten med mindre font än den övriga texten.

Ms-visning inte implementerad.

Senast uppdaterat 22.4.2014

3.6.4 Nyckelord

@subtype="keyword"

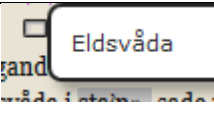
3.6.4.1 Kodning

Tillägg som utgör stickord för innehållet på sidan kodas med <add> eller <addSpan/> samt subtype="keyword" (förutom obligatoriska attribut). Tilläggen visas på samma sätt som andra tillägg i manuskriptvisningen. I lästexten visas en ruta med svart ram, och tilläggets text visas enbart i tooltipen.

```
<p rend="normalizedIndent"><add place="leftMargin" type="noAnchor" subtype="keyword">Eldsvåda</add>
Följande natt omkring klockan ½ 2 hörde [---]</p>
```

```
<addSpan spanTo="#add13" place="leftMargin" type="noAnchor" subtype="keyword"/><p>Aftonrodnad –
månshen –</p><anchor id="add13"/>
```

3.6.4.2 Visning

Kodning	Lästext	Manuskriptvisning
<code><add place="leftMargin" type="noAnchor" subtype="keyword">Eldsvåda</add></code>		likadan som för vanliga tillägg

Senast uppdaterat 17.8.2016

3.6.5 Chiffer

3.6.5.1 Kodning

Den chifferskrift (enkelt substitutionschiffer, s.k. frimurarchiffer) som Topelius använde återges med normal latinsk stil enligt följande nyckel:

med kryss: med punkt: med cirkel:

(fr.o.m. 12.7.1834 utan punkt)

A | B | Q T | R | O X | V | D

---+---+--- ---+---+--- ---+---+---

F | I/J | H G | E | N P | U | S

---+---+--- ---+---+--- ---+---+---

K | Å | Ä M | C | L Y | Ö | Z

Den dechiffrerade skriften kodas med <reg> som förses med @type="decoded" @rend="cipher" samt @resp med uttolkarens initialer som värde.

```
<reg type="decoded" rend="cipher" resp="PiA">den afton tänkte jag blott på <persName
corresp="pe300">Mathilda</persName>.</reg>
```

Personkoder (symbol + siffra) kodas med <choice>. Personkoden införs inom <orig> och det uttydda namnet (för tillfället enligt Nybergs tolkning) inom <reg>-taggar. Stjärnsymbolerna (de manliga personkoderna 1–4 och 9) och kryss-symbolerna (övriga manliga personkoder) återges med X och fyrkant-symbolen (kvinnliga personkoder) med O. Chiffertydningen kontrolleras sedan mot Topelius egen lista.

```
<choice><orig>X18</orig><reg>Elfvig</reg></choice>
```

3.6.5.2 Visning

Visas som konsekvensändring/normalisering med ljusgrå markering i lästexten.

Senast uppdaterat 3.6.2014

3.6.6 Illustrationer och piktogram

<figure/>

3.6.6.1 Kodning

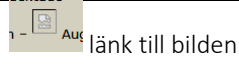

Där det finns teckningar införs <figure type="illustration"/> (elementet stängs i sig självt).

Piktogram, som kunnat uttolkas och i lästexten ersätts med sina motsvarigheter i ord kodas med <figDesc> inom <figure type="pictogram">.

```
<figure type="pictogram"><figDesc>pappersfigurer</figDesc></figure>
```

För piktogram vars betydelser inte kunnat fastslås införs enbart <figure type="pictogram"/> (elementet stängs i sig självt).

3.6.6.2 Visning

Kodning	Lästext	Manuskriptvisning
<figure type="illustration"/>		 länk till bilden
<figure type="pictogram"><figDesc>pappersfigurer</figDesc></figure>		 länk till bilden
<figure type="pictogram"/>	exempel saknas	exempel saknas

Senast uppdaterat 22.4.2014

3.7 Föreläsningar

3.7.1 Header

<teiHeader>

3.7.1.1 <fileDesc>

<fileDesc> innehåller <titleStmt>, <publicationStmt> och <sourceDesc>.

<titleStmnt> innehåller <title> som innehåller kapselns arkivsignum.

```
<title>Coll.244.128</title>
```

Innehållet i <title> visas i manuskriptflikens rullgardinslist.

<titleStmnt> innehåller även ett <respStmnt> per arbetsskede med <resp> och <name> enligt modellen:

```
<respStmnt>
  <resp>Textetablering och ms-relaterad kodning:</resp>
  <name>EK (10-12-2010)</name>
</respStmnt>
```

– Andra arbetsskeden: <resp>Granskad av:</resp> samt <resp>Övrig kodning:</resp>.

<publicationStmnt>:

```
<publicationStmnt>
  <publisher>Zacharias Topelius Skrifter</publisher>
</publicationStmnt>
```

<sourceDesc> innehåller ett <p>-element med texten "Arkivsignum: se ovan".

3.7.1.2 <profileDesc>

<profileDesc> innehåller <handNotes> men underordnade <handNote>-element där skrivredskapen som använts införs som värde till @medium. <handNote> med det mest använda skrivredskapet införs först och därefter de andra i fallande ordning.

Senast uppdaterat 22.4.2014

3.7.2 Pennor

<handNote/>

<handShift/> är taget ur bruk för föreläsningarna och införs inte då Topelius byter penna. Alla pennor som använts i den löpande texten i en fil anges i <handNote/>-element i <teiHeader>. I ändringar gjorda med avvikande pennor anges dock alltid skrivredskapet.

Senast uppdaterat 22.4.2014

3.7.3 Repetitionstillägg och nyckelord

@subtype="revision", @subtype="keyword"

3.7.3.1 Kodning

Tillägg som utgör en repetition eller sammanfattning av föreläsningens innehåll kodas med <add> eller <addSpan/> samt subtype="revision" förutom de obligatoriska @spanTo (för <addSpan/>), @place och @type.

Tilläggen är vanligtvis daterade och har infogats när Topelius återanvänt gammalt föreläsningmaterial för en ny kurs. Datumet kodas med standardformat.

```
<addSpan spanTo="#add4" place="leftMargin" type="noAnchor" subtype="revision" />
<p><hi rend="underline">Repet.</hi> <date when="1871-09-25">25/9 71.</date> Plan. Natur. Folk etc. – <hi
rend="underline">Landet</hi> Daning. Refflor. Grytor.</p><p><hi rend="underline2">Jättegrytor.</hi></p>
<anchor id="add4" />
```

Tillägg som utgör stickord för innehållet på sidan kodas med <add> eller <addSpan/> samt subtype="keyword" (förutom obligatoriska attribut).

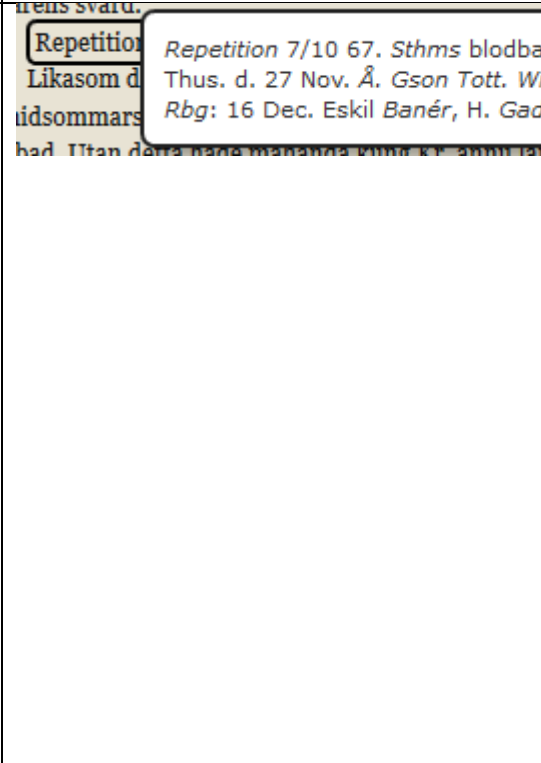
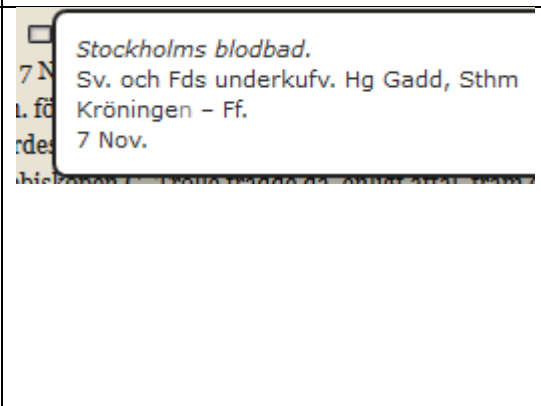
Dessa tillägg finns främst i kapsel 244.130, där de tidvis förekommer på varje sida, oftast högst upp på sidan. De verkar ha skrivits ganska samtidigt som själva föreläsningen, så att man med en blick kan se vad som avhandlas på sidan.

<p><add place="leftMargin" type="noAnchor" subtype="keyword">II: <hi rend="underline">Verldsliga Samhället.</hi></add> Vända vi oss nu till den verldsliga makten, det verldsliga samhället, så finna vi [---]</p>

<addSpan spanTo="#add69" place="leftMargin" type="noAnchor" subtype="keyword"/><p><hi rend="underline"><persName>Kristian II</persName>. – <persName>G. Wasa</persName>. <placeName corresp="pl62">Finland</placeName>.</hi> Kun</p><anchor id="add69"/>

Repetitionstilläggen och nyckelorden visas på samma sätt som andra tillägg i manuskriptvisningen. I lästexten visas en ruta med svart ram, för repetitionstilläggens del innehållande texten Repetition, och själva tilläggets text visas enbart i tooltipen.

3.7.3.2 Visning

Kodning	Lästext	Manuskriptvisning
<pre><addSpan spanTo="#add55" place="leftMargin" type="noAnchor" medium="black-ink" subtype="revision"/><p><hi rend="underline">Repetition</hi> <date when="1867-10-07">7/10 67.</date> <hi rend="underline">Sthms</hi> blodbad. <hi rend="underline">Fd.</hi> P. <hi rend="underline">Hvid</hi>, Thus. d. 27 Nov. <hi rend="underline">Å. Gson Tott.</hi> <hi rend="underline">Wibg</hi>, Rolf Mattson. <hi rend="underline">Rbg</hi>: 16 Dec. Eskil <hi rend="underline">Banér</hi>, H. <hi rend="underline">Gadd</hi> A. <hi rend="underline">Kurk</hi></p> <anchor id="add55"/></pre>	 <p>The screenshot shows a tooltip box with a black border containing the text "Repetition" in red. The background shows a snippet of the manuscript text with other words like "Likasom d" and "idsommars" visible.</p>	likadan som för vanliga tillägg
<pre><addSpan spanTo="#add52" place="leftMargin" type="noAnchor" subtype="keyword"/><p><hi rend="underline">Stockholms blodbad.</hi><lb/>Sv. och Fds underkufv. Hg Gadd, Sthm<lb/>Kröninge<unclear reason="writing" resp="AT">n</unclear> – Ff. <lb/>7 Nov.</p><anchor id="add52"/></pre>	 <p>The screenshot shows a tooltip box with a black border containing the text "Stockholms blodbad." in red. The background shows a snippet of the manuscript text with other words like "7 N", "l. fö", "rdes", and "hick" visible.</p>	likadan som för vanliga tillägg

3.8 Brev

<div type="letter">

Markerad text samt tillägg, strykningar och brevsribentens andra ändringar i ett brev liksom också oläslig, svårläst eller kompletterad text kodas så som beskrivs i kapitlet om allmän kodning av handskreven text. Även kodningen av utgivarändringar samt den semantiska kodningen följer de allmänna kodningsprinciperna.

Senast uppdaterat 17.4.2014

3.8.1 Header

<teiHeader>

<teiHeader> för brev omfattar <fileDesc> och <sourceDesc>.

3.8.1.1 <fileDesc>

<fileDesc> innehåller följande information:

Brevets signum i brevdatabasen inom <title> i <titleStmt>; texten "Zacharias Topelius Skrifter" i <publisher> i <publicationStmt>; texten "Arkivsignum: se databas" inom <p>-taggar i <sourceDesc>.

För avskrifter, kopiebrev, utkast och telegram införs ett andra <p>-element i <sourceDesc> där källan för avskriften noteras.

```
<p>Handskreven avskrift av annan hand<p>
```

```
<p>Telegram</p>
```

3.8.1.2 <profileDesc>

<profileDesc> innehåller:

<handNotes> som omsluter ett eller flera <handNote>-element med @medium och ett värde som anger penna/bläck samt eventuella @id om brevet skrivits av flera personer (se nedan).

Kontrakt saknar databaspost och får därför inte de automatiska överskrifter som genereras för brev. Överskriften som brevet får som rubrik i lästexten införs därför i headern. I <profileDesc> placeras ett <creation>-element som omsluter <title type="desc">:

```
<profileDesc>
```

```
<creation><title type="desc">Kontrakt till Nya blad</title></creation>
```

```
<handNotes>
```

```
<handNote medium="black-ink"/>
```

```
</handNotes>
```

```
</profileDesc>
```

Senast uppdaterat 24.6.2014

3.8.2 Händer och pennor

<handNote>, <handShift/>

3.8.2.1 Kodning

Tillägg av annan hand i brev transkriberas och kodas enbart om de skrivits in innan brevet skickades. Mottagarens eller arkivariers anteckningar eller paginering noteras enbart i manuskriptbeskrivningen.

De olika skribenternas namn införs som text innanför <handNote>-taggarna i <teiHeader> medan deras initialer införs som värde till @id. Värdet för @id ska vara unikt: om någon har samma initialer som Topelius ersätter man den första bokstaven i för- eller efternamnet med den andra. Ifall skribentens identitet inte kan fastställas med säkerhet används "h1", "h2" etc.

Skrivredskapen anges som värden till @medium.

```
<profileDesc>
  <handNotes>
    <handNote id="ZT" medium="black-ink">Zacharias Topelius</handNote>
    <handNote id="ET" medium="black-ink">Emilie Topelius</handNote>
    <handNote id="h1" medium="black-ink">Toini eller Eva Topelius</handNote>
  </handNotes>
</profileDesc>
```

–Här har alla skribenter använt samma svarta bläck.

När brevet bara har en skribent används enbart @medium i <handNote/>.

```
<handNote medium="brown-ink"/>
```

I den löpande texten anges byte av skribent samt var en skribent bytt skrivredskap med <handShift/> (elementet stängs i sig självt). <handShift/> införs också strax före texten börjar, vanligtvis direkt efter <opener>-starttaggen.

När en av flera brevskribenter börjar skriva införs @new. Attributvärdet består av # samt de initialer som angetts för @id i <teiHeader>.

```
<handShift new="#ZT"/>
```

- Ny skribent börjar skriva med samma penna som föregående eller börjar skriva brevet med samma penna som används i hela brevet.

Byte av skrivredskap anges med @medium i <handShift/> (kan kombineras med @new).

```
<handShift medium="pencil"/>
```

– Skribenten har bytt till blyertspenna här.

Ifall ett tillägg, strykning, annan ändring eller fotnot gjorts av annan hand eller med annan penna kan @hand och @medium införas i <add>, <addSpan/>, (även <gap/> och <unclear> med reason="overstrike"), <delSpan/>, <note>, <restore>, <subst> eller <switchPos>. Även då ska skribentens initialer och skrivredskap förtecknas i teiHeadern.

Om det finns tillägg i tillägg gjort med samma hand och samma penna som det första tillägget räcker det att man anger hand och penna i det överordnade elementet. Ifall tillägget-i-tillägget är skrivet av annan hand eller med annan penna än det första tillägget anges det däremot.

I <restore> införs vid behov pennan som använts för återtagandet.

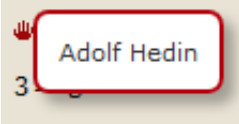

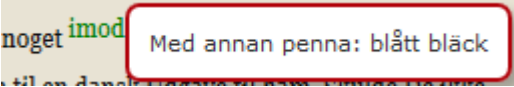
Ifall <subst> har underordnade element (d.v.s. då den ursprungliga texten har gått att uttyda) införs @medium i <add>. I annat fall införs attributet direkt i <subst>.

Understrykningar som införts med en annan slags penna kodas med @medium direkt i <dateline>, <foreign>, <head>, <hi>, <persName>, <placeName> eller <title>. @medium utgör då en precisering av rend-attributet.

Byte av skrivredskap, <handShift/> med @medium, visas inte i texten. Byte av skribent, @new i <handShift/> och @hand i olika element, visas i manuskriptvisningen med en handsymbol och en tooltip med skribentens namn (som plockas ur headern). I lästexten visas bara själva texten, ingen symbol eller tooltip.

@medium i olika element visas i manuskriptvisningen med samma grafiska markeringar som elementet annars har, t.ex. genomstruket, upphöjt, understruket, men i grön färg i stället för blått, rött, grått mm. Dessutom visas en tooltip med information om den avvikande pennan. I lästexten beaktas @medium inte.

3.8.2.2 Visning

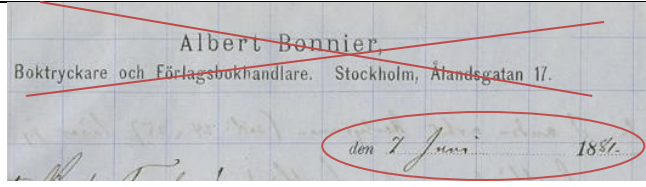
Kodning	Lästext	Manuskriptvisning
<pre><handNotes> <handNote id="AB" medium="black-ink">Albert Bonnier</handNote> <handNote id="AH" medium="black-ink">Adolf Hedin</handNote> </handNotes> <handShift new="#AH"/> <opener> <dateline>3 Aug. 1880</dateline></pre>	<p>3 Aug. 1880</p>	
<pre>@hand <add hand="#ZT">Författare n förbehåller sig öfversättningsrätten.</ add></pre>	<p>ulle åter behof af ny upplaga åga. Författaren förbehåller</p>	
<pre>noget<pb/> <add medium="blue-ink">imod</add> eventuelt</pre>	<p>noget imod eventuelt</p>	

Senast uppdaterat 3.11.2016

3.8.3 Tryckt eller stämplat

<print>, <stamp>

Om brevhuvudet innehåller en tryckt eller stämplat dateringsdel återges den och kodas med <print> respektive <stamp>. Brevhuvuden, andra stämplat och präglade monogram återges däremot inte i brevtexen, endast i manuskriptbeskrivningen.

	<pre><opener> <dateline><print>den</print> 7 Juni <print>18</print>81.</dateline> </opener></pre>
---	---

3.8.3.1 Kodning

Färdigt tryckt text som ingår i själva brevtexen kodas med <print>.

Stämplade inslag i brevtexen kodas med <stamp>.

```
<opener>
<address><persName>A. Bonnier</persName>.</address>
<dateline><stamp><persName>Z. Topelius</persName>, <placeName>Björkudden.</placeName></stamp> 27
Dec. 1883.</dateline>
<salute>Min gode Bror!</salute>
</opener>
```

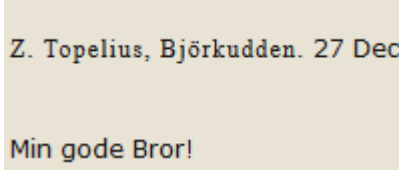
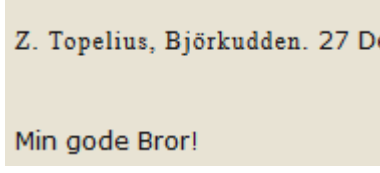
Om en stämpel använts som namnförtydligande utöver den handskrivna signaturen införs enbart den handskrivna signaturen.

Om det tryckta/stämplade består av enbart kapitäl eller versaler normaliseras de stillatigande till versal och gemener.

<print> placeras innanför <dateline>, <address>, <p>, <closer>, <salute> eller <signed>.

3.8.3.2 Visning

Tryckt/stämplat visas med annat typsnitt.

Kodning	Lästext	Manuskriptvisning
<pre><stamp>Z. Topelius, <placeName>Björkudden.</placeName> </stamp></pre>		

Senast uppdaterat 3.6.2014

3.8.4 Brevstruktur

3.8.4.1 Tidigare och senare del

```
<div type="letterpart">
```

Ifall brevet består av två delar omges den tidigare med <div type="letterpart" part="i"> och den senare med <div type="letterpart" part="f">.

Det avgörs från fall till fall om det är motiverat att koda brevet som uppdelat. En senare brevdela kan vara betydligt längre än ett vanligt postskriptum, vara skriven senare än början av brevet och/eller ha separat datering, öppnings- eller avslutningshälsning.

3.8.4.2 Mottagarens adress, datering och öppningshälsning

```
<opener>
```

Elementet <opener> kan innehålla <address>, <dateline> och <salute>.


```
<opener>
<address><persName>A. Bonnier</persName>, <placeName>Stockholm</placeName>.</address>
<dateline><placeName rend="underline">Cannes</placeName> 28 Nov. 1875.</placeName
rend="underline">Route de Frejus,</placeName>.</dateline>
</opener>
```

– Brev från ZT från Cannes till A. Bonnier i Stockholm. Ingen separat öppningshälsning.

```
<opener>
<dateline><print><hi rend="italics">den</hi></print> 12 februar <print><hi
rend="italics">18</hi></print>80</dateline>
<salute>Bästa Bror <persName>Topelius</persName>!</salute>
</opener>
```

– Brev från AB till ZT. Delvis tryckt brevhuvud: den tryckta texten är kodad med <print>.

<address> innehåller brevmottagarens adress; inklusive semantisk kodning.

<dateline> innehåller datering och eventuell avsändarort. Orter kodas med <placeName> medan själva datumet inte kodas separat.

<salute> innehåller öppningshälsningen.

Samma brev kan innehålla flera <opener> eller text (t.ex. dikt, rubrik) före <opener>. Valideringsschemat ger falskt fellarm om brevet varken innehåller <opener> eller <head>.

<lb/> införs för radbrytningar som gjorts av estetiska skäl inom <address>, <dateline> och <salute>.

Element (t.ex. en hälsning) som inte är visuellt avskilda från den löpande texten kodas som brödtext och ingår alltså i <p> istället för <opener>.

3.8.4.3 Avslutande hälsning, datering, avsändaradress

```
<closer>
```

Elementet <closer> kan innehålla <salute>, <signed>, <dateline> och <address>.

```
<closer>
<salute>Min Wärdaste Broders ödmjukaste tjenare</salute>
<signed>Bäckwall. –</signed>
<dateline><placeName corresp="pl1909">Rowaniemi</placeName> den 24 Decemb: 1844. –</dateline>
</closer>
```

<salute> innehåller den avslutande hälsningen, förutsatt att den är visuellt avskild från brödtexten (i annat fall ingår den i <p>). Om hälsningen påbörjas i den löpande texten och avslutas på egen rad kodas första delen som en del av <p> och den avslutande som <salute>.

```
<p>I förhoppning att allt skall ordna sig på bästa vis, tecknar jag</p>
```

```
<closer>
```

```
<salute>Vänskapsfullt, ödmjukt</salute>
```

```
<signed>Albert Bonnier</signed>
```

```
</closer>
```

<signed> innehåller brevskribentens underskrift (kodas inte med <persName>). Namnunderskriften i telegram kodas med <signed> trots att den inte är egenhändig.

<dateline> innehåller datering och eventuell avsändarort.

<address> innehåller brevmottagarens adress i det sällsynta fall, att den placerats i slutet av brevet istället för i början.

<lb/> införs för radbrytningar som gjorts av estetiska skäl inom <address>, <dateline>, <salute> och <signed>.

3.8.4.4 Postskriptum

<postscript>

Som postskriptum räknas alla någorlunda korta texter som följer efter avslutningsfras och signatur (även utan utskrivet "P. S."); om en längre text följer på brevets första avslutning kan brevet också kodas som en tidigare och senare del.

Elementet <postscript> kan innehålla <p>, <lg>, <list> eller <table>.

Samma brev kan ha flera <postscript>.

Ifall man kan sluta sig till att ett PS skrivits in betydligt senare än den övriga texten, kodas PS:et som ett tillägg med <addSpan/> och <anchor/>.

Ifall ett PS skrivits in ungefär samtidigt som den övriga texten men inte fått plats där den löpande texten finns används rend-kodning (med "place_"-värden, se förteckning i nästa avsnitt) i <p>.

Senast uppdaterat 11.5.2016

3.8.5 Stycken och textens position på sidan

<p>, <seg>

3.8.5.1 Kodning av stycken

<p>

Inledande stycke och stycke efter <milestone/>, tabell eller annan avvikande uppställning återges utan indrag och kodas med <p rend="noindent">. (För inledande stycke är det egentligen inte nödvändigt eftersom det alltid visas utan indrag på webbsidan men en stor del av breven är kodade såhär.)

Övriga stycken kodas alltid som indragna med <p>.

3.8.5.2 Visning av stycken

Se topelius.sls.fi.

3.8.5.3 Kodning av textens position på sidan

@rend="place_"

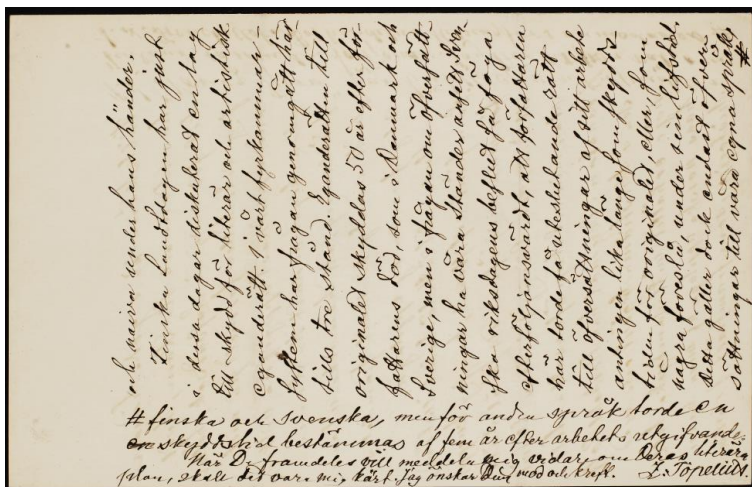
Ifall brevttext skrivits i marginalerna av utrymmesskäl eller skribenten vänt på pappret och skrivit mera text ovanpå den redan skrivna anges textens position på sidan som värde till @rend.

@rend för textens position kan införas i <closer>, <p> eller <seg> med nedanstående attributvärden.

rend="place_rightMargin" – löpande text i högra marginalen
 rend="place_leftMargin" – löpande text i vänstra marginalen
 rend="place_botMargin" – löpande text i nedre marginalen
 rend="place_topMargin" – löpande text i övre marginalen
 rend="place_other" – löpande text på annat avvikande ställe
 rend="place_ontopRotatedACW90" – pappret vänt moturs och ny text skriven ovanpå tidigare text
 rend="place_ontopRotatedCW90" – pappret vänt medurs och ny text skriven ovanpå tidigare text
 rend="place_previousPage" – i kombination med de föregående värdena, t.ex.: "place_previousPage_topMargin"
 rend="place_nextPage" – i kombination med de föregående värdena

När bara en del av ett stycke skrivits på avvikande ställe införs <seg>.

[...]gäller dock endast översättningar till våra egna språk, <seg rend="place_leftMargin">finska och svenska, men för andra språk torde en en skyddstid bestämmas af fem år efter arbetets utgifvande.</seg></p>

"språk," (faksimilbilden vänd).

– Texten fortsätter i marginalen efter

När ett helt stycke eller avslutande hälsning och signatur i sin helhet skrivits på avvikande ställe införs @rend i <p> respektive <closer>.

3.8.5.4 Visning

Kodning	Lästext	Manuskriptvisning
<closer rend="place_leftMargin"> <salute>Wördsammast</salute> <signed>Werner Söderström</signed></closer>	Wördsammast Werner Söderström	
<p rend="noIndent"><seg rend="place_other">P. S. I händelse det	P. S. I händelse det	
<postscript><p rend="place_previousPage_top Margin">P. S. Herr P<hi rend="raised">sor</hi>	P. S. Herr P:sor vill Ni	

Senast uppdaterat 8.6.2015

3.8.6 Sidbrytning

`<pb/>`

3.8.6.1 Kodning

Sidbrytningar anges med `<pb/>` utan attribut.

När sidbrytningen finns inne i ett textstycke ska det finnas blanksteg efter (men inte före) pagineringsstaggen. Ifall sidbrytningen finns inne i ett ord införs inga blanksteg och inga avstavningsstreck.

3.8.6.2 Visning

Kodning	Lästext	Manuskriptvisning
två <code><pb/></code> af mina förra	Åg jag som en skyldig uppmärks örlagt två af mina förra arbet	lagt två af

Senast uppdaterat 8.6.2015

3.8.7 Avsnitt

`<milestone type="smallBar"/>`

3.8.7.1 Kodning

`<milestone type="smallBar"/>` står för en skiljelinje som understryker avstånd mellan stycken.

3.8.7.2 Visning

Kodning	Lästext	Manuskriptvisning
<code><milestone type="smallBar"/></code>	utomordentligt trelligt bref (fr Marstra näma bekantskaper. garna till Fältskärn - åtminstone delvis et bland de sända 26 st - endast var f	en ett utomordentligt trelligt bref (fr sa och gjort angenäma bekantskape eckningarna till Fältskärn - åtminstone n ren tillfällighet att det bland de sär

Senast uppdaterat 17.4.2014

3.8.8 Rubriker

`<head type="letter">`

3.8.8.1 Kodning

Ifall det i ett brev istället för en öppningshälsning finns en rubrik av något slag kodas den med `<head type="letter">`.

3.8.8.2 Visning

Brevrubrikerna visas i samma fontstorlek som den övriga brevtextern; i manuskriptvisningen som understruken.

Kodning	Lästext	Manuskriptvisning
---------	---------	-------------------

<pre><head type="letter">Förslag till kontrakt med Topelius</head></pre>	<p>Förslag till kontrakt med Topelius</p> <p>I ändamål att åstadkomma en till format och tryck likformig och passlig utgåva av Professor</p>	<p><u>Förslag till kontrakt med Topelius</u></p> <p>I ändamål att åstadkomma en till format och</p>
--	--	---

Senast uppdaterat 22.4.2014

3.8.9 Läsanvisningar

`<note type="instruction">`

3.8.9.1 Kodning

Läsanvisningar (t.ex. "Vänd!" eller "Fortsätter på s. 5") kodas med `<note type="instruction">`. Praxis gäller för den korrespondens som var outgiven den 26.3.2014. Läsanvisningar visas enbart i manuskriptfliken.

3.8.9.2 Visning

Kodning	Manuskriptvisning
<pre>nationalitet i <placeName corresp="pl914">Amerika</placeName>.</p><note type="instruction">(fortsätt sid 6.)</note><pb/></pre>	<p>skulle gifva vår stora sak, (fortsätt sid 6.)</p>

Senast uppdaterat 10.6.2015

4 Semantisk kodning och koppling till databaser

4.1 Allmänt

Semantisk kodning (personer, platser, verktytlar och främmande språk) införs såväl i lästext som i manuskript. Kodningen av personer, platser och verktytlar är synlig och länkad till register och sökning både i lästexten och manuskriptvisningen på topelius.sls.fi. Semantisk kodning införs däremot inte i de grundtexter och varianttexter som tillhör variantvisningen. Semantisk kodning (och databaskoppling) görs även i struken text (som syns enbart i manuskriptvisningen), men uppenbara, korrigerade felskrivningar av namn, platser och titlar behöver inte kodas. Semantisk kodning för personer och verktytlar (samt databaskoppling) införs också i de redaktionella texterna (förutom i kommentarerna där det inte är tekniskt möjligt). Semantisk kodning i <orig> inom <choice> (utgivarändringar) är nödvändigt enbart om grundtexten också utgör manuskript.

Mac Janssen <persName corresp="pe2351">Clurg</persName> & Komp. fortfar emellertid att gå sin egen väg

– ZT har genast rättat sig själv, Janssen var en felskrivning som inte har med "Mac" att göra och därför inte behöver uppmärksammas. Ifall stället ändå har kodats är det inget problem.

– t. ex. i <placeName corresp="pl1590">Ulappalas</placeName> blinde gubbe

– Strykningen var ingen felskrivning som genast rättades, utan en redigering. Genom att koda och koppla stället blir det sökbart och kan hittas trots att det inte finns i lästexten utan bara i ms-fliken.

Senast uppdaterat 16.4.2015

4.2 Grafiskt markerad semantisk kod

@rend

Alla element i det här kapitlet, <foreign>, <persName>, <rs>, <placeName> och <title> kan ta attributet rend och de värden som gäller för grafiska markeringar i tryckt text respektive handskrifter.

Vid hvarje representation har <persName corresp="pe130" rend="underline">Pacius</persName> blivit framropad

<persName rend="underline" medium="brown-ink">Horn</persName> och <persName rend="underline" medium="brown-ink">Torstenson</persName>

<title rend="underline" corresp="tu424">Det gyllene Spöket: En berättelse från de finska småstäderna</title>

en billet med svart sigill och samma förskräckliga ord: <foreign xml:lang="fre" rend="romanType">mon amour ou mon vengeance?</foreign>

Senast uppdaterat 28.2.2014

4.3 Främmande språk

4.3.1 Kodning

@xml:lang

Främmande språk anges med attributet `xml:lang`. Attributet förses med ett attributvärde som anger språket med en referens på tre bokstäver enligt ISO 639-2. De ibruktagna värdena finns nedan; om ett nytt språk behöver anges finns en lista här: <http://www.loc.gov/standards/iso639-2/>; meddela även den digitala koordinatör.

Värden för `@xml:lang`:

"ang" – fornengelska
 "ara" – arabiska
 "cel" – keltiska
 "dan" – danska
 "dut" – nederländska
 "eng" – engelska
 "est" – estniska
 "fin" – finska
 "fre" – franska
 "ger" – tyska
 "gre" – grekiska
 "heb" – hebreiska
 "ita" – italienska
 "lap" – samiska
 "lat" – latin
 "nor" – norska
 "oic" – fornisländska
 "rus" – ryska
 "spa" – spanska
 "tib" – tibetanska

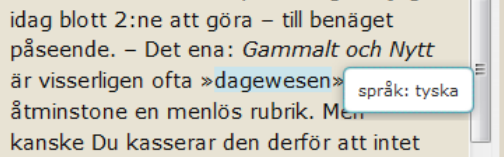
`xml:lang` kan införas i `<foreign>` eller i strukturelementen `<p>`, `<l>`, `<lg>`, och `<list>`, eller i namnkodningselementen `<persName>`, `<placeName>` och `<title>` (begränsat, se närmare nedan).

Nej, `<foreign xml:lang="ger">leben und leben lassen</foreign>`! Jag önskar, att Herr Bonnier alltid må göra goda affärer

```
<lg xml:lang="lat">
<l>Hora fuge! fuge vital fuge, o gaudia pulchra!</l>
<l>Pulchra memoria mi permene, permene tu!</l>
</lg>
```

Senast uppdaterat 10.8.2015

4.3.2 Visning

<pre><hi rend="underline">Gammalt och Nytt</hi> är visserligen ofta »<foreign xml:lang="ger">dagewesen</foreign> men åtminstone en menlös rubrik.</pre>	 <p>idag blott 2:ne att göra – till benäget påseende. – Det ena: <i>Gammalt och Nytt</i> är visserligen ofta »dagewesen» åtminstone en menlös rubrik. Men kanske Du kasserar den därför att intet</p> <p>endast på interna topelius.sls.fi, på externa ingen färg/tooltip</p>
---	---

4.3.3 Definition och avgränsning

Språkkodningen är ett internt redaktionellt hjälpmedel som inte visas på externa topelius.sls.fi. Språkkodningen är enbart till för att lätt hitta textställen som kan behöva översättning eller annan punktkommentar. Därmed behöver man inte lägga mycket tid på att fundera på om ett ställe verkligen uppfyller alla kodningskriterier.

4.3.3.1 Kodas

Med främmande språk avses alla andra språk än svenska. Det måste vara fråga om ett riktigt språk (inte t.ex. rotvälska eller skämtlatin). Utgå från om stället kan behöva översättning eller punktkommentar.

Om författaren avsett att använda ett främmande språk kan texten kodas även om den är fel stavad.

24 <foreign xml:lang="fre">de Octobre</foreign>

– Korrekt franska är "d'Octobre" men avsikten har varit att skriva på franska.

Verktitlar på främmande språk som inte är etablerade i svenskt språkbruk (se även nedan).

<title xml:lang="ger" corresp="tw405">Leben grosser Helden des gegenwärtigen Krieges</title>

Har ni läst <persName corresp="pe3459">Abbé Lamennais</persName> »<title xml:lang="fre" rend="romanType" corresp="tw387">Esclavage Moderne</title>»?

4.3.3.2 Kodas inte

Om ett främmande ord är böjt enligt svenskt mönster räknas det inte som främmande språk även om det inte är korrekt svenska.

Ord och uttryck med främmande ursprung som förekommer i svenskan och som används i ett svenskt sammanhang (dvs. en mening på svenska). SO fungerar som referens men även SAOB kan användas för att kontrollera om ett ord finns i svenskan.

vis à vis, gentleman, Titulus, pro primo, pro secundo, per posto, Nota Bene, hujus, pajazzo, en passant

Han var en riktig gentleman.

Ord som finns i svenskan kodas inte även om de stavas på ett avvikande sätt (t.ex. franskt) av författaren.

madame, moitié, cousin, vuer, chaise, concert, lustre, billet, caractère, ordres, factum, esquisse, cottillon, jaloux – kan ses som avvikande stavningar av ord som finns i svenskan och nu stavas: moatjé, kusin, vyer, schäs, konsert, lyster, biljett, karaktär, order, faktum, skiss, kotiljong, jalu

Ord som får referera till flera språk samtidigt:

Aura betecknar i finskan plog, i latinet en vindfläkt, men äfven glans och fägring.

Platser utan etablerat svenskt namn.

Downing Street, Tuonela

Verktitlar av främmande ursprung som är etablerade titlar också på svenska.

<title>Kalevala</title> är dock Karelskt arfvegods,

<title>Turun Wiikko Sanomat</title>

Hvarföre har icke denna historia fallit i händerna på författaren till <title>Kenilworth</title> och <title>Wawerley</title>?

4.4 Namn på personer

<persName>

4.4.1 Kategorier

Namn på personer delas in i tre kategorier: historiska personer (dvs. personer som existerar eller någon gång har existerat), mytologiska och fiktiva. Med mytologiska personer avses bl.a. gestalter ur Bibeln, Kalevala, skandinaviska, grekiska och romerska myter. Fiktiva personer är fiktiva gestalter med mänskliga drag i Topelius egna eller andra författares verk. För fiktiva personer gäller andra principer för kodning än för de övriga, se nedan. Även personer i de redaktionella texterna bör kodas och kopplas till databasen med TEI Selector.

4.4.2 Kodning

Namn på personer kodas med elementet <persName>.

<persName>Hindrik</persName>

<persName>Albert Bonnier</persName>

<persName>Gustaf III</persName>

Genitivändelser kommer innanför taggarna.

<persName>Gustaf III:s</persName>

Skiljetecken lämnas utanför taggarna.

alla de arbeten af <persName>Runeberg</persName>, som äro utgifna

När det gäller förkortade namn och initialer placeras punkterna innanför taggarna.

<persName>Herr R.</persName>

<persName>Z. T.</persName>

<persName>Cederm.</persName>

Titlar kommer innanför taggarna om personen omnämns med titel och enbart för- eller efternamn.

<persName>lektor Göransson</persName>

<persName>fröken Snellman</persName>

<persName>Fröken Toini</persName>

<persName>öfverste Etholén</persName>

<persName>furstinnan Menschikoff</persName>

<persName>konung Erik</persName>

Men:

fröken <persName>Olga Wetterbergh</persName>

Vissa bestämmningar som visar på en familjär relation kan placeras innanför taggarna när de är del av en stående benämning på en person i brev och dagböcker.

Intågande med de andra i kyrkan, ser jag – är det möjligt – <persName rend="underline">lilla Sophie</persName>!

– Lilla Sophie är den stående benämningen på Topelius kusin, för att skilja henne från Topelius syster med samma namn. Bestämningar som lilla, vackra, unga och liknande tas annars inte med i kodningen.

<persName>broder Blank</persName>

<persName>Tante Backman</persName>

<persName>-elementet innehåller bara ett namn och eventuellt släktord eller titel.

<persName>Peter Långström</persName>, sedermera adlad med namnet <persName>Långsvärd</persName>

biskoparne <persName>Reuterdahl</persName>, <persName>Bring</persName> och

<persName>Sundblad</persName>

Namn som kodas kodoas varje gång de förekommer, undantaget är härskartitlar och sådana fullständiga titlar som ersätter namn (se nedan), de kodoas ungefär en gång per sida eller med annan lämplig intervall beroende på sammanhanget.

4.4.3 Visning

en afspejling af menniskoanden. Skogsguden <persName corresp="my36">Tapio</persName>,	der inneboende gudomliga anden, en afspejling af menn en Tapio, Tapio, skogens och jaktens gud i finsk mytologi ades på de... ementer. Allt lefde: hvarie träd, hvarie källa hade sin lef...
hos <persName role="fictional" corresp="pe3509">friherrinnan Knorring</persName>	friherrinnan Knorring Historisk förebild: von Knorring, Sophie, f. Zelow (1797- svensk författare
<persName corresp="pe498">Alex<subst>a</subst>nder< /persName>	Alexander Lithén, Alexander (1816–1831), Topelius ku

4.4.4 Definition och avgränsning

Ett namn som kodoas hänvisar till en person som kan vara levande, död, fiktiv (men se nedan) eller mytologisk. Det här utesluter fartyg, djur och namnsdagar som är tidsangivelser och inte indirekta personreferenser.

Alla namn som kodoas ska kunna kopplas till en post i persondatabasen. Historiska personer som inte kan identifieras får en databaspost med beskrivningen "tillsvidare oidentifierad".

Personreferenser som kodoas med <persName> ska vara namnlika. Undantag utgörs av sådana fullständiga titlar som blivit etablerade för benämning av en viss person, t.ex. härskartitlar, i de fall där personen inte omnämns vid sitt namn i sammanhanget.

4.4.4.1 Fiktiva personer

Namn på fiktiva personer ur andra författares verk (t.ex. Robinson Crusoe) som ZT nämner i sina texter kodoas varje gång de förekommer och kopplas till en post i databasen över fiktiva personer.

Namn på fiktiva personer som är ZT:s egna skapelser ska inte namnkodas i de fiktiva verken. Undantaget är om en av ZT skapad fiktiv person tillfälligt förekommer i ett annat sammanhang (fiktivt eller icke-fiktivt) än det vedertagna (t.ex. om Sampo Lappelill omnämns i ett brev eller dyker upp i en annan saga än den ursprungliga berättelsen *Sampo Lappelill*). Då ska personen kodoas och kopplas till en databaspost.

En fiktiv karaktär som kodas bör ha ett namnliskt namn. Talande djur, blommor och andra gestalter som inte är människor kodas enbart ifall de har namn (t.ex. Mickel Räf men inte "En stor räf").

Historiska personer som förekommer i fiktiva verk kodas alltid och kopplas till sin (historiska!) personpost. <persName> förses då med @role med värdet "fictional".

```
<persName role="fictional" corresp="pe905">Kung Gösta</persName>
```

Historiska personer som förekommer i egenskap av fiktiva personer i icke-fiktiva verk (t.ex. om ZT diskuterar teaterroller, och en av rollerna föreställer en historisk person) kodas också och kopplas till sin personpost. <persName> förses med @role med värdet "fictional".

4.4.4.2 Kodas

Avledningarna namnkodas om de syftar direkt på en person.

Det [...] beställda <persName corresp="pe2">Runebergska</persName> porträttet håller han nu på med och har det snart färdigt.

– Det Runebergska porträttet avser här ett porträtt av Runeberg. Stället skulle också kodas om Runeberg var konstnärens namn.

Familjer, släkter och ätter.

```
<persName>ätten Gyllenstjerna</persName>
```

```
<persName>Stureättens</persName>
```

```
<persName>familjen Bonnier</persName>
```

```
<persName>Turdinska familjen</persName>
```

Varandra närstående personer som omnämns med en gemensam benämning. Namn och släktbeteckningar kommer innanför taggarna, andra beteckningar utanför.

```
<persName>systrarna Lithén</persName>
```

```
<persName>Armfeltska</persName> arfvingarne
```

Namnlika binamn som smek- och öknamn.

```
<persName>Löfven</persName>
```

```
<persName>Lillan</persName>
```

Härskartitlar kodas när de används istället för namn ifall personens verkliga namn inte nämns alls i sammanhanget. Det förutsätter att titeln syftar på ett visst historiskt statsöverhuvud, dvs. en specifik person. Hövligt tilltal, där titeln ersätter du/Ni kodas inte.

Härskartitlar är t.ex. Kungen, Hans Majestät, storfursten (af Finland), tsaren, kejsarinnan, påfven och presidenten.

Fullständiga titlar som blivit etablerade för benämning av en viss person och nästan kommit att ersätta personens egentliga namn, jämföras med härskartitlar och kodas när det egentliga namnet inte nämns någonstans i närheten.

```
<persName>hertigen af Södermanland</persName>
```

```
<persName>prinsen af Nassau</persName>
```

Fiktiva personer av andra författare än Topelius samt Topelius fiktiva personer om de dyker upp i ett annat sammanhang än sitt ursprungliga (se Fiktiva personer).

Historiska personer i fiktiva verk.

Författarnamn som ingår i informella verktitlar.

<title><persName>Hofbergs</persName> lexikon</title>
– Avser *Svenskt biografiskt handlexikon* av H. Hofberg

När ett författarnamn används som titel i en källhänvisning kodas personnamnet både som namn och verktitel.

(<title><persName>Karamsin</persName> II</title>: s. 176)

4.4.4.3 Kodas inte

Olika benämningar på Gud och Jesus kodas inte, och inte heller djävulsgestalter såsom fan, djävulen, satan, Belsebub, Lucifer och Belial. Undantaget är om Jesus eller djävulen uppträder som karaktärer t.ex. i en kristen saga eller mytologisk berättelse. Jungfru Maria och olika helgon kodas inte när de förekommer i olika slags utrop.

Nu råkade <persName corresp="my117">Satanas</persName> i nöd och vända samt började att sätta hårdt mot hårdt. Han samlade all den öfvernaturliga makt han ägde

Det är lustigt, ja vid sankt Stefan, som magyarerne säga, det är lustigt att se huru flat han nu står, den gamle blodsugaren

Namn på djur, fartyg och liknande kodas inte.

Andra titlar än härskartitlar när de förekommer utan för- eller efternamn.

hertigen, grefvinnan, öfversten, häradshöfdingen

Benämningar av typen gullet, ryssdrottningen, den vansinniga, Vargen, Kurvilan herra eller mors lilla hjälpreda kodas inte, även om de kan uppfattas som smek- och öknamn.

Topelius fiktiva personer (se Fiktiva personer).

Personnamn som ingår i verktitlar om det inte är författaren i en informell titel (se ovan).

Läste uti <title>Axel och Louise</title>.

– Avser V. A. Altténs *Axel och Louise, eller Trofast kärlek. Sann händelse från midten af 18:de seklet* (1831).

Senast uppdaterat 12.11.2015

4.5 Personreferenser i dagböcker och brev

<rs>

4.5.1 Kodning och visning

Elementet <rs> kan ta samma attribut och värden som <persName>. Visningen ser likadan ut som för <persName>.

har blifvit fördröjd af <rs corresp="pe10">min hustrus</rs> sjukdom

det var ju illumination om afton för <rs corresp="pe964">Keisarns</rs> namsdag

<rs>-kodning införs en gång per person per dagboksdag eller brev.

4.5.2 Definition och avgränsning

<rs> (*referencing string*) införs i brev och dagböcker när en persons identitet är relevant men personen aldrig nämns vid namn i sammanhanget.

läste Grekiska för <rs corresp="pe2">Magistern</rs> med de andra till kl. nära 10 f. m.

satte mig genast att skriva till <rs corresp="pe14">Mamma</rs>

Tillåt mig besvära med inneliggande till <rs corresp="pe11">min dotter</rs> i <persName corresp="pe561">Nybergs</persName> villa!

min <rs corresp="pe3868">öfversättare</rs>, som tillsändt mig en prof-öfversättning

Senast uppdaterat 28.2.2014

4.6 Geografiska namn

<placeName>

4.6.1 Kodning

Geografiska namn införs i elementet <placeName>. Det kodade namnet kopplas till en databaspost med attributet corresp (i praktiken oftast med hjälp av TEI Selector).

<placeName rend="italics" corresp="pl406">Boulevarden</placeName>

Genitivändelser kommer innanför taggarna.

<placeName">Helsingfors'</placeName>

Skiljetecken lämnas utanför taggarna.

<placeName>Boulevarden</placeName>,</p>
</div>
<div data-bbox="113 486 806 503" data-label="Text">

Geografiska namn i förkortad form kodas. Punkterna kommer då innanför taggarna.

</div>
<div data-bbox="113 511 367 525" data-label="Text">

<placeName>Hannov.</placeName>

</div>
<div data-bbox="113 532 363 547" data-label="Text">

<placeName>F. viken</placeName>

</div>
<div data-bbox="113 555 833 571" data-label="Text">

Sammansatta geografiska namn som kodas som en helhet (ingen dubbel platskodning).

</div>
<div data-bbox="113 578 379 593" data-label="Text">

<placeName">Åbo slott</placeName>

</div>
<div data-bbox="113 600 717 617" data-label="Text">

I gatuadresser kommer både gatunamnet och numret innanför taggarna.

</div>
<div data-bbox="113 624 415 639" data-label="Text">

<placeName>Ålandsgatan 17</placeName>

</div>
<div data-bbox="113 646 884 680" data-label="Text">

Ifall ett sammansatt ord har ett ortnamn som ska kodas (se nedan) som första led kodas enbart själva ortnamnet.

</div>
<div data-bbox="113 687 876 702" data-label="Text">

<placeName>Kaukola</placeName>bon förråder mycket slägttycke med <placeName>Jääskis</placeName>bon

</div>
<div data-bbox="113 710 660 727" data-label="Text">

Bara *ett* geografiskt namn kan införas i ett <placeName>-element.

</div>
<div data-bbox="113 733 693 749" data-label="Text">

<placeName>Bottniska</placeName> och <placeName>Finska vikarna</placeName>

</div>
<div data-bbox="113 756 789 784" data-label="Text">

<placeName>Uleåborgs</placeName>, <placeName>Wasa</placeName> och <placeName>Kuopio län</placeName>

</div>
<div data-bbox="113 792 714 807" data-label="Text">

<placeName>Letala</placeName> och <placeName>Wirmo</placeName> gamla kyrkor

</div>
<div data-bbox="113 813 637 828" data-label="Text">

<placeName>Helsingfors</placeName>, <placeName>Finland</placeName>

</div>
<div data-bbox="113 835 884 869" data-label="Text">

Endast avgränsade geografiska namn och platser införs i namnkodningselementet (se även nedan).

</div>

Vattensystemerna i <placeName>Väst-Tavastland</placeName>

– Vattensystemerna i Väst-Tavastland är ett alltför vagt område för att kunna kodas i sin helhet, endast Väst-Tavastland ses som en plats.

<placeName>Imatras</placeName> östra strand

Men:

<placeName>Saima kanals mynning</placeName>

– Saima kanals mynning är en preciserad och etablerad plats.

Väderstreck och andra likartade bestämningar (t.ex. "nedre", "främre") i anslutning till geografiska namn lämnas utanför taggarna, såvida inte de är en del av det officiella namnet eller en del i ett sammansatt geografiskt namn.

norra <placeName>Finland</placeName>

Men:

<placeName>södra esplanaden</placeName>

<placeName>Väst-Asien</placeName>

Län, domsaga, lagsaga och härad o. dyl. administrativa eller ecklesiastiska områden tas alltid med innanför taggarna.

<placeName>Vehmo domsaga</placeName>

Socken, stad, kapell, pastorat och by tas med om det tillför information.

<placeName>Helsingfors</placeName> stad

– Preciseringen stad tillför inte kodningen något eftersom Helsingfors alltid är en stad.

Men:

<placeName>Ladoga stad</placeName>

– Ladoga stad är en annan plats än Ladoga sjö.

Preciseringar (skog, gård, hospital, gästgiveri etc.) tas med innanför taggarna ifall de tolkas som ett led i ett sammansatt geografiskt namn.

<placeName>Elimä skog</placeName>

– Kopplas till posten Elimä (socknen) i platsdatabasen.

<placeName>Kronoby hospital</placeName>

Men:

<placeName>Anjala</placeName> gästgiveri

– Anonymt gästgiveri i Anjala, orten får anses vara den viktigare delen i namnet. Om gästgiveriet har en mer framträdande roll i texten kan namnet kodas i sin helhet.

4.6.2 Visning

med de karelska vattnen och slutligen den besjungna <placeName corresp="pl1985">Saimen</placeName>, förutom otaliga mindre vattudrag, stängda

med de karelska vattnen och slutligen den besjungna Saimen, Saimen, sjö i sydöstra Finland vattudrag, stängda

4.6.3 Definition och avgränsning

Geografiska namn kodas då de verkligen syftar på sig själva och en riktig anknytning till platsen finns (inte t.ex. Wiborgskringlan, som i första hand syftar på ett bakverk).

Vid kodandet bör man utgå från vilka typer av platser som finns i ett traditionellt register. En plats ska dessutom omnämnas med ett tydligt namn, officiellt eller inofficiellt, för att kodas.

Orter och platser som kodas bör vara geografiskt avgränsade, även om man inte nödvändigtvis vet exakt var gränsen går. För många historiska områden vet man inte alltid var gränsen gått, eller så har gränserna varit mycket varierande under olika tider. I dessa fall ska man ändå utgå från samma principer som med nutida platser. T.ex. Tatariet, ett medeltida namn på området mongolerna erövrade i Ryssland och mellersta Asien, kan ses som ett geografiskt begränsat område, trots att inga exakta gränser funnits. Fiktiva platser har naturligtvis inga riktiga gränser, men kan ändå uppfattas som på något sätt geografiskt begränsade, t.ex. Edens lustgård, Pohjola. Versaler och gemener ger inte samma vägledning som i dag: Topelius använder t.ex. ofta gement n i norden.

4.6.3.1 Kodas

Ifall finska norden tydligt avser antingen Lappland eller "Finland som en del av Norden" ska det kodas i sin helhet (och kopplas till databasposten Lappland eller Finland). Ifall betydelsen är vag bör det stå okodat (se nästa kapitel).

Byggnader, hemman, egendomar, parker, gator och torg anses som geografiska namn. Platsen bör ha ett namn och en viss grad av bekanthet för att kodas. Om det är själva platsen som åsyftas jämföras namn på affärsverksamheter och liknande med geografiska namn och kodas.

Sedan hem och efter en stund till <placeName>thejungfrun</placeName> hvarest det var mycket folk.

Inköpet af mitt lilla trefliga <placeName>Majniemi</placeName>, jemte min hustrus snart förestående tyska resa,

Offentliga rum i byggnader, när rummen har verkligt etablerade namn. Rummen kopplas till databasposten för byggnaden de ingår i.

Efter en stund kommo både Keisarn och Kejsarinnan up på <placeName>Solennitetssaln</placeName>; vi hurrade dugtigt.

Starkt etablerade och allmänt använda benämningar som till viss del ersatt det verkliga namnet.

På <placeName>Syriens</placeName> slätter är det Christna vapen som slita de otrognas twister, Christne som blöda för att eröfra <placeName>det heliga landet</placeName> åt Kalifernas efterträdare.

– Det heliga landet kan anses vara en så väletablerad benämning att den kan kodas som ett geografiskt namn.

Informella benämningar såsom domkyrkan, hofrätten eller ån, förutsatt att de syftar på en känd, namngiven plats med officiella drag som inte nämns med sitt fulla namn någonstans i närheten.

På norra sidan om <placeName>ån</placeName> låg <placeName>presidenthuset</placeName>, längre ned i <placeName>Nystaden</placeName> prest- och fattighusen samt <placeName>hospitalskyrkan</placeName>.

– "ån" syftar på Aura å, "presidenthuset" på Åbo presidentshus och "hospitalskyrkan" på Åbo hospitalkyrka.

Etablerade fiktiva eller mytologiska platser (t.ex. "Elysions fält") platskodas och kopplas till sin databaspost.

4.6.3.2 Kodas inte

Jorden, världen och månen kodas inte.

Norden eller norden kodas i allmänhet inte, eftersom det är svårt att veta när ett verkligt tydligt avgränsat geografiskt område avses, och inte bara motsatsen till "södern" eller något liknande.

Om finska norden avser norra Finland kodas det inte alls (inte avgränsat område, dessutom är det en omskrivning istället för ett namn).

Adjektiv och andra avledningar som bildats utgående från geografiska namn kodas inte.

Helsingforsiansk, tavastländsk, aboensare, Ålänning, finlandismer

Omskrivningar som "den stolta kejsarestaden" kodas inte.

Geografiska namn som ingår i personers namn och titlar.

<persName>Hertigen af Orleans</persName>, dåförtiden fransk emigrant och vorden skollärare i
<placeName>Reichenau</placeName>,

Geografiska namn som ingår i verktitlar.

<title>Helsingfors Tidningar</title>

Geografiska namn som ingår i namn på militärenheter.

Tavastehus bataljon höll ut ett ögonblick längre, men

Geografiska namn som ingår i organisationsnamn, om orten inte är relevant för sammanhanget.

I höstas kom jag att lofwa Uleåborgs hushållningssällskap öfwersättning af en mossodlingsskrift

Men:

Finska Literatursällskapet i <placeName corresp="pl2614">Wiborg</placeName>

Mindre offentliga rum (i byggnader) utan etablerade namn, av typen fäktsalar, undervisningsrum, laboratorier, ev. klocktorn m.fl.

Var uti Gymnastiksaln och anmälde mig för Otta.

Byggnader utan egna, etablerade namn, även om man vet vilken byggnad som åsyftas och var den låg.

På aftonquisten möjade jag i lusthuset, souperade derpå

Sedan besökte wi <persName corresp="pe4941">Backmans</persName> stuga

ZT:s egna fiktiva orter och platser kodas inte.

Orter i de redaktionella texterna kodas inte.

Senast uppdaterat 29.8.2017

4.7 Verktitlar

<title>

4.7.1 Kodning

Enbart litterära verk kodas, och kontexten är avgörande: om t.ex. ZT läser, skriver av, köper eller lånar ett verk och benämner det med titel ska verket kodas. Konstnärliga uttryck av verket, om verket t.ex. "speltes" eller "uppfördes", kodas inte. Som titel räknas också författarens namn, när det kan identifieras med ett specifikt verk.

läste öfver <title corresp="ve1848"><persName corresp="pe2791">Virgilius</persName></title>

– Verket som avses är *Aeneiden*, vilket kan utluskas med hjälp av kontext och tillägsinformation.

Nummer på band kommer innanför taggarna.

<title corresp="tw227">Läsning för barn I–IV</title>

Om cykel anges (även "första och andra cykeln") kommer det innanför taggarna.

För löftet om ett ex. af min <title corresp="tw17">»Fältskär«, första cykeln</title>, får jag tacka.

Ifall hänvisningen i sin helhet – med t.ex. possessivt pronomen – inte kan betraktas som ett namn kodas enbart titeln.

När jag omarbetat första kursen af min <title corresp="tw146">Läsebok</title> – "första kursen av min Läsebok" är en hänvisning till *Naturens bok* men bara den namnlikande delen av hänvisningen kodas.

Citattecken lämnas utanför <title>-taggarna när de bara signalerar att det är fråga om ett verknamn.

Tits skådespel »<title corresp="tw14">Regina von Emmeritz</title>»

Om ett enskilt verknamn har försetts med citattecken p.g.a. dess informella (t.ex. folkliga eller skämtsamma) natur placeras citattecknen innanför taggarna.

Citattecknen placeras också innanför taggarna om det finns ett bandnummer utanför citattecknen.

<title>"Läsning för barn" IV</title>

När en hänvisning till t.ex. Bibeln kodas inkluderas eventuell kapitel- och versangivelse i kodningen.

<title>Math. 13: 1–8</title>

4.7.2 Visning

<p>Ang. »<title corresp="tw15">Efter femtio år</title>» kan jag nu endast svara, att jag anser stycket högeligen olämpligt för bruk i skolorna</p>	<p>a kommer det ej i fråga. »Efter femtio år» Zacharias Topelius, <i>Efter femtio år. Skådespel i tre akter med prolog 1851</i> tt jag anser stycke i skolorna och dels på denna grund.</p>
--	---

4.7.3 Definition och avgränsning

4.7.3.1 Kodas

Titlar på ZT:s och andra författares litterära texter, verk, tidskrifter, tidningar och andra trycksaker. Även verk som nämns i redaktionella inledningar och allmänna kommentarer kodas.

Förkortade titlar.

Informella benämningar på verk.

<title xml:lang="lat">Chron.</title>

– Chron. är Topelius informella benämning på *Chronicon episcoporum Finlandensium*, d.v.s. *Finska biskopskrönikan*

När ett författarnamn används som titel i en källhänvisning kodas personnamnet både som namn och verktitel och ev. nummer på band tas med i <title>-kodningen.

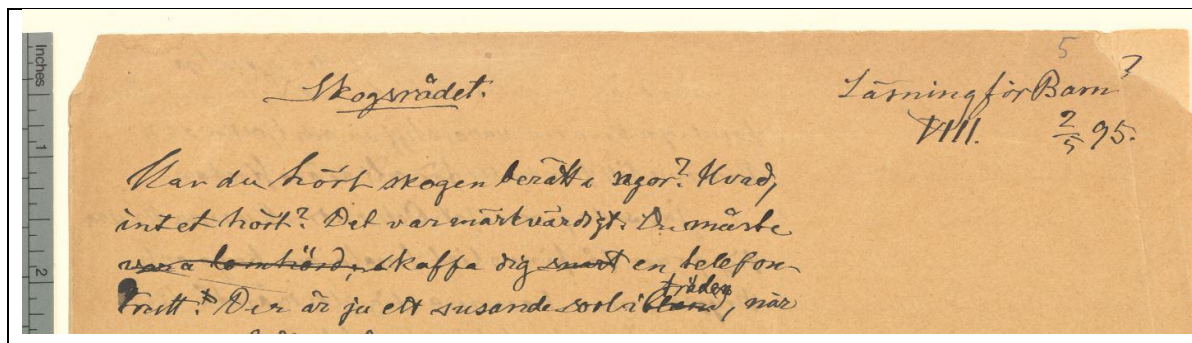
(<title><persName>Karamsin</persName> II</title>: s. 176)

4.7.3.2 Kodas inte

Fiktiva verk kodas inte.

Omskrivningar som "Almqvists roman" och "min kommande novell" är inga informella namn på verk, även om man vet vilka verk som åsyftas, och kodas därför inte med <title>.

En verktitel inskriven i marginalen av ett manuskript enbart för att ange vilket verk manuskriptet är ämnat för <title>-kodas inte.

Verktittlar som syftar på tavlor, skulpturer, musikstycken, sånger osv. kodas inte. Framföranden av teaterpjäser, operor o.d. kodas inte heller.

det upfördes <hi rend=underline>Johanna af Montfaucon</hi>

Senast uppdaterat 15.04.2016

4.8 Koppling till databasposter

@corresp "pe", "my", "fi", "pl", "tw", "tu", "vd", "ve"
@correspUncert

4.8.1.1 Kodade personnamn

<persName> kopplas till sin post i persondatabasen med hjälp av **TEI-Selector** eller för hand med attributet corresp och personpostens id som attributvärde.

Historisk person: <persName corresp="pe2">Runeberg</persName>

Mytologisk person: <persName corresp="my30">Louhi</persName>

Fiktiv person (Nora ur Ibsens *Et Dukkhjem*): <persName corresp="fi34">Nora</persName>

Historiska personer som inte kan identifieras får en databaspost med beskrivningen "tillsvidare oidentifierad".

4.8.1.2 Kodade platser

För <placeName> gäller motsvarande som för <persName>.

<placeName corresp="pl2233">Sveaborg</placeName>

Etablerade fiktiva eller mytologiska platser (t.ex. "Elysions fält") kopplas också till databasposter.

4.8.1.3 Kodade verk

Kodade litterära verk (omfattar även tidningar o.d.), ZT:s och andras, kopplas till verknivån ("ve"), manifestationsnivån ("tw"), manifestationslänknivån ("tu") eller verkdelsnivån ("vd") i verkdata-basen på motsvarande sätt.

<title corresp="ve65">Fältskärens berättelser</title>

<title corresp="tw80">Aftonbladet</title>

<title corresp="tu1257">Barnens bön för fäderneslandet</title>

Verk som inte kan identifieras får en databaspost på verknivån med beskrivningen "tillsvidare oidentifierad".

4.8.1.4 Osäkerhet

I fall där man vill signalera att det finns osäkerhet ifråga om en corresp-kodad persons, titels eller plats identitet kan correspUncert="Y" införas efter corresp.

Jag känner <persName corresp="pe3924" correspUncert="Y">Mr Bell</persName>

För visningen innebär koden att det står "ev." först i tooltip-rutan.

Senast uppdaterat 21.03.2016

5 Databaserna

5.1 Persondatabasen

Personregistret har två funktioner: dels fungerar personposterna i databasen som kommentarstöd till texterna, men läsaren kan också gå direkt in i personregistret för att den vägen leta fram förekomster av en viss person i Topelius texter.

5.1.1 Allmänna principer för stavning av namn

- Namnformerna normaliseras enligt modern historisk och personhistorisk praxis i Finland, namn på personer under tiden före 1700-talet samt på kungligheter ska därför i regel nystavas (*Gustav* i stället för *Gustaf*).
- För Topelius samtida försöker vi spåra ett stavningsätt som representerar den tiden. Många stavade sitt namn på olika sätt under sin levnadstid och det finns inte nödvändigtvis en "rätt" stavningsform. T.ex. i början av 1800-talet skrev man oftare *Sophie* eller *Claes*, medan stavningsformerna *Sofia* och *Klas* senare blev vanliga.
- Ryska namn translittereras enligt svenska regler: *Aleksandr* i stället för *Alexander* (utom för kejsarfamiljen, då vi följer personhistorisk praxis för kungligheter, som skrivs "på svenska"). Undantag finns, flera ryssar som verkade i Finland "förfinskades" under sitt tyskstavade namn (*Kiseleff*, *Sinebrychoff*).
- Finskspråkiga personer kunde använda en svenskspråkig version av sitt namn, t.ex. *Lars Andersson Nuutinen* i stället för *Lauri Antinpoika Nuutinen*. Notera att vissa personer kunde vara mer kända under endera namnformen.
- Carpelan&Tudéers matrikel över tjänstemän och lärare samt dylika officiella svenskspråkiga matriklar och statskalendrar är auktoriteter för personerna de berör. För stavning av adliga efternamn ska *Riddarhusets stamtavlor* följas.

5.1.2 Fälten som syns i visningen

5.1.2.1 Efternamn (rad 1, 2, 3)

Alla efternamn en person haft, i kronologisk ordning uppifrån ned. Det kan också vara inofficiella namn eller pseudonymer. Efternamn på kungligheter (*Romanov*) skrivs inte in.

☒ 1	Hanén	Petter			
☐ 2	Hannikainen	Pietari		från 1852	
☐ 3					

Hanén, Petter, från 1852 Pietari Hannikainen

5.1.2.2 Förnamn (rad 1, 2, 3)

Hela förnamnet, inklusive eventuella patronymer, kungliga binamn eller epitet. På följande rader kommer andra eventuella förnamn personen haft. Det kan också vara öknamn eller pseudonymer:

☒ 1		Dmitrij I			
☐ 2		»den falske Dmitrij»		ell	
☐ 3					

Dmitrij I, eller »den falske Dmitrij»

Av tekniska skäl måste ett förnamn alltid vara direkt kopplat till efternamnet på samma rad, eftersom de förses med samma förklaring:

☒ 1	Lind	Jenny				
☐ 2		Johanna Maria		eg.		
☐ 3	Lind-Goldschmidt			g. 1852		
						Lind, Jenny, eg. Johanna Maria, g. 1852 Lind-Goldschmidt

5.1.2.3 Nobiliseringspartikel/preposition (rad 1, 2, 3)

I visningen placeras nobiliseringspartikeln automatiskt före efternamnet, men personen alfabetiseras enligt efternamnet. Notera att prefix ibland ska ingå i själva efternamnet (och alfabetiseras enligt prefixet). Bruket i vederbörandes hemland avgör.

Efternamn	Förnamn	Prefix	☒ 1	De la Gardie	Johan		
Königslöwe	Otto	von	☐ 2				
von Königslöwe, Otto			☐ 3				
			De la Gardie, Johan				

5.1.2.4 Sifferraden 1 2 3 - alfabetiseringen

Om en person ska alfabetiseras enligt sitt första efternamn väljer man nr 1, alfabetiseras den enligt det andra efternamnet väljer man nr 2 o.s.v. Förnamnet plockas automatiskt från samma rad som det valda efternamnet, finns där inget förnamn plockas det från den översta raden med ett namn. I visningen kommer de övriga namnen sedan i ordningen uppifrån ned.

5.1.2.5 Förklaringar till olika namn (rad 1, 2, 3)

Eventuella förklaringar för namnbyte/de olika namnen bör alltid fyllas i, medan förklaringsfältet alltid lämnas tomt vid det namn enligt vilken personen alfabetiseras:

☐ 1	Björkman	Lars Magnus		före adlandet (1834)	☐ 1	Stjernvall	Eva Aurora Charlotta	f.
☒ 2	Björkenheim				☐ 2	Demidov		g. 1:o 1836-1840
☐ 3					☒ 3	Karamzin		
Björkenheim, Lars Magnus, före adlandet (1834) Björkman					Karamzin, Eva Aurora Charlotta, f. Stjernvall, g. 1:o 1836-1840 Demidov			

Förklaringsfältet kan också användas för att fylla i en eventuell titel för personer man känner till enbart efternamnet på.

Efternamn	Förnamn	Prefix	Namnör	
☒ 1	Sparre		fröken	Sparre (fröken)

5.1.2.6 Levnadsår

Födelseår – dödsår. Ett *f.* eller *d.* kommer automatiskt med i visningen då man känner till bara det ena och lämnar det andra fältet tomt.

5.1.2.7 Beskrivning

Praxisen för personregister i tryckta verk följs. Texten ska vara kort, maximalt 387 tecken, inledas med liten bokstav och avslutas utan punkt. Personerna ska kännas igen på ett allmänt plan samt på ett för (hela) Topeliusutgåvan relevant sätt. Oidentifierade personer beskrivs med *tillsvidare oidentifierad* och/eller titlar man känner till från Topelius text.

Efternamn	Förnamn	Prefix	Namnförklaring	Levnadsår
☐ 1	Gustava Johansdotter			1833
☐ 2				
☐ 3				

Beskrivning / publiceras

jungfru hos familjen Topelius i Helsingfors ca 1859–1860

Gustava Johansdotter (f. 1833)
jungfru hos familjen Topelius i Helsingfors ca 1859–1860

5.1.3 Interna fält

Databasen innehåller interna, redaktionella fält som inte syns i den elektroniska visningen. I de internafälten redogörs bl.a. för släktförbindelser, familjemedlemmar, kopplingar till Topelius, källor och annan information som kan vara relevant för det redaktionella arbetet.

5.1.3.1 Tagger

Sådana i Topelius texter förekommande eller förväntade smeknamn, stavningsvarianter och namnkombinationer som man vill att taggerverktyget ska kunna identifiera och automatiskt personnamnskoda fylls i här, åtskilda med kommatecken. Namnkombinationer som automatiskt skapas frånfälten **förnamn** och **efternamn** fylls inte i.

Taggerverktyget noterar om det finns flera namn i ett förnamnsfält (*Erik Joakimsson*) och kan automatiskt kombinera enbart ett av dem med efternamnet (*Erik Fleming till Qvidja*). Det delar däremot inte upp efternamn, om det på samma sätt finns flera namn i ett efternamnsfält (*Fleming till Qvidja*). Vill man att det kortare alternativet *Erik Fleming* ska kunna automattaggas bör detta därmed fyllas i. Fyll vid behov i alternativ med både gemener och versaler, eftersom taggerverktyget känner igen olika skiftlägen. Ordningstal (romerska siffror) noteras automatiskt, men om ordningstalet kommer mellan två namn (*Gustav II Adolf*) och man vill att den kortare formen *Gustav II* också ska noteras bör detta fyllas i. Genitivformer (-s) behöver inte fyllas i. Udda ök- eller smeknamn (t.ex. *Bondeplågaren*), som man inte vill att taggerverktyget ska personnamnskoda får inte fyllas i här, de fylls i ett eget internt fält för **binamn**.

En läsare som söker i personregistret kan också hitta personer enligt stavningsformerna i taggerfältet (med andra ord hittar en läsare *Gustav II Adolf* i registret även med en sökning på stavningsformen *Gustaf II Adolf*).

Fleming till Qvidja	Erik Joakimsson	Gustav II Adolf
binamn Bondeplågaren		binamn
tagger Erik Flemming till Qvidja, Erik Fleming, Erik Joachimson Fleming, E. Fig		tagger Gustaf Adolph, Gustaf II Adolf, Gustaf II, Gustav II, G. II, Gustav Adolf, Gustaf Adolf, kon. Gustaf II, Kon. Gustaf II

Senast uppdaterat 2.12.2015

5.2 Databasen för mytologiska personer

Databasen är ämnad för personer eller väsen av mytologisk karaktär samt sådana bibliska personer vars karaktär snarare är mytologisk än historisk. Skillnaden mellan mytologiska och historiska personer är inte nödvändigtvis alltid helt entydig.

Senast uppdaterat 1.12.2015

5.3 Databasen för fiktiva personer

Databasen är avsedd för fiktiva personer från såväl Topelius verk som från andra författares. Fiktiva personer i Topelius texter får enbart en post om de förekommer i ett annat sammanhang än det vedertagna (den ursprungliga berättelse där de förekommer). Historiska personer som förekommer i Topelius fiktiva verk får ingen post här, utan finns enbart i persondatabasen för historiska personer.

En fiktiv karaktär som får en databaspost ska ha ett namnlit namn. Talande djur, blommor och andra gestalter som inte är människor får en databaspost som fiktiva personer enbart ifall de har namn (t.ex. *Mickel Räf* men inte *En stor räf*).

Senast uppdaterat 5.11.2015

5.4 Ortdatabasen

Ortregistret har två funktioner: dels fungerar ortposterna som kommentarstöd till texterna, men läsaren kan också gå direkt in i ortregistret för att den vägen leta fram förekomster av en viss plats i Topelius texter.

5.4.1 Ortnamn och beskrivning

Ortnamnet skrivs i sin etablerade form, med modern stavning. Om en plats har eller har haft ett mer eller mindre officiellt svenskt namn ska detta användas. Namnvarianten ska vara den som användes under Topelius tid, men av t.ex. historiska skäl kan undantag finnas:

Ortnamn	Beskrivning	
Nöteborg	från 1702 Schlüsselbu	Nöteborg, från 1702 Schlüsselburg; fästning och stad i Ingermanland

Praxisen för ortregister i tryckta verk följs. Beskrivningen ska vara kort och inledas med liten bokstav och avslutas utan punkt. Perspektivet är i första hand finländskt och i andra hand nordiskt.

Städer/socknar eller större enheter (härad, stift, län, landskap etc.) i Finland behöver i allmänhet inte förses med beskrivningar om platsens karaktär eller det geografiska läget. Andra platser (byar, egendomar, gator, åar) ska helst alltid förses med en förklaring på inom vilken större ort (t.ex. stad eller socken) den ligger. För platser i Ryssland ska man helst nämna guvernementet, Sverige landskapet och Tyskland regeringsområdet, provinsen eller furstendömet. För andra länder räcker det oftast med att nämna landet, eventuellt med väderstreck. Platser som kan ses som allmänt kända, t.ex. *Paris*, behöver inte nödvändigtvis förses med någon förklaring.

5.4.1.1 Gränsindelning och förändringar i gränserna och maktförhållanden

Den beskrivna gränsindelningen följer den vid Topelius levnadstid, och vid behov den ur Topelius synvinkel historiska gränsinledningen. Om platsens karaktär eller läge (t.ex. p.g.a. gränsförskjutningar) förändrades under tiden som beskrivs i de olika verken nämns detta.

5.4.2 Interna fält

Databasen innehåller interna, redaktionella fält som inte syns i den elektroniska visningen. Redaktörer kan genom de internafälten lättare identifiera platser i olika sammanhang och få information för punktcommentarer.

5.4.2.1 Taggar

Fältet syns inte i visningen. Sådana i Topelius texter förekommande eller förväntade namn- och stavningsvarianter eller namnkombinationer som man vill att taggerverktyget ska kunna identifiera och automatiskt ortnamnskoda fylls i här, åtskilda med kommatecken. Fyll vid behov i skilda alternativ med gemener och versaler, eftersom taggerverktyget känner igen olika skiftlägen (*Anjala gård – Anjala Gård*). Genitivformer (-s) behöver inte fyllas i.

Senast uppdaterat 2.12.2015

5.5 Verkdatabasen

5.5.1 Verkdatabasens uppbyggnad

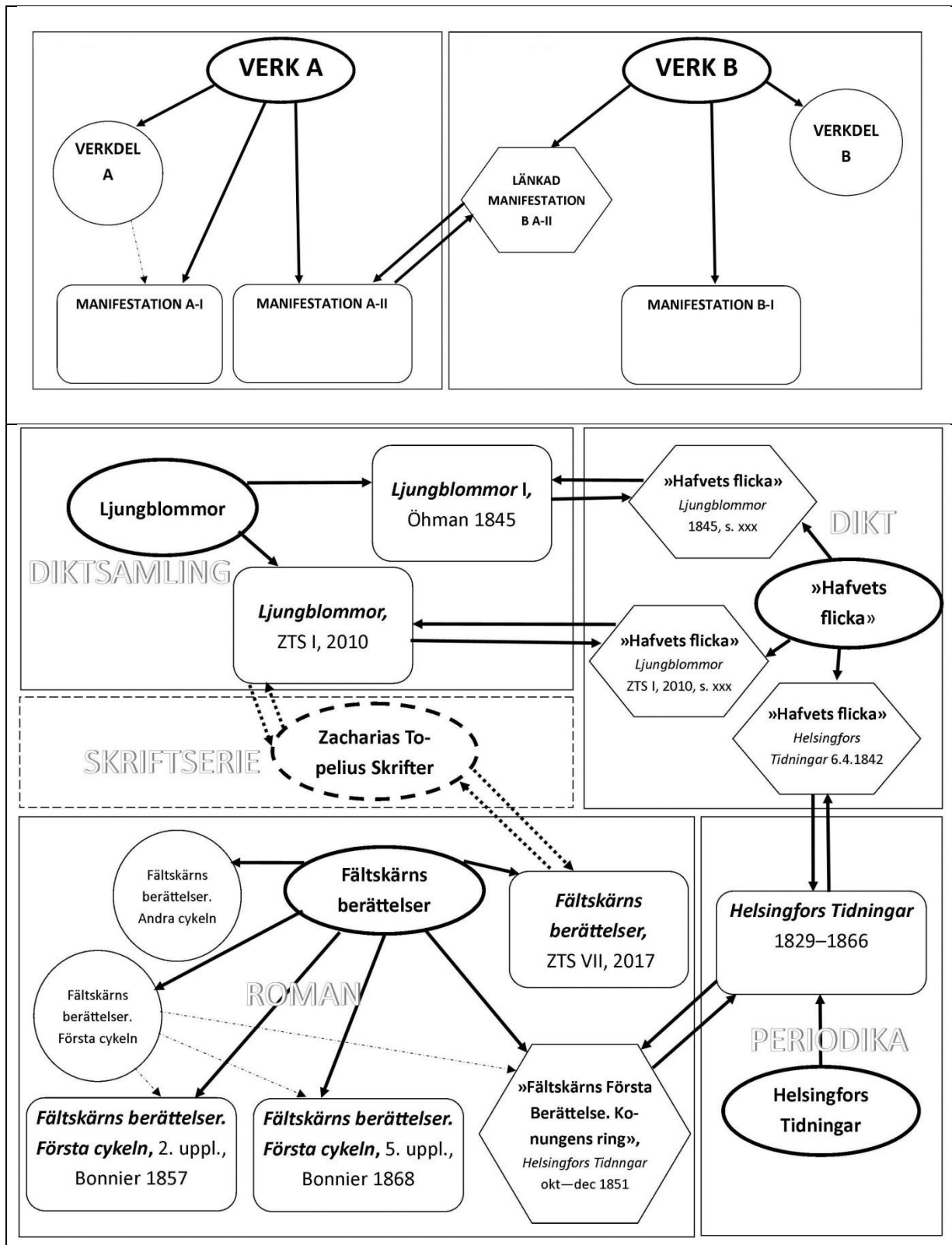
I verkdatabasen ingår alla verk av Topelius samt alla verk som omnämns av Topelius eller som ingår i redaktörernas litteraturhänvisningar.

Verkdatabasens uppbyggnad baserar sig på FRBR-standard (*Functional Requirements for Bibliographic Records*) och består här av två nivåer, anpassade för ZTS behov. Den översta nivån har entiteten "verk". Verket är en avgränsad intellektuell skapelse, men inget enskilt materiellt objekt avses och därmed är verket abstrakt. Under den abstrakta nivån finns en konkret nivå med "manifestationer", som beskriver specifika textversioner och fysiska upplagor av verket.

Till verknivån hör en underkategori för "verkdelar", som beskriver specifika, klart avgränsade delar av verket. Också kategorin för delar är abstrakt och man tar inte ställning till exakt vilken fysiska upplaga verkdelen ingår i. Till manifestationsnivån hör en kategori för "länkade manifestationer", som beskriver manifestationer som är länkade från ett verk till ett annat verks manifestation.

En post i databasen har alltid ett verk. De flesta verk har åtminstone en manifestation och/eller eventuellt en länkad manifestation, medan verkdelar är mer ovanliga. Manifestationerna, de länkade manifestationerna och verkdelarna har alla egna unika id:n, trots att de sorterar under ett verk i databasen.

5.5.1.1 Flödesschema: relationen mellan entiteterna

5.5.2 Verknivån

Det abstrakta verket kan vara en dikt, ett drama, en artikel, en novell, en roman etc. Som verk ses också sådana helheter som i sin tur innehåller andra verk, t.ex. tidningar, artikelsamlingar, diktsamlingar och antologier. Kapitel och dylika avgränsade delar av en text är däremot sällan egna verk, de är naturliga delar av texten.

Uppfattningen om var gränsen mellan ett verk och ett annat går kan vara svår att definiera. Då bearbetningen av ett verk innebär en betydande grad av självständigt intellektuellt arbete kan den ses som ett nytt verk, t.ex. kan Bellinis opera *Romeo och Julia (I Capuleti e i Montecchi)* ses som ett annat verk än Shakespears ursprungliga drama. Revisioner, uppdateringar och översättningar av en text är ändå oftast att betrakta som uttryck för samma verk.

5.5.2.1 Författare och övriga medverkande

Författaren bör gälla som upphovsman till alla eventuella upplagor av verket. Författaren länkas alltid direkt från persondatabasen. Topelius kan länkas direkt med en egen knapp. På verknivå ska författarens namn alltid vara fullständigt utskrivet, om man känner till författarens riktiga/hela namn. Man kan också avlänka (och länka om) författaren.

Ifall andra medverkat länkas (och avlänkas) dessa på motsvarande sätt som författaren. Dessutom förses de med upphovsuppgift eller **roll** från droppmenyn (*författare, redaktör, utgivare, illustratör, kompositör, övrig*). Observera att också de övriga medverkande bör gälla som upphovsmän till alla eventuella upplagor (manifestationer) av verket.

5.5.2.2 Titel

Titeln på verket bör tjäna som namn på hela den uppsättning av manifestationer som relaterar till verket. Om verket förekommit under olika titlar måste en av dem väljas som grundval för att beteckna och referera till verket. Då en svensk titel finns används alltid denna, i annat fall originalspråkets titel. Titlar kursiveras automatiskt i visningen.

5.5.3 Kategorin Verkdelar

Med "verkdel" avses här en specifik, klart avgränsad del av ett verk. Kapitel i en bok ses vanligen inte som verkdelar. Verkdelar beskriver snarare mer självständiga delar såsom cyklerna i *Fältskärens berättelser*.

Liksom verk är också verkdelen abstrakt. I de fall en speciell upplaga av verkdelen finns (och avses) bör denna i stället registreras som en manifestation.

5.5.3.1 Titel

Titeln på verkdelen bör tjäna som namn på hela den uppsättning av manifestationer som relaterar till verkdelen. Om verkdelen förekommit under olika titlar måste en av dem väljas som grundval för att beteckna och referera till verkdelen. Då en svensk titel finns används alltid denna, i annat fall originalspråkets titel.

5.5.3.2 Medverkande personer

Författaren bör vara samma som på verknivån i de fall sådana har definierats där. Om verkdelen har fler medverkande länkas också dessa direkt från persondatabasen.

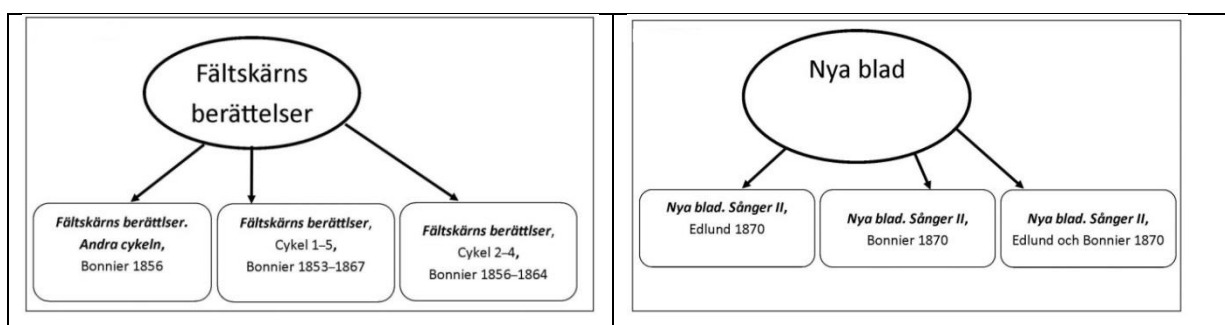
5.5.4 Manifestationsnivån

Manifestationen är den fysiska gestaltningen av ett verk och kan innebära ett brett urval material, det kan vara en handskrift eller en tryckt text, en tryckt tidningsutgåva, en tryckt karta eller t.ex. en webbutgåva eller CD-rom.

Varje uppdatering eller ny upplaga av en befintlig text får en egen manifestation. Då något inom produktionsprocessen förändras eller den fysiska formen ändras (t.ex. från papper till elektronisk utgåva) blir resultatet en ny manifestation. Förändringar som inträffar efter att produktionsprocessen avslutats (t.ex. publicering av faksimil på nätet) och som berör ett individuellt exemplar (t.ex. ombindning) resulterar däremot inte i nya manifestationer.

Exemplar som utgör en del av samma uppsättning betraktas i allmänhet som representationer av samma manifestation, t.ex. så att en bok som tryckts i separata fysiska delar (del I–III) är att betrakta som en enda manifestation så länge den fysiska formen och de bibliografiska detaljerna är exakt samma för alla tre delar.

Ibland kan ett textställe av Topelius kräva att manifestationen innefattar ett varierande antal delar av en utgåva, trots att de inte ingår i samma uppsättning. Dessa delar bör ändå fortsättningsvis höra ihop på ett logiskt sätt och därmed får ytterst få bibliografiska detaljer skilja sig mellan de olika delarna som ingår i manifestationen (i annat fall bör de flyttas till kategorin för abstrakta "verdelar", där man inte tar ställning till den fysiska utgåvan). Liknande fall kan vara en utgåva som utkommit samtidigt på olika förlag. Samtidigt som en del av ett verk har en egen manifestation, kan delen alltså också ingå i manifestationer som samtidigt beskriver andra fristående delar.

Tidningars, tidskrifters och kalendrars (periodikas) manifestationer innefattar vanligtvis hela tidningsutgåvan från första utgivningsår till sista (om det finns). Har en tidning utkommit under olika perioder med lång paus och/eller distinkta skillnader mellan de båda perioderna kan man skapa två olika manifestationer. Manifestationen bör beskriva produktionen i sin helhet, det intellektuella innehållet i tidningen skapas genom länknings från andra verk.

5.5.4.1 Titelinformation

Titeln bör inkludera alla de titlar som uppträder på den fysiska manifestationen (t.ex. på titelbladet). Titeln kursiveras automatiskt i visningen. Specialtecken som **hakparentes** och **gåsögon** väljs vid behov från menyn under titelfältet De får inte skrivas in manuellt i titelfältet, eftersom det påverkar alfabetiseringen i litteraturförteckningen och TEI Selectorn. Information om **delar** (eller band) läggs till i den form det skrivits i den fysiska manifestationen. Observera att delar ibland ska stå integrerat i titeln, modellen på titelbladet följs.

Titelinformation Titel <input type="text" value="Fra det høje Nord"/> ☐ gåsögon ☐ hakparentes samt g ☐ hakparentes ☐ radera undantag Del <input type="text" value="Band 2"/>	Titelinformation Titel <input type="text" value="Ljung. Sånger III"/> ☐ gåsögon ☐ hakparentes samt gåsögon ☐ hakparentes ☐ radera undantag Del <input type="text"/>
Litteraturförteckning Topelius, Zacharias, <i>Fra det høje Nord</i> Band 2, Winkel Horn (overs.), Købeni	Litteraturförteckning Topelius, Zacharias, <i>Ljung. Sånger III</i> , Helsingfo

5.5.4.2 Medverkande personer

Författaren kopieras automatiskt från verknivån då sådan definierats där, och en författare från verknivån kan inte avlänkas på manifstationsnivån. Författarens namn kan ändå redigeras här, ifall det är stavat på annat sätt eller om författaren t.ex. uppträder under pseudonym i den fysiska upplagan.

Om författarens namn saknas på den fysiska upplagan, men man känner till det kryssas **hakparentes** för under författarfältet för visningen. Vill man förtydliga en pseudonym eller initialer och få verket alfabetiserat enligt författarens efternamn (inte enligt initialerna eller pseudonymen) kryssar man för **hakparentes** och skriver in pseudonymen i **signaturfältet** till vänster om hakparentesrutan. Text i signaturfältet syns i visningen enbart om hakparentesen är förkryssad.

Medverkande personer Författare <input type="text" value="Topelius"/> <input type="text" value="Zacharias"/> <input type="text" value="Z.T."/> ☒ hakparentes <input type="text" value="Länka annan medv. person"/>
Litteraturförteckning [Topelius, Zacharias], Z. T., »Wasa gymnasisters sång», Wasa 1864 [separattryck]

Andra medverkande kan länkas från persondatabasen och förses med **roll** från droppmenyn. Namnen kan redigeras efter att personerna länkats från persondatabasen. Har man valt svenska som språk står det automatiskt *utg.*, *red.* och *övers.* för dessa roller i visningen. Är språket finska, engelska eller tyska översätter databasen rollerna automatiskt till respektive språk, men rollbeteckningarna kan också redigeras i det tomma fältet **Visas** till höger om droppmenyn ifall de är skrivna på annat sätt i den fysiska upplagan eller är på annat språk.

Medverkande personer Författare <input type="text" value="Topelius"/> <input type="text" value="Zacharias"/> <input type="text" value="Länka annan medv. person"/> ☐ hakparentes <table border="1"> <thead> <tr> <th>Namn</th> <th>Roll</th> <th>Visas</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><input type="text" value="Cheuren"/></td> <td><input type="text" value="F."/></td> <td>övers. ▼ perevo - ▲</td> </tr> </tbody> </table>	Namn	Roll	Visas	<input type="text" value="Cheuren"/>	<input type="text" value="F."/>	övers. ▼ perevo - ▲
Namn	Roll	Visas				
<input type="text" value="Cheuren"/>	<input type="text" value="F."/>	övers. ▼ perevo - ▲				
Litteraturförteckning Topelius, Zacharias, <i>Putesjestviije po Finljandii</i> , F. Cheuren (perevod), Gelsingfors: F. Tilgmann 1875						

5.5.4.3 Datum och upplaga

Utgivningsår skrivs det i det vänstra årtalsfältet vid **utgivning, tid**. Om upplagan getts ut i en serie med ett start- och slutdatum fylls detta i datum- och månadsfälten, från den röda droppmenyn (visningstekniskt fält) mellan datumerna kan man välja *tankstreck*, eller t.ex. *hakparentes* (om man känner till året trots att det inte står i den fysiska upplagan). Information om **upplaga** läggs till i den form det skrivits i den fysiska manifestationen.

Datum och upplaga	
Utgivning, tid	<input type="text" value="1880"/> <input type="text" value=""/> <input type="text" value=""/> <input type="text" value=""/> <input type="text" value=""/> <input type="text" value=""/>
	1880
Upplaga	Andra, af förf. rättade upplagan
www	<input type="text" value=""/>
Topelius, Zacharias, <i>Sånger. II. Nya blad</i> , Andra, af förf. rättade upplagan, Helsingfors: G. W. Edlunds förlag 1880	

Om utgåvan är en webbutgåva fylls **www**-fältet i med den permanenta adressen (URN) där en sådan finns (i annat fall URL).

5.5.4.4 Publicering

I vissa fall kan en utgåva ingå i en **förlagsserie** som ska stå i litteraturförteckningen i stället för **förlag**, observera alltså att förläggarens/utgivarens namn på något sätt bör framkomma från skriftseriens namn. Det här gäller främst förläggares skriftserier, t.ex. Svenska litteratursällskapetets (*SSL*S) och Suomalaisen Kirjallisuuden Seuras (*SKST*) serier. Om verket hör till två olika utgivares serier fylls även **Förlagsserie 2**-fälten i.

Publicering	
Förlagsserie	Amos Andersons konstmuseums <input type="text"/>
Serieuppgift, nr	nya serien 45 <input type="text"/> , <input type="text"/>
Förlagsserie 2	<input type="text"/>
Serieuppgift 2, nr	<input type="text"/> , <input type="text"/>
Förlag	<input type="text"/> förl.2 <input type="text"/>
Förlagsort	Helsingfors <input type="text"/> ort2 <input type="text"/>
Litteraturförteckning	
Martin, Kaj (red.), <i>Oscar Kleineh 1846–1919. På resa med Oscar Kleineh</i> , Amos Andersons konstmuseums publikationer, nya serien 45, Helsingfors 2003	

Finns enbart ett **förlag** fylls enbart det vänstra fältet i, finns det två fylls också det högra fältet i. **Förlagsort** ska alltid nämnas då sådan är känd och skrivs i samma form och på samma språk som i den fysiska upplagan.

Fälten för **tryckeri** och **tryckeriort** syns inte i visningen och fylls i enbart för Topelius utgåvor. Observera att speciellt äldre litteratur ofta har tryckeri och tryckeriort, men inget förlag eller förlagsort. Vill man att tryckeriet och/eller tryckeriorten i så fall ska synas i visningen bör man undantagsvis skriva in dem i förlagsfälten.

Publicering	
Förlagsserie	<input type="text"/>
Serieuppgift, nr	<input type="text"/> , <input type="text"/>
Förlagsserie 2	<input type="text"/>
Serieuppgift, nr	<input type="text"/> , <input type="text"/>
Förlag	F. Tilgmanns Verlag förl.2 T. O. Weigel
Förlagsort	Helsingfors ort2 Leipzig
Tryckeri	Finska Litteratursällskapets tryckeri
Tryckeriort	Helsingfors
Litteraturförteckning	
Topelius, Zacharias, <i>Eine Reise in Finnland</i> , Hermann Paul (Übers.), Helsingfors: F. Tilgmanns Verlag och Leipzig: T. O. Weigel 1874	

5.5.4.5 Visningstyp och språk

Välj alltid **visningstyp** och **språk**. Utan vald visningstyp (*antologi, avhandling, karta, monografi, periodika, småskrift* eller *separattryck*) fungerar varken de länkade manifestationerna eller visningarna korrekt. Observera att den visningstekniska grunden är viktigare än den innehållsmässiga då man väljer visningstyp.

5.5.4.6 Ingår i utgåva: författarutgåva

Ifall utgåvan ingår i en författarskapsutgåva (skriftserie) fylls den i här. Främst avses alltså utgåvor av en viss författare, i stil med *Zacharias Topelius Skrifter (ZTS)* eller *Samlade skrifter av XXX*, inte förlagsserier.

Publicering	
Förlagsserie	SSLS
Serieuppgift, nr	775
Förlagsserie 2	<input type="text"/>
Serieuppgift 2, nr	<input type="text"/>
Förlag	Svenska förl.2
Förlagsort	Helsingfors ort2
Tryckeri	Bookwell
Tryckeriort	Borgå
Ingår i utgåva: författarutgåva	
Författarutgåva	ZTS
Seriedel	XIII
Topelius, Zacharias, <i>En resa i Finland</i> , Katarina Pihlflyckt (utg.), ZTS XIII, SSLS 775, Helsingfors 2013	

5.5.5 Kategorin "länkade manifestationer"

Länkade manifestationer innebär sådana självständiga texter (verk) som ingår i manifestationer av andra verk. Det gäller främst t.ex. artiklar, dikter, noveller som ingår i tidningar, tidskrifter, diktsamlingar, antologier etc., d.v.s. det intellektuella innehållet i dylika verk. Det kan också vara frågan om en utgivares inledning till en vetenskaplig edition el. dyl.

De här manifestationerna skapas genom en länkning från verket (artikeln, dikten) till ett annat verks manifestation (tidningen, diktsamlingen). På den länkade manifestationsnivån fylls enbart sådana bibliografiska detaljer i som inte framkommer genom manifestationen den länkades till, t.ex. tidnings- eller sidnummer.

5.5.5.1 Personer

Författaren kopieras automatiskt från verknivån då sådan definierats där, och en författare från verknivån kan inte avlänkas på manifestationsnivån. Författarens namn kan ändå redigeras här, ifall det är stavat på annat sätt eller om författaren t.ex. uppträder under pseudonym i den fysiska upplagan. **Andra medverkande** länkas från persondatabasen och förses med **roll**. Namnen kan redigeras efter att personerna länkats.

5.5.5.2 Bibliografiska uppgifter

Den länkade manifestationens bibliografiska uppgifter är i stort sett samma som själva manifestationen de ingår i. Ingår texten i t.ex. en *monografi* blir utgivningsåret, förlaget m.m. automatiskt samma som i monografins manifestation. Ett fåtal detaljer bör ändå fyllas i.

Titeln bör inkludera alla de titlar som uppträder på den fysiska manifestationen (t.ex. på titelbladet). Eftersom titeln för det mesta ska stå inom »gåsögon» på den här nivån sätts dessa till automatiskt i visningen. Om man av någon orsak inte ska ha dem väljs **Ej gåsögon** från menyn under titelfältet. Behövs **hakparentes** väljs den vid behov från menyn. Specialtecknena får inte skrivas in manuellt i titelfältet, eftersom det påverkar alfabetiseringen i litteraturförteckningen och TEI Selectorn.

Vid behov fyller man i **sidor** för artiklar i t.ex. tidskrifter eller antologier, i visningen läggs s. automatiskt till före sidnumren. Är det frågan om flera sidor används *tankstreck* mellan sidnumrorna.

Om utgåvan är en webbutgåva fylls **www**-fältet i med den permanenta adressen (URN).

Kryssa alltid i rätt ruta för **språk**.

5.5.5.3 Periodika

Eftersom *periodikas* manifestationer representerar hela utgåvan, inte ett specifikt nummer, bör man alltid fylla i **datum** och **år** och/eller **årgång/volym** samt **nummer** i den form det står i tidningen/tidsskriften.

Bibliografiska uppgifter	
Titel	Skattgrävarne
	☐ ej gåsögon ☐ hakparentes samt gåsögon ☐ hakparentes ☐ radera undantag
Sidor	
Adress www	
Språk	☒ swe ☐ eng ☐ fin ☐ ger ☐ lat ☐ rus ☐ dan ☐ est ☐ fre ☐ ita ☐ nor ☐ övr.
Kommentar	
Intern anmärkning	
Periodika	
Utgivning, tid	10 9 1842 <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
Årgång/volym	<input type="text"/> Nummer <input type="text"/>
Litteraturförteckning	
Topelius, Zacharias, »Skattgrävarne», <i>Helsingfors Tidningar</i> 10/9 1842	

5.5.6 Koppling från texten till en databaspost

I de fall det inte är möjligt eller nödvändigt att specificera exakt vilken textversion som avses i ett textställe kopplas den kodade titeln med TEI Selectorn till det abstrakta verket (eller abstrakta verkdelen) i stället för till en specifik manifestation eller länkad manifestation.

5.5.7 Litteraturförteckning

Tack vare välstrukturerad metadata skapas en tekniskt korrekt litteraturhänvisning automatiskt för varje enskild post. På varje entitetsvy i databasen finns ett fält som visar vad som kommer att stå i litteraturförteckningen och i tooltip-rutan för just den posten, och man kan därmed i realtid kontrollera att all nödvändig information fyllts i på rätt sätt. Litteraturförteckningar för en utgåva skapas automatiskt när man kopplat titlarna i en xml-kodad text till verkdatan med hjälp av TEI Selectorn.

Senast uppdaterat 1.12.2015

5.6 Manuskriptdatabasen

5.6.1 Manuskriptdatabasens uppbyggnad

Manuskriptdatabasens uppbyggnad baserar sig på samma FRBR-standard som verkdatan. Enbart manuskript till Topelius verk ingår i databasen.

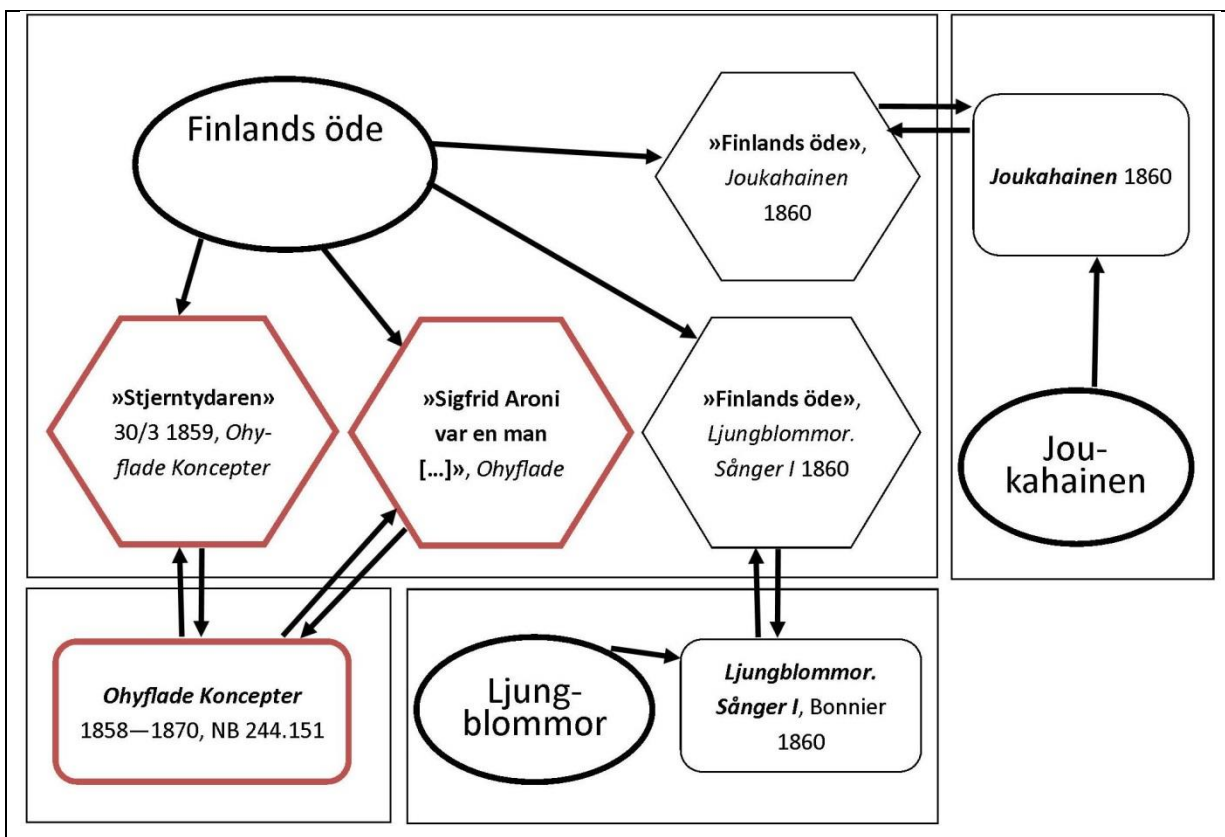
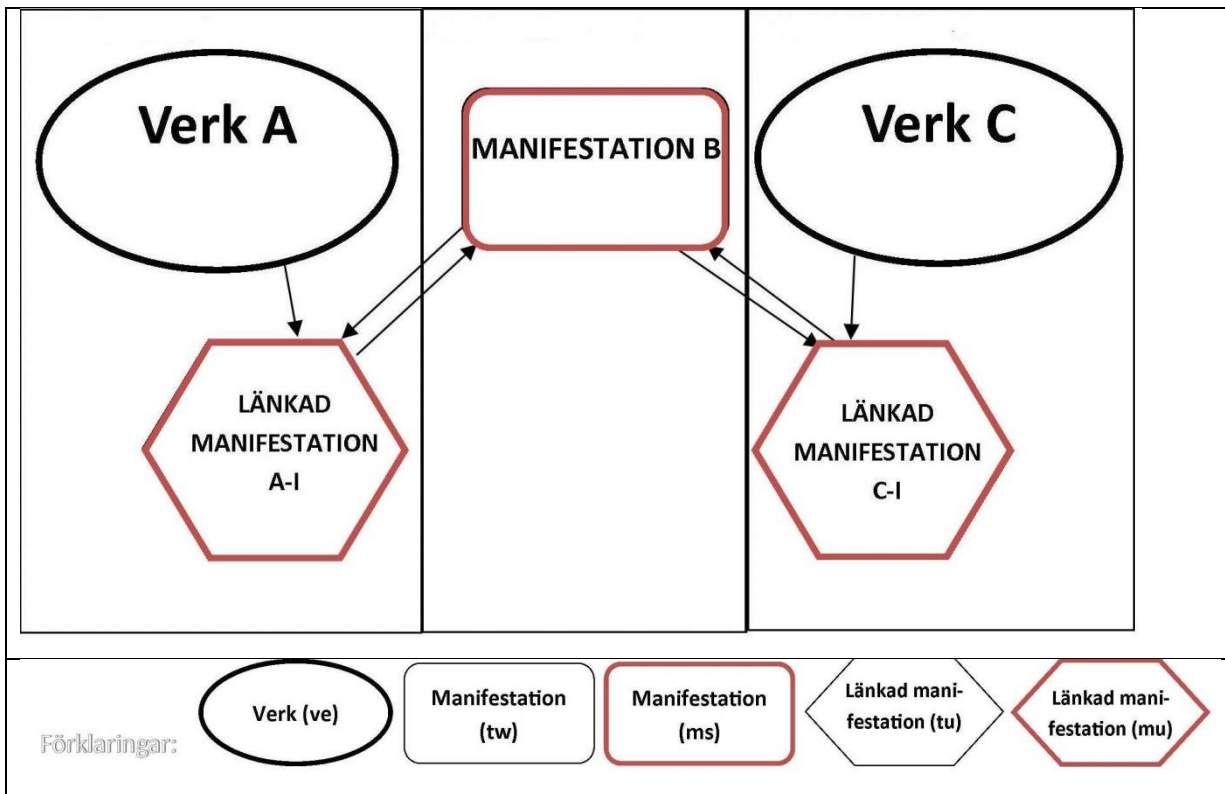
Manuskriptdatabasen är ihopkopplad med verkdatan. Den översta nivån med entiteten "verk" är gemensam för verkdatan och manuskriptdatabasen. Verket är en avgränsad intellektuell skapelse och under verkposten samlas alla manifestationer av verktexten.

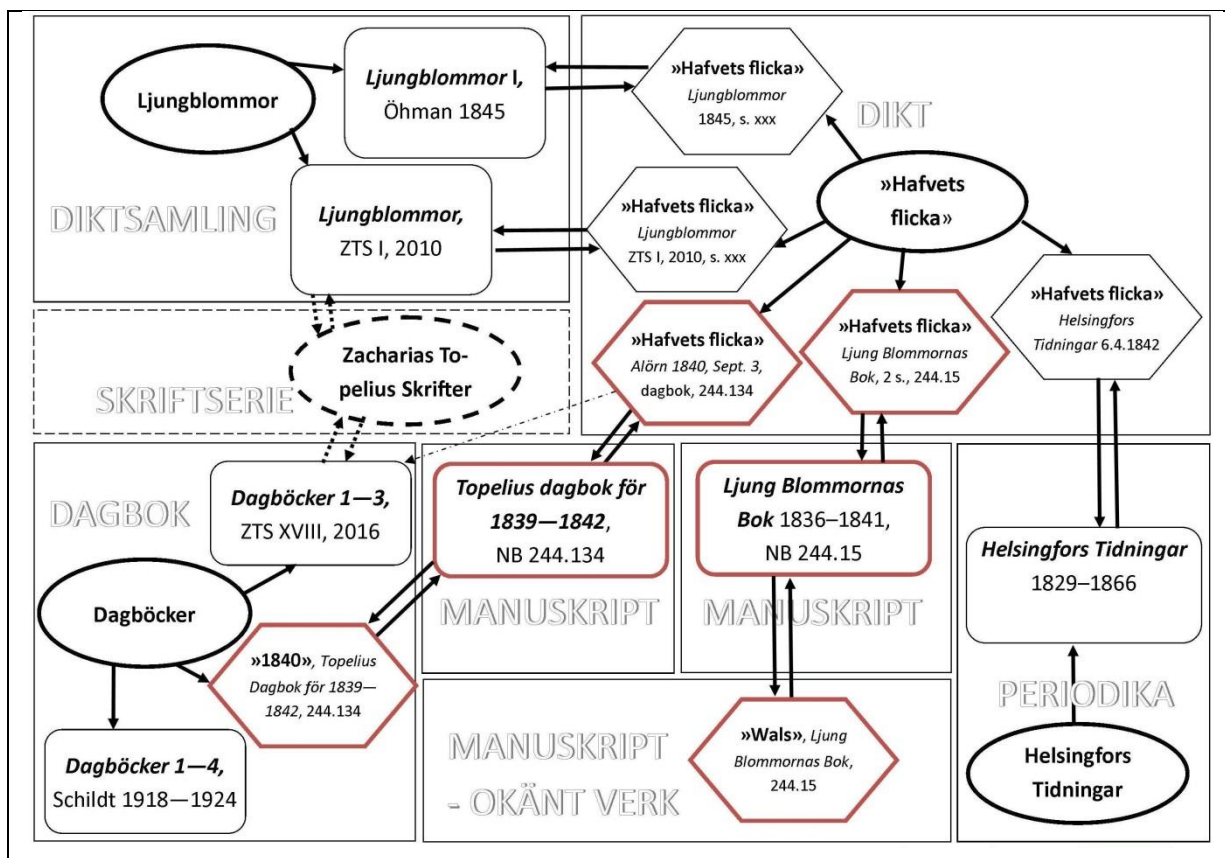
Manifestationsnivåerna är skilda för verk och manuskript. I motsats till verkdatan är manuskriptdatabasens manifestationsnivå, som beskriver fysiska manuskript, inte underställd verknivån utan en egen separat nivå.

De länkade manifestationerna, som beskriver det intellektuella innehållet (d.v.s. texterna) i de fysiska manuskripten, är underställda verknivån och länkas till manuskripten (manifestationerna). Därmed samlas metadata kring alla textversioner till en text av Topelius på ett ställe, under en och samma verkpost.

Alla manifestationer och länkade manifestationer har egna unika id:n.

5.6.1.1 Flödesschema: relationen mellan entiteterna

5.6.2 Verknivån

Verknivån är gemensam med verkdatanbasen, och det abstrakta verket kan vara, förutom t.ex. en dikt, en artikel eller en novell, vilken slags text som helst, även sådana handskrivna texter som aldrig blivit tryckta.

När det gäller avgränsningen mellan ett verk och ett annat bör man notera att det textuella innehållet i ett manuskriptutkast kan skilja sig ganska mycket, eller t.o.m. helt och hållet från den slutliga tryckta versionen, men manuskriptet ska ändå höra till samma verkpost. Ett innehållsmässigt avvikande manuskript ska alltså ses som ett förberedande arbete till den slutliga produkten, inte som ett självständigt intellektuellt arbete.

5.6.3 Manifestationsnivån

Manifestationen är ett fysiskt manuskript och kan vara ett blad, ett lägg, ett häfte eller en skrivbok. Manifestationen beskriver manuskriptets fysiska egenskaper och det är på manifestationsnivån den huvudsakliga manuskriptbeskrivningen görs, i blankettform där avvikande drag också kan beskrivas fritt i fritextfält. Det fysiska manuskriptet kan innehålla en eller flera olika texter, vilka inte detaljerat beskrivs här eftersom de beskrivs i egna poster på den länkade manifestationsnivån.

Häften eller blad som bundits ihop i ett senare arkiveringskede ses som skilda manifestationer, trots att de numera fysiskt hör ihop. I första hand bör man alltså försöka beskriva det ursprungliga fysiska manuskriptet.

Manuskriptmanifestationer är inte underställd någon verkpost. Nya poster skapas direkt från manifestationsnivån.

5.6.4 Kategorin ”länkade manifestationer”

Länkade manifestationer innebär det intellektuella innehållet, dvs de självständiga texter som är skrivna på de fysiska manuskripten, manifestationerna. Det kan vara t.ex. artiklar, dikter, noveller, dagboksanteckningar eller andra texter av vilket slag som helst. De här manifestationerna skapas genom en länkning från verket (artikeln, dikten) till manuskriptmanifestationen (bladet, häftet). Texten är underställd en verkpost, som den eventuellt kan dela med tryckta manifestationer, och den länkade manifestationen skapas genom en länkning till det manuskript (manifestation) där texten finns.

Obestämbara anteckningar, klotter o. dyl. får inte egna poster, om de inte kan anses ha ett sådant värde att de kvalificerar som ett ”verk” (t.ex. för att anteckningen ska publiceras). Förekomst av sådana anteckningar i manuskriptet kan i stället beskrivas i kommentaren på manifestationsnivån.

Den länkade manifestationens arkivuppgifter samt fysiska beskrivning är i stort sett samma som för själva manuskriptet (manifestationen) den ingår i. Endast sådant som är unikt för just den texten i manuskriptet fylls i här, det gäller t.ex. antalet textsidor/rader, sidnummer, datering (om den finns) och genetisk status.

Då man vill att manuskriptbeskrivningen för en text ska synas i visningen bör man lägga till ett <idno> med databasens id inom <publicationStmt> i xml-filen:

```
<publicationStmt>
  <publisher>Zacharias Topelius Skrifter</publisher>
  <idno type="dblink">mu111</idno>
</publicationStmt>
```

5.6.4.1 Oidentifierade texter

Eftersom man vid manuskriptbeskrivningstillfället inte nödvändigtvis ännu identifierat texten på manuskriptet (t.ex. dikter med annan titel och annorlunda text än den tryckta varianten) är det möjligt att skapa länkade manifestationer som inte hör till någon verkpost. Länkade manifestationsposter för sådana texter skapas från manifestationsnivån med en särskild knapp som inte kräver en koppling från en verkpost. Den länkade manifestationen kan i ett senare skede, då den identifierats, kopplas ihop med rätt verk.

Senast uppdaterat 2.12.2015

6 Varianter

<app><lem><rdg><seg><anchor/>

6.1 Allmänt

Varianter kan hittas manuellt eller m.h.a. Juxta eller automatkodas m.h.a. Variantkodningsverktyget. För variantkodningen behövs:

- texterna uppdelade så att varje enskilt verk utgör en XML-fil
- grundtexten med grundläggande kodning (stycken, rubriker, sidnummer, grafiska markeringar), men utan normaliseringar och utgivarändringar, helst också utan semantisk kodning; ev. rättelser ur originalets erratalista införs i texten med elementet <corr> och @source innan variantjämförelsen påbörjas
- varianttexten/-texterna med grundläggande kodning; ev. rättelser ur originalets erratalista införs stillatigande i texten; grafiska markeringar behöver bara kodas på sådana enskilda ställen där de avviker från grundtextens typografi (att en varianttext t.ex. är kursiverad i sin helhet medan grundtexten är satt i rak stil kan ignoreras)

I varje fil som innehåller variantkodning införs en variantapparatsdeklaration med <encodingDesc> i <teiHeader>, efter <fileDesc>. Kodningsmetoden anges i <variantEncoding/>:

```
</fileDesc>
<encodingDesc><variantEncoding method="parallel-segmentation" location="internal"/></encodingDesc>
```

6.1.1 Header

<teiHeader>

6.1.1.1 <fileDesc>

<titleStmt> innehåller <title> som innehåller en rubrik enligt modellen:

<title>Grundtext_titel: Eventuell_avvikande_varianttitel, Ingår_i_verk_titel (variantens publiceringsort och/eller utgivningsdatum/år inom parentes)</title>

<title>Vintervisa: Ljungblommor I (Helsingfors 1845)</title>

<title>Vintervisa: Winterwisa, Helsingfors Tidningar (13/1 1845)</title>

<title>Vintervisa: Sånger I (Stockholm 1860)</title>

<title>Vintervisa: Ljungblommor (Helsingfors 1880)</title>

<title>Vintervisa: Sånger I (Stockholm 1888)</title>

Som avvikande titel räknas inte skillnader i versal/gemen, t.ex. Gamla stugan – Gamla stugan.

Rubriken visas i variantflikens rullgardinslist.

Senast uppdaterat 5.9.2016

6.1.2 Kodning

Varianter inom ett stycke, en strof, en rubrik eller en textdatering (<dateline>) kodas med elementet <app>, *apparatus entry*, som förses med attributet id. Grundtexten och varianttexterna har samma värde på @id på de textställen som motsvarar varandra och alltså utgör en variant. Grundtextens textställe kodas med <lem>, *lemma*, innanför <app>. Varianttexternas textställen kodas med <rdg>, *reading*, innanför <app>. I varianttexternas <app> anges vilken slags variant det är fråga om i förhållande till grundtexten, t.ex. type="sub" för en substantiell variant.

I exemplen nedan används förkortningarna G för grundtext och V1, V2 o.s.v. för varianttexterna.

G: Dock – vi vilja återvända till familjen <app id="var608"><lem>Merthen,</lem></app> hvilken vi nyss lemnade i den mest kritiska belägenhet.

– Textställe med varians, grundtexten.

V1: Dock – vi vilja återvända till familjen <app id="var608" type="sub"><rdg>Mercken,</rdg></app> hvilken vi nyss lemnade i den mest kritiska belägenhet.

– Samma textställe som ovan, men i varianttexten.

@id är av typen var1, var2, var3, men de behöver inte komma i nummerordning. Om man hittar en ny variant mellan de redan kodade var1 och var2 kan man antingen ge den id:t var1b eller använda en siffra som ännu inte finns i något var-värde i dokumentet. var1b kan i sin tur följas av var1c o.s.v.

<app> placeras innanför textindelade strukturelement, varav de vanligaste är <p>, <lg>, <l>, <head> och <dateline>.

```
<l><app id="var14"><lem>Och pennan af blyerts hon kittlar min hand.</lem></app></l>
```

En variant får inte överskrida indelningen i textstycken och strofer, alltså <p> och <lg>. Däremot kan en variant omfatta flera versrader och därmed gå över flera <l>-taggar.

```
<app id="var1"><lem><l>Stormen hviner. Våldiga hvita vågor</l>
```

```
<l>Hvålfva högt, och hafvet i solen gnistrar.</l></lem></app>
```

– En enda variant som omfattar två versrader. Om variansen gällt bara en rad hade <app> placerats innanför <l>.

```
<app id="var27" type="sub"><rdg><l>Men öfver granklädd kulle</l>
```

```
<l>Borta i mörk sydost</l>
```

```
<l>Morgonens första stråle</l>
```

```
<l>Stilla flämtar i skyn ...</l></rdg></app>
```

```
</lg>
```

```
<lg>
```

```
<app id="var28" type="sub"><rdg><l>Öfver sjön går en vind,</l></rdg></app>
```

– Variantkodningen måste avslutas före </lg> och en ny variant påbörjas efter <lg>.

Pagineringskodning (<pb/>) är tillåten innanför variantkodningen.

Det kan hända att variantkodningen sammanfaller även med annan kodning, främst grafiska markeringar. P.g.a. problem med överlappande kodning kan man då bli tvungen att t.ex. avsluta <hi>-kodning före varianten och sedan påbörja den på nytt inne i <app>.

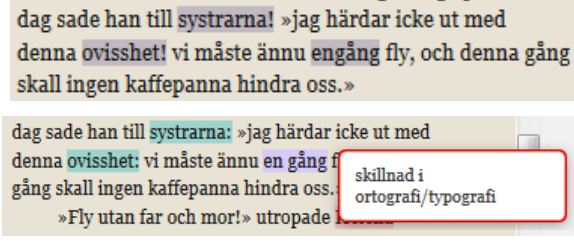

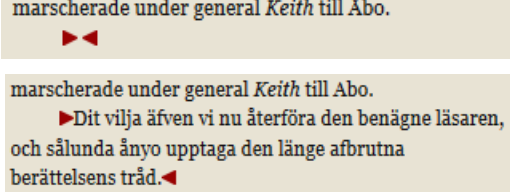
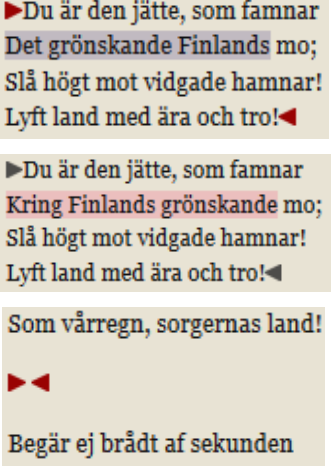
```
stort nöje, <hi rend="italics">»utlofvandes att vilja stå så länge blodet var varmt, allenast de finge</hi> <app id="var1367"><lem><hi rend="italics">slåss</hi></lem></app>
```

– Punkten efter *slåss* hör inte till det grafiskt markerade, men däremot till varianten. Eftersom elementen måste avslutas i rätt ordning (<hi> öppnades först och måste därför stängas sist, efter </app>) blir kodningen tekniskt omöjlig om inte <hi> stängs och öppnas på nytt.

När det finns flera varianttexter med olika lång varians på motsvarande ställe används <seg> innanför <app>. Varians gällande hela stycken eller strofer kodas med <anchor/> och @id.

Senast uppdaterat 4.6.2014

6.1.3 Visning

<p>med denna <app id="var615"><lem>ovisshet!</lem></app> vi måste ännu <app id="var616"><lem>engång</lem></app> fly,</p> <p>med denna <app id="var615" type="int"><rdg>ovisshet:</rdg></app> vi måste ännu <app id="var616" type="ort"><rdg>en gång</rdg></app> fly,</p>	 <p>dag sade han till systrarna! »jag härdar icke ut med denna ovisshet! vi måste ännu engång fly, och denna gång skall ingen kaffepanna hindra oss.»</p> <p>dag sade han till systrarna: »jag härdar icke ut med denna ovisshet: vi måste ännu en gång fly, och denna gång skall ingen kaffepanna hindra oss.»</p> <p>»Fly utan far och mor!» utropade</p> <p>skillnad i ortografi/typografi</p>
<p><head><app id="var1" type="sub"><rdg>Vår enda arfvelott.</rdg></app></head></p> <p><head type="motto"><app id="var2" type="sub"><rdg></p> <p>type="empty"></rdg></app></head></p>	 <p>Vår enda arfvelott.</p> <p>substantiell skillnad</p> <p>Vi föddes i ett tjerran land</p>
<p>< ><app id="var91"><lem>Och axen täcktes med silfverbälten</lem></app></ ></p> <p>< ><app type="sub" id="var91"><rdg><seg>Och axen täcktes</seg> af <seg>silfverbälten ...</seg></rdg></app></ ></p> <p>< ><app type="ide" id="var91"><rdg>Och axen täcktes med silfverbälten</rdg></app></ ></p>	 <p>Och axen täcktes med silfverbälten</p> <p>Och axen täcktes af silfverbälten . . .</p> <p>Du vårens talltrast i daggens elitter.</p> <p>Och axen täcktes med silfverbälten</p> <p>Du vårens talltrast i daggens elitter</p> <p>substantiell skillnad</p> <p>identiskt</p>
<p><p><anchor id="struct57a"/> <anchor id="struct57b"/></p></p> <p><p><anchor id="struct57a"/>Dit vilja äfven vi nu återföra den benägne läsaren, och sålunda ånyo upptaga den länge afbrutna berättelsens tråd.<anchor id="struct57b"/></p></p>	 <p>marscherade under general <i>Keith</i> till Åbo.</p> <p>▶▶</p> <p>marscherade under general <i>Keith</i> till Abo.</p> <p>▶Dit vilja äfven vi nu återföra den benägne läsaren, och sålunda ånyo upptaga den länge afbrutna berättelsens tråd.◀</p>
<p><lg>< ><anchor id="struct1a"/>Du är den jätte, som famnar</ ></p> <p>< ><app id="var24"><lem>Det grönskande Finlands</lem></app> mo;</ ></p> <p>< >Slå högt mot vidgade hamnar!</ ></p> <p>< >Lyft land med ära och tro!<anchor id="struct1b"/></ ></lg></p> <p><lg>< ><anchor id="struct1a" subtype="ide"/>Du är den jätte, som famnar</ ></p> <p>< ><app id="var24" type="sub"><rdg>Kring Finlands grönskande</rdg></app> mo;</ ></p> <p>< >Slå högt mot vidgade hamnar!</ ></p> <p>< >Lyft land med ära och tro!<anchor id="struct1b" subtype="ide"/></ ></lg></p> <p><lg></p> <p><anchor id="struct1a"/> <anchor id="struct1b"/></p> <p></lg></p>	 <p>▶Du är den jätte, som famnar Det grönskande Finlands mo; Slå högt mot vidgade hamnar! Lyft land med ära och tro!◀</p> <p>▶Du är den jätte, som famnar Kring Finlands grönskande mo; Slå högt mot vidgade hamnar! Lyft land med ära och tro!◀</p> <p>Som vårregn, sorgernas land!</p> <p>▶▶</p> <p>Begär ej brådt af sekunden</p>

6.1.4 Definition och avgränsning

6.1.4.1 Skillnader som inte utgör varianter

Som varianter noteras inte:

- skillnader i titlars typografi (t.ex. rak stil vs kursiv)
- punkt eller avsaknad av punkt efter titel
- parentes/avsaknad av parentes i titel eller undertitel
- skillnader i fotnotssymbol (t.ex. ord.* – ord.¹)
- skillnader i fotnotssymbolens placering i förhållande till närstående skiljetecken (t.ex. ord*. – ord.*, ord¹, – ord, ¹)
- gemen eller versal bokstav i början av versrad
- skillnader i typsnitt, teckenstorlek eller indrag
- användning av I eller J för att beteckna Ni
- konsekvensavvikelser i stavningen i HT (i huvudsak förorsakade av frakturstilen) (qv – qu, v – w, ss – ß)
- initialer eller avsaknad av årtal efter verket i tidningar, tidskrifter och kalendrar
- skillnader gällande parenteser, punkter och kursivering i dramatkanvisningar (t.ex. parentesbågens placering i förhållande till punkt, eller att en scen-/regianvisning i en text är kursiv och i en annan text i stället har parentes)
- ev. verkspecifika konsekvensavvikelser

Observera också att den tryckta variantförteckningen inte upptar alla de variantkategorier som kodas. Se avsnittet om variantförteckning.

Senast uppdaterat 19.12.2015

6.1.4.2 Varians inom stycke, strof eller rubrik

Variantkodningen utgår från teckenföljder, d.v.s. den följd av bokstäver, skiljetecken och liknande som avgränsas av blanksteg. Varianter kodas alltså på ordnivå, även om skillnaden gäller bara ett enskilt tecken.

G: <app id="var1231"><lem>Nu,</lem></app> i början på Juni 1742, begynte det åter blifva hett

V1: <app id="var1231" type="int"><rdg>Nu</rdg></app> i början på Juni 1742, begynte det åter blifva hett
– Kommatecknet utgör skillnaden mellan texterna, men eftersom teckenföljden är ord + kommatecken tas även ordet med innanför taggarna.

I variantkodningen inkluderas bara den text där varians faktiskt förekommer.

G: En mörk, en mulen, <app id="var13"><lem>en bister</lem></app> dag är randad;

V1: En mörk, en mulen, <app type="ide" id="var13"><rdg>en bister</rdg></app> dag är randad;

V2: En mörk, en mulen, <app type="sub" id="var13"><rdg>härjande</rdg></app> dag är randad;

– Grundtexten och två varianttexter. Den andra varianttexten har *härjande* där de andra texterna har *en bister*.

För att undvika tomma varianter inne i en mening inkluderas dock närmast föregående eller efterföljande ord i kodningen när ord (ett eller flera), tankstreck eller t.ex. ... saknas i endera texten.

G: att följa sin pligt och fly, <app id="var913"><lem>– fly</lem></app> från den mans närhet,

V1: att följa sin pligt och fly, <app id="var913" type="int"><rdg>fly</rdg></app> från den mans närhet,

– Tankstrecket utgör visserligen en skild teckenföljd, men om inget annat inkluderas i kodningen blir <rdg> tomt. Det identiska *fly* tas därför med i varianten.

G: – <app id="var126"><lem>när man betraktade den</lem></app> fullkomliga harmonin

V1: – <app id="var126" type="sub"><rdg>den</rdg></app> fullkomliga harmonin

– Ordet *den* inkluderas i variantkodningen även om det är identiskt i de båda texterna. Det är närmast efterföljande ord till den text som saknas i varianttexten.

Om närmast föregående eller efterföljande ord undantagsvis inte kan anses höra ihop med variantstället lämnas <lem> eller <rdg> tomt, vilket anges med type="empty".

G: <l>Bort med gråt och grin, <app id="var11"><lem type="empty"/></app></l>

<l><app id="var12"><lem>När</lem></app> <app id="var13"><lem>aftonsolen</lem></app> skiner fin och klar.</l>

V1: <l>Bort med gråt och grin, <app id="var11" type="sub"><rdg>när</rdg></app></l>

<l><app id="var12" type="sub"><rdg type="empty"/></app> <app id="var13"

type="ort"><rdg>Aftonsolen</rdg></app> skiner fin och klar.</l>

– Variansen beror på att versraderna har omdisponerats, och det visas i det här fallet kanske bäst med tomma varianter.

När en hel mening, flera hela meningar eller en hel versrad saknas i endera texten används däremot <lem type="empty"/> eller <rdg type="empty"/>. Den tomma varianten visas på topelius.sls.fi som ett rött kryss, och för att det ska bli fristående införs ett blanksteg före och efter <app>-taggarna i texten med den tomma varianten. Om <app> med tom variant står först i ett stycke får taggarna blanksteg efter men inte före sig:

<p><app id="var1"><lem type="empty"/></app> Text text.

G: <l>Glans mitt ögas ömhet spegla,</l>

<l><app id="var1"><lem type="empty"/></app></l>

<l>Här vid hennes hjerta gerna</l>

V1: <l>Glans mitt ögas ömhet spegla,</l>

<l><app id="var1" type="sub"><rdg>Här vid hennes läppars ljufhet,</rdg></app></l>

<l>Här vid hennes hjerta gerna</l>

– En hel versrad saknas i grundtexten. Ett nytt <l> införs eftersom den tomma varianten utgör en egen versrad.

G: ordentelig bordsbön. <app id="var150"><lem>Hela sällskapet knäppte hop händerna och läste sakta sina böner, hvar för sig, hvilket varade i minst fem minuter.</lem></app> Dermed voro

V1: ordentelig bordsbön. <app id="var150" type="sub"><rdg type="empty"/></app> Dermed voro

– En hel mening saknas i varianttexten. Notera blankstegen runt <app>.

Vid rubrikskillnader som utgörs av att numrering eller likande saknas i endera texten används <lem type="empty"/> eller <rdg type="empty"/>. Ifall en rubrik som finns i en version saknas helt i en annan införs ett <head> med variantkodning med type="empty" där rubriken saknas.

G: <head><app id="var1"><lem type="empty"/></app>En liten tid.</head>

V1: <head><app id="var1" type="sub"><rdg>2.</rdg></app> En liten tid.</head>

Varians inom fotnotstexter kodas som vanliga varianter. Om en fotnot saknas helt i endera texten börjar variantkodningen med det ord som har/saknar fotnotssymbolen.

G: beslöt <app id="var1377"><lem>han<note id="ftn31" n="31" place="foot" anchored="true">Detta beslut synes ha varit generalens eget. Från Bergby till Helsingfors, d. ä. från d. 17 Juli till d. 13 Aug., är en lucka i krigskonseljernas protokoller.</note></lem></app> att, trogen sin vana

V1: beslöt <app id="var1377" type="sub"><rdg>han</rdg></app> att, trogen sin vana

Huruvida en skillnad bestående av flera på varandra följande ord är att betrakta som en enda variant eller flera olika beror på sammanhanget.

G: och utforo i de skarpaste ordalag <app id="var219"><lem>om</lem></app> <app id="var220"><lem>sekreta</lem></app> utskottet,

V1: och utforo i de skarpaste ordalag <app id="var219" type="sub"><rdg>mot</rdg></app> <app id="var220" type="ort"><rdg>Sekreta</rdg></app> utskottet,

– Här utgör två på varandra följande skillnader två skilda varianter. Den substantiella skillnaden *om – mot* hänger inte på något speciellt vis ihop med den efterföljande ortografiska skillnaden *sekreta – Sekreta*. Då är det logiskt att koda varianterna som två separata.

G: Då gnuggade trollqvinnan händerna af förnöjelse, upphörde med sången och <app id="var276"><lem>mumlade:» Så</lem></app> <app id="var277"><lem>tag</lem></app> det då ändtligen!

V1: Då gnuggade trollqvinnan händerna af förnöjelse, upphörde med sången och <app id="var276" type="ort"><rdg>mumlade: »Så</rdg></app> <app id="var277" type="sub"><rdg>tog</rdg></app> det då ändtligen!

– Tre på varandra följande ord utgör två skilda varianter. Skillnaden *mumlade:» Så – mumlade: »Så* är ett sättningsfel och kategoriseras som type="ort". Den har inget samband med den efterföljande substantiella skillnaden *tag – tog*.

G: Om några timmar skall vi vara der ute på fjärden med de <app id="var521"><lem>andra. Hur</lem></app> jag gladt mig deråt!

V1: Om några timmar skall vi vara der ute på fjärden med de <app id="var521" type="int"><rdg>andra – hur</rdg></app> jag gladt mig deråt!

– Två på varandra följande ord utgör en och samma variant. Skillnaden *andra. Hur – andra – hur* är en interpunktionsskillnad vid andra som resulterar i att det efterföljande ordet blir *Hur* respektive *hur*. De två skillnaderna hänger klart ihop med varandra. Eftersom skillnaden i versal/gemen är ett direkt resultat av den föregående interpunktionsvariansen räcker det med type="int" som kategori.

Senast uppdaterat 6.10.2014

6.1.4.3 Flera varianttexter, varians på samma ställe finns i alla textvittnen

Varianter begränsas normalt till endast de teckenföljder som avviker från varandra i grundtexten och varianttexten. Om det finns flera varianttexter och de alla har lika lång varians på samma ställe tillämpas reglerna ovan. Men det kan också hända att textvittnena har olika långa varians: på samma ställe kan V1 ha en skillnad gentemot grundtexten gällande bara ett ord, medan V2 kan ha en skillnad som gäller tre ord. Eftersom alla ord som berörs av varians måste kodas i grundtexten blir grundtextens lemma lika långt som den längsta varianten. Om V1 kodats innan V2 stämmer då inte dess kodning längre, eftersom grundtextens lemma senare förlängts. Då måste alla de ord i V1 som motsvarar grundtextens nya lemma tas med i <app><rdg>, trots att vissa av dem är identiska med grundtexten. Variantens typ anges i <app>, och omfattningen av <app> blir för V1:s del delvis missvisande. För att undvika att de identiska orden markeras i visningen enligt den egentliga variantens typ (t.ex. "sub") omges de därför med <seg>, som visas på samma sätt som positiva (d.v.s. identiska) varianter. Man kan inte använda type="ide" rakt av i V1 eftersom <app> innesluter även ett ord med riktig varians, och man kan heller göra <app> kortare eller dela upp det i flera, när <app> i grundtexten är ett enda.

G: <|>Der <app id="var5"><lem>strålar häfdernas</lem></app> dygd;</|>

V1: <|>Der <app id="var5" type="sub"><rdg>stråla vishet och</rdg></app> dygd; </|>

– Om man bara ser till grundtexten och V1 kodas variansen så här.

G: <|><app id="var5"><lem>Der strålar häfdernas dygd;</lem></app></|>

V1: <|><app id="var5" type="sub"><rdg><seg>Der</seg> stråla vishet och <seg>dygd;</seg></rdg></app></|>

V2: <|><app id="var5" type="sub"><rdg>Framtittar <seg>häfdernas dygd;</seg></rdg></app></|>

V3: <|><app id="var5" type="sub"><rdg><seg>Der</seg> skymtar ett djup, jag vet;</rdg></app></|>

– Men när V2 och V3 tas med måste lemmat utökas. Hela raden utgör till slut en variant eftersom inget ord är gemensamt för alla texter. Varje textvittne har ändå ord som är gemensamma med grundtexten och ord som skiljer sig. <seg>-kodning införs runt det som är identiskt med grundtexten, så länge det inte är en ren tillfällighet att ett ord är det samma.

G: <app id="var8"><lem>Skön, vit och oskuldsfull var den ljusa gestalten i skyn;</lem></app>
V1: <app id="var8" type="sub int"><rdg>Och den unga engeln var så skön, så vit, så oskuldsfull!</rdg></app>
V2: <app id="var8" type="sub int"><rdg>Skön och vit <seg>var den ljusa gestalten i skyn;</seg></rdg></app>
 – P.g.a. V1 är grundtextens lemma längre än vad V2 kräver. För att grundtextens lemma måste ha en motsvarighet även i V2 måste en del identisk text tas med i <app><rdg>. Den text som är identisk med grundtexten omges med <seg> för att inte visas som "sub int".

Senast uppdaterat 30.5.2014

6.1.4.4 Flera varianttexter, varians på samma ställe finns inte i alla textvittnen

När det finns flera varianttexter och någon eller några av dem inte uppvisar någon varians alls på ett ställe där ett annat textvittne har varians används kodning för positiva varianter. Med positiva varianter avses alltså textställen som är identiska med grundtexten och som kodas bara för att grundtextens lemma alltid måste ha en motsvarighet i alla textvittnen, så att texterna kan scrollas fram till rätt ställe när man klickar på ett lemma i grundtexten. Positiv variant anges i <app> med type="ide". Ifall varianttexterna har både med grundtexten identiska ord men också någon variant inom ett och samma lemma används i stället <seg>-kodning, se ovan.

G: <l>Åt alla fattiga på <app id="var56b"><lem>jorden!</lem></app></l>
V1: <l>Åt alla fattiga på <app id="var56b" type="ide"><rdg>jorden!</rdg></app></l>
V2: <l>Åt alla fattiga på <app id="var56b" type="int"><rdg>jorden.</rdg></app></l>
 – P.g.a. V2 behöver motsvarigheten till grundtextens lemma markeras i V1 med <app type="ide">.

Senast uppdaterat 30.5.2014

6.1.4.5 Strukturella avvikelser (varians gällande hela stycken eller strofer)

<app> används inte om variansen gäller ett eller flera textstycken, <p>, eller en eller flera strofer, <lg>. I stället används tomma <anchor/>-element, som visas på topelius.sls.fi som små trianglar i början och slutet av styckena/stroferna.

Som strukturella avvikelser räknas:

- strofer/stycken som bytt plats
- strofer/stycken som behandlar samma ämnen, men med mycket olika formuleringar
- att en strof/ett stycke saknas i en text
- att en strof/ett stycke har lagts till i en text

Ett <anchor/> införs i början och slutet av textstället i fråga, direkt efter <p> eller strofens första <l>, i såväl grundtexten som alla övriga textvittnen. I <anchor/> införs ett @id av typen struct1a, struct1b, struct2a, struct2b o.s.v. Grundtexten och varianttexterna har samma värde på @id på de textställen som motsvarar varandra. Id:n som slutar på a står där den strukturella avvikelserna börjar, och id:n som slutar på b står där den slutar.

Ifall ett stycke eller en strof saknas i någon version införs där ett nytt <p> eller <lg> som innehåller enbart <anchor id="struct1a"/> och <anchor id="struct1b"/> efter varandra med ett blanksteg mellan sig.

G: <lg><l><anchor id="struct7a"/>Hur utsägeligt kär och dyr</l>
 <l>Du är, o vår, som lik flammen flyr!</l>
 <l>Hur skönt, o lif, när, mot höjden vändt,</l>
 <l>Till flygt din vinge du spännt!<anchor id="struct7b"/></l></lg>
V1: <lg><anchor id="struct7a"/> <anchor id="struct7b"/></lg>
 – Strof som finns i grundtexten saknas i varianttexten.

G: `<p><anchor id="struct32a"/>`Den vederläggning Kongl. Majestät lät utgå d. 27 April samma år behöfdes icke. Det enda märkliga resultatet af kejsarinnan Elisabeths manifest var fröet till ett fåtaligt parti bland adeln och tjänstemännen, hvars planer mer än 40 år sednare förlorade sig i det politiska trassel, som är känt under namn af Anjalaförbundet.`<anchor id="struct32b"/></p>`

V1: `<p><anchor id="struct32a"/>`Detta manifest vann intet gehör hos Finlands invånare. Dess enda märkvärdiga verkan likväl var fröet till ett om sjelfständighet drömmande parti bland finska adeln, hvilket, i början ytterst svagt och fåtaligt, sedan tillvexte genom oppositionen mot Gustaf III och exploderade i det för 1788 års krig och svenska statsförfattningen så betydelsefulla Anjala förbundet.`<anchor id="struct32b"/></p>`

– Styckena behandlar helt klart samma ämne, men med så olika formuleringar och så stor omflyttning av texten att vanlig variantkodning inte är tillämpbar.

Om det finns flera varianttexter och någon av dem har en strukturell avvikelse medan motsvarande ställe i ett annat textvittne är identiskt med grundtexten eller bara har viss varians:

- motsvarande `<p>/<lg>` i grundtexten och alla textvittnen kodas med `<anchor/>` och `@id`
- om stycket/strofen i en varianttext är helt identiskt med grundtexten används för denna texts del dessutom `@subtype` med värdet "ide"
- om stycket/strofen i en varianttext har viss varians, men inte så stor att den omfattar hela stycket/strofen, används även här `@subtype` med värdet "ide" och variansen kodas på vanligt sätt med `<app><rdg>`
- de stycken/strofer som kodats med `<anchor id="struct[1a/1b]" subtype="ide"/>` omges på topelius.sls.fi av grå trianglar som signalerar likhet med grundtexten
- stycken/strofer som avviker i sin helhet omges av röda trianglar

Senast uppdaterat 4.6.2014

6.2 Äldre variantkategorier (använda i Ljungblommor, Hertiginnan af Finland, Nya blad och Ljung)

6.2.1 Substantiella varianter

`<app type="sub">`

6.2.1.1 Definition och avgränsning

Med substantiella varianter, `type="sub"`, avses betydelsebärande skillnader. De är:

- ett eller flera ord/en eller flera meningar som har bytts ut/lagts till/tagits bort
- ändrad ordningsföljd (*tröst och tro – tro och tröst*)
- två versrader som bytt plats
- substantiv- el. adjektivform som slutar på -e vs -a (*måne – måna, historie – historia, vittre – vittra*)
- synonymer (*på – uppå, mellan – emellan, icke – inte – intet*)
- singular vs plural (*sitt hufvud – sina hufvuden*)
- skillnad i pluralformer (*lundar – lunder*)
- olika former av samma verb, t.ex. presens vs imperfekt, olika infinitivformer (*tillägga – tillade, bli – blifva*)
- olika ordformer (*liksom – likasom*)

- förkortningar vs utskrivna ord (*Sept. – September, d. – den*)

Ifall en skillnad gällande stavning eller interpunktion undantagsvis uppfattas som betydelsebärande får den värdet "sub ort" eller "sub int".

Senast uppdaterat 19.12.2015

6.2.2 Ortografiska/typografiska varianter

<app type="ort">

6.2.2.1 Definition och avgränsning

Med ortografiska/typografiska varianter, type="ort", avses:

- stavningsskillnader gällande samma ljud (*också – ochså, Helsinge – Hälsinge, aldeles – alldeles, fins – finns, armén – arméen, mäktig – mächtig*)
- särskrivning vs hopskrivning samt skillnader i användningen av bindestreck (*en gång – engång, magistrats-sekreterare – magistrats sekreterare*)
- ord skrivna med eller utan apostrof (*sen – se'n*)
- versal vs gemen begynnelsebokstav (*Herr – herr*)
- skillnader i användningen av citattecken (*»En – En*), men inte konsekvensavvikelser
- tryck-/sättningsfel som inte rättats i erratalistan och gäller bokstäver, blanksteg eller citattecken (*tnsensköna – tusensköna, Lunkentus – Lukentus, panna.» Men – panna. »Men*)
- grafisk markering som saknas i endera texten (**där** – där), men konsekvensavvikelser (t.ex. att namn kursiveras i den ena texten) räknas inte som varians, och inte heller att en markering ersatts av en annan, t.ex. att grundtexten har spärning och varianttexten kursiv på samma textställe

Senast uppdaterat 15.4.2016

6.2.3 Interpunktionsvarianter

<app type="int">

6.2.3.1 Definition och avgränsning

Med interpunktionsvarianter, type="int", avses:

- att skiljetecken bytts ut/lagts till/tagits bort; som skiljetecken räknas punkt, komma, semikolon, kolon, utropstecken, frågetecken och tankstreck
- tryck-/sättningsfel som inte rättats i erratalistan och gäller skiljetecken (*slut. Sedan – slut Sedan*)

Senast uppdaterat 17.5.2014

6.2.4 Positiva varianter

<app type="ide">

6.2.4.1 Definition och avgränsning

Med positiva varianter, `type="ide"`, *identical*, avses textställen som inte avviker från grundtexten. Detta kudas alltså bara om det finns minst två varianttexter, varav en uppvisar varians på stället i fråga och en inte gör det.

G: <l>Blås högt i <app id="var1"><lem>vind,</lem></app> och fladdra fritt,</l>

V1: <l>Blås högt i <app type="ide" id="var1"><rdg>vind,</rdg></app> och fladdra fritt,</l>

V2: <l>Blås högt i <app type="int" id="var1"><rdg>vind</rdg></app> och fladdra fritt,</l>

Senast uppdaterat 17.5.2014

6.2.5 Flera variantkategorier inom samma variant

<app type="sub ort"><app type="sub int"><app type="ort int"><app type="sub ort int">

6.2.5.1 Definition och avgränsning

En och samma variant kan innehålla flera olika skillnader, t.ex. både en substantiell och en ortografisk skillnad. Flera variantkategorier kan därför användas samtidigt i `@type` i `<app>`, men bara i den inbördes ordning som fastslås i följande lista och i valideringsschemat.

`type="sub ort"`: substantiell skillnad samt skillnad i ortografi/typografi

`type="sub int"`: substantiell skillnad samt skillnad i interpunktion

`type="ort int"`: skillnad i ortografi/typografi samt interpunktion

`type="sub ort int"`: substantiell skillnad, skillnad i ortografi/typografi samt skillnad i interpunktion

G: <app id="var427"><lem>officern,</lem></app>

V1: <app id="var427" type="ort int"><rdg>officeren</rdg></app>

– Skillnad i både ortografi och interpunktion.

G: <app id="var1155"><lem>Nu begynte sjukdomarna –</lem></app> våldsamma dödande febrar

V1: <app id="var1155" type="sub int"><rdg>Sjukdomar begynte,</rdg></app> våldsamma dödande febrar

– Substantiell skillnad samt skillnad i interpunktion på samma textställe.

Ifall en skillnad gällande ortografi eller interpunktion undantagsvis uppfattas som betydelsebärande får den värdet "sub ort" eller "sub int".

Om en skillnad är en direkt följd av en annan skillnad används bara en kategori. Om t.ex. innehållet i en versrad ändrats helt, och det avslutande skiljetecknet till följd av det, kategoriseras detta med enbart "sub". Detsamma gäller t.ex. när *långt* har ändrats till *långt*, *långt*: detta kategoriseras med enbart "sub" eftersom skillnaden i interpunktion är en direkt följd av det tillagda ordet.

G: som var vän i <app id="var7"><lem>huset. Om</lem></app> qvinfolket

V1: som var vän i <app id="var7" type="int"><rdg>huset; om</rdg></app> qvinfolket

– Skillnaden kategoriseras enbart som en interpunktionsvariant, eftersom den ortografiska skillnaden *Om – om* är ett resultat av det ändrade skiljetecknet.

Senast uppdaterat 17.5.2014

6.3 Nyare variantkategorier (använda i Läsning för barn, Naturens Bok, Boken om Vårt Land, Fältskärens berättelser)

6.3.1 Substantiella varianter

<app type="sub">

6.3.1.1 Definition och avgränsning

Med substantiella varianter, type="sub", avses betydelsebärande skillnader. De innebär markant olik lydelse:

- ett eller flera ord/en eller flera meningar som har lagts till/tagits bort/bytt plats/bytts ut
- singular vs plural (*sitt hufvud – sina hufvuden*)
- annan tids-/personform i verbböjning (*hörde – hört*)
- annan substantivform (nominativ, akkusativ, genitiv, bestämd, obestämd) (*vattnet – vatten*)
- ord som inte listas under samma lemma i SAOB och inte heller beskrivs som synonyma med t.ex. "jfr", "se" eller "syn." (*skepnad – skapnad*)

Senast uppdaterat 26.4.2016

6.3.2 Ortografiska/stilistiska varianter

<app type="ort">

6.3.2.1 Definition och avgränsning

Med ortografiska/stilistiska varianter, type="ort", avses skillnader i stavning och stilnivå:

- stilvariation/annan stilnivå (talspråk–skriftspråk, dialekt–standard, lågspråk–högspråk, ålderdomligt–modernt osv.)
- ordformer som tas upp under samma lemma i SAOB (*liksom – likasom, därför – därför, arfvinge – arfving, icke – inte – intet*) eller som SAOB eller SO beskriver som synonyma med t.ex. "jfr", "se" eller "syn." (*på – uppå, mellan – emellan, i – uti*)
- sär- vs hopskrivning (*engång – en gång*)
- förkortningar vs utskrivna ord (*d. – den*)
- återgivning av tal som räkneord vs siffror (*fem – 5*)
- skillnader i sammansättning av ord (*bergsgrotta – berggrotta, tiggarflicka – tiggareflicka, barnhjertat – barnahjertat*)
- skillnader i användning av apostrof (*sen – se'n*)
- versal vs gemen bokstav (*Sekreta – sekreta*)
- skillnader i böjningen eller skrivsättet av samma verbform (*lyftade – lyfte, ha – hafva, finns – finnes*)
- skillnader i böjningen eller skrivsättet av samma substantivform (*lunder – lundar, pojkarne – pojkarne, modern – modren, kung – konung, ärenden – ärender, Norge – Norge, ståtlig – ståtelig, sommaren – sommarn, träd – trä*)

- substantiv som slutar på -a/-e (*måna – måne*)
- adjektiv som böjs -e vs -a eller inget vs -a (*store – stora, de blå – de blåa*)

Senast uppdaterat 26.4.2016

6.3.3 Interpunktionsvarianter

<app type="int">

6.3.3.1 Definition och avgränsning

Med interpunktionsvarianter, type="int", avses:

- skiljetecken som har bytts ut/lagts till/tagits bort; som skiljetecken räknas punkt (även paustecknet tre punkter), komma, semikolon, kolon, utropstecken, frågetecken och tankstreck

Senast uppdaterat 15.4.2016

6.3.4 Typografiska varianter

<app type="typ">

6.3.4.1 Definition och avgränsning

Med typografiska varianter, type="typ", avses:

- typografiska markeringar som saknas i endera texten, ex. kursiv vs rak stil (inte t.ex. kursiv vs fet eller citattecken vs kursiv, för då är ju stället markerat i båda texterna)
- skillnader i användningen av citattecken (men inte konsekvensavvikelser som i stället bara beskrivs på ett allmänt plan)

Senast uppdaterat 13.5.2016

6.3.5 Sättnings-/tryckfel

<app type="err">

6.3.5.1 Definition och avgränsning

Med variantkategorin sättnings-/tryckfel, type="err", avses sättnings-/tryckfel av skiljetecken, bokstäver och ord. Variantens kategori är "err" oberoende av om felet finns i grundtexten eller i en varianttext.

Senast uppdaterat 26.4.2016

6.3.6 Positiva varianter

<app type="ide">

6.3.6.1 Definition och avgränsning

Med positiva varianter, type="ide", *identical*, avses textställen som inte avviker från grundtexten. Detta kudas alltså bara om det finns minst två varianttexter, varav en uppvisar varians på stället i fråga och en inte gör det.

6.3.7 Flera variantkategorier inom samma variant

```
<app type="sub ort"><app type="sub int"><app type="sub
typ"><app type="sub err"><app type="ort int"><app
type="typ ort"><app type="typ int"><app type="err int"><app
type="err ort">
```

6.3.7.1 Definition och avgränsning

Ett och samma variantställe kan innehålla flera olika skillnader, t.ex. både en substantiell och en ortografisk/stilistisk skillnad. Flera variantkategorier kan därför användas samtidigt i @type i <app>, men bara i den inbördes ordning som fastslås ovan samt i valideringsschemat.

G: <app id="var427"><lem>officern,</lem></app>

V1: <app id="var427" type="ort int"><rdg>officeren</rdg></app>

– Skillnad i både ortografi och interpunktion.

G: <app id="var1155"><lem>Nu begynte sjukdomarna –</lem></app> våldsamma dödande febrar

V1: <app id="var1155" type="sub int"><rdg>Sjukdomar begynte,</rdg></app> våldsamma dödande febrar

– Substantiell skillnad samt skillnad i interpunktion på samma textställe.

Om en skillnad är en direkt följd av en annan skillnad kan en kategori räcka. Om t.ex. innehållet i en versrad ändrats helt, och det avslutande skiljetecknet till följd av det, kan detta kategoriseras med enbart "sub".

7 Utgivarens ändringar

7.1 Tryckta texter

7.1.1 Rättelseförteckning i originalet

<corr>

7.1.1.1 Definition och avgränsning

Ifall originalet har en rättelseförteckning, s.k. erratalista, ska dess rättelser införas i grundtexten så att de beaktas även i ev. variantjämförelser. Lydelsen innan korrigeringen registreras inte i kodningen.

7.1.1.2 Kodning

Stället som anges i erratalistan korrigeras i enlighet med rättelsen och kodas med elementet <corr>. Kodningen utgår från teckenföljder, så även om ett skiljetecken som hör till ett korrigerat ord inte tagits med i själva listan ska skiljetecknet stå innanför taggarna. I @source anges den rubrik som står ovanför erratalistan, vanligen *Rättelser*. Om rättelsen innebär att något ska tas bort ur texten, t.ex. ett dubblerat ord, används @type med värdet "empty" och elementet blir tomt.

Ehuru vanligen fåordig och <corr source="Rättelser">tystlåten,</corr> kan han då

– I erratalistan står *tyslåten ändras till tystlåten* (utan att uppmärksamma att ordet följs av kommatecken), detta tolkas inte som att kommat ska tas bort eftersom alla ord i listan anges utan efterföljande skiljetecken. Kommat tas dessutom med innanför <corr>-taggarna då *tyslåten*, är en enda teckenföljd.

på <corr source="Rättelser" type="empty"/> det att alla må älska hvarandra

– I originalet står *på på*, vilket i erratalistan rättats till *på*.

7.1.1.3 Visning

<p>< >Och <corr source="Rättelser">skatan </corr> i björkens grenar?</ ></p>	<p>Männ' sparven varmt uti boet har, Och skatan i Små fågelpar Hur väl jag er alla menar!</p> <p>Rättelse i originalet</p> <p>Männ' sparven varmt uti boet har, Och svalan i björkens grenar?</p>	<p>Rättelser. svalan skatan</p>
<p>sex gyllne <corr source="Rättelser" type="empty"/> gördlar</p>	<p>sex gyllne onom. Hon</p> <p>Rättelse i originalet</p>	<p>Rättelser. gyllne gyllne gyllne</p>

Senast uppdaterat 2.6.2015

7.1.2 Upplösning av förkortningar

<choice><abbr><expan>

7.1.2.1 Definition och avgränsning

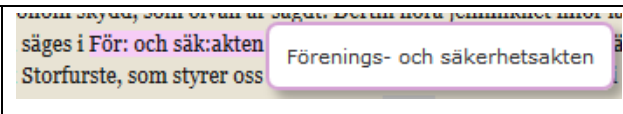
Förkortningar som inte är allmänt vedertagna eller vilkas innebörd inte är uppenbar löses upp. Både manuskriptets och vår utgåvas lydelse registreras. De upplösta förkortningarna visas på topelius.sls.fi när alternativet *Förkortningar* är ikryssat.

7.1.2.2 Kodning

Textens förkortning omges med <abbr>-taggar, och direkt efter kommer förkortningens upplösning inom <expan>-taggar. <abbr> och <expan> omsluts av ett <choice>-element. I <expan> anger @resp initialerna för den som löst upp förkortningen.

inneliggande vaxel å <choice><abbr>Rdr Rgsm.</abbr><expan resp="ch">Riksdaler Riksgäldsmynt</expan></choice> 500 har jag haft nöjet bekomma

7.1.2.3 Visning

<p>såsom säges i <choice><abbr>För: och säk:akten</abbr><expan resp="MN">Förenings- och säkerhetsakten</expan></choice>:</p>	
--	--

Senast uppdaterat 12.11.2014

7.1.3 Tryckvarians

<choice><var><edVar>

7.1.3.1 Definition och avgränsning

Tryckvarians, även kallad pressvarians, uppstår när ändringar görs under pågående tryckning, så att olika exemplar ur samma tryckning skiljer sig något från varandra. Ickesubstantiell tryckvarians, t.ex. interpunktionsskillnader, kan användas som underlag för utgivarändringar, men registreras inte i kodningen. Substantiell tryckvarians beaktas däremot alltid, och utgivaren avgör vilken av varianterna som hamnar i utgåvans lästext. Båda ordalydelser registreras också i kodningen. Med substantiell tryckvarians avses verkligt betydelsebärande skillnader. De är:

- ett eller flera ord/en eller flera meningar/en eller flera versrader som har bytts ut/lagts till/tagits bort
- ändrad ordningsföljd (*tröst och tro – tro och tröst*)

7.1.3.2 Kodning

Såsom annan variantkodning utgår kodningen från teckenföljder. Den tryckvariant som inte ska hamna i lästexten omges med <var>-taggar, och direkt efter kommer inom <edVar>-taggar den variant som utgivaren bestämt att ska finnas i lästexten. <edVar> står för *edition variant*, den variant som står i ZTS. <var> och <edVar> omsluts av ett <choice>-element. I <edVar> anger @resp initialerna för den som infört ändringen.

Och öfver fälten och sjöarna och dalarna och <choice><var>kullorna,</var><edVar resp="AM">kullarna,</edVar></choice> och öfver hyddorna

– I grundtexten och kollationeringsexemplar 2 står *kullarna*, och i koll.ex. 1 *kullorna*. Lästexten får genom denna kodning formen *kullarna*, medan *kullorna*, registreras som tryckvariant och visas som sådan på topelius.sls.fi.

När tryckvariansen består i att något, t.ex. ett dubblerat ord, tagits bort ur texten används det tomma elementet `<edVar/>` med `@resp` samt `@type` och värdet "empty".

Ni är en förrädare mot vårt `<choice><var>vårt</var><edVar type="empty" resp="AM"/></choice>` parti,

7.1.3.3 Visning

Och öfver fälten och sjöarna och dalarna och <code><choice><var>kullorna,</var><edVar resp="AM">kullarna,</edVar></choice></code> och öfver hyddorna	visning saknas
mot vårt <code><choice><var>vårt</var><edVar type="empty" resp="AM"/></choice></code> parti,	visning saknas

Senast uppdaterat 1.10.2015

7.1.4 Normaliseringar/konsekvensändringar

<reg>

7.1.4.1 Definition och avgränsning

Normaliseringar är mindre ingrepp i texten där originalets lydelse inte registreras. Normaliseringarna är genre- och verkspecifika, men vanliga ingrepp är normalisering av tusental, ändrad ordningsföljd för citattecken och skiljetecken, tillägg av citattecken samt normalisering av antalet punkter som signalerar paus. Dessa ändringar i texten kan beskrivas kortfattat men heltäckande i den textkritiska redogörelsen och behöver därför inte koda med angivande av både originalets och vår utgåvas lydelse.

”Den inbördes ordningen mellan citattecken, tankstreck och skiljetecken har normaliserats enligt nuvarande praxis.”

– Ur den textkritiska redogörelsen i *Noveller*.

Övergripande normaliseringar av grafiska markeringar görs med en stilmall. Originalets spärrade text koda som spärrad, även om den sedan visas som kursiv på topelius.sls.fi. Normalisering av styckeindrag anges direkt i `<p>` utan `<reg>`, t.ex. med `@n` och "1".

7.1.4.2 Kodning

Det normaliserade stället markeras med `<reg>`-taggar. Kodningen utgår från teckenföljder, d.v.s. den följd av bokstäver, skiljetecken och liknande som avgränsas av blanksteg.

”När jag rätt besinnar mig, så får det bli `<reg>osagdt.</reg>`”

– I originalet står punkten efter citattecknet.

”Fy hvad du är `<reg>otäck,</reg>` var Rosas svar.

– I originalet står kommatecknet före citattecknet. I prosan saknas ofta citattecken före och efter anföringssats, och citattecknens placering i förhållande till skiljetecken motsvarar inte modern praxis.

Således hade man nu `<reg>6 000</reg>` blanka silfverriksdalar.

– Sifferuppgifter kan förekomma både som 6000, 6,000 och 6 000; dessa kan normaliseras till att alltid vara av typen 6 000. Då införs entitetsreferensen för smalt hårt blanksteg (` `) för att undvika radbrytning inne i tusentalet.

Opium? `<reg>...</reg>` ja så står det verkligen.

– I *Noveller* har antalet punkter som signalerar paus eller avbrott normaliserats till att vara minst tre; i originalet är de ibland två.

När något fristående, t.ex. ett talstreck, tas bort som en normaliseringsåtgärd används det tomma elementet <reg/> med @type och värdet "empty" för att visa att något tagits bort utan att ha ersatts med något annat.

– Hvad nu? <reg type="empty"/> sade hans far. – Du ser ju ut som en oklippt stallgumse!

I *Läsning för Barn* finns repliker med talstreck både före anföringssatsen och före fortsättningen av repliken.

Om man önskar normalisera en inkonsekvent användning av grafiska markeringar tas @rend bort (eller läggs till) och stället kodas med <reg>.

Detta var det ryktbara <reg><placeName corresp="pl1345">Mendolaks pass</placeName>,</reg>

– I originalet är vissa geografiska namn, bl.a. Mendolaks pass, kursiverade, men utgivaren vill att alla ska stå på samma sätt, med rak stil.

7.1.4.3 Visning

detsamma», inföll Ebba stucken, <reg>»alltnog</reg> att	detsamma», inföll Ebba stucken, »alltnog a teg alltemellanåt, det kan både faster och Ar a Rosén intyga, och dessutom Rosa här och allt tjenstefolket,
– Ja, mor, <reg type="empty"/> svarade Syne.	– Ja, mor, ☒ – Du får en l

Senast uppdaterat 10.6.2015

7.1.5 Kompletteringar

<supplied>

7.1.5.1 Definition och avgränsning

En haplografi innebär att ett eller flera ord saknas i originalet. Ordet/orden kompletteras då av utgivaren. Kompletteringen kan vara en konjektur, d.v.s. en ändring utan ledning av varianter, eller en emendation, en ändring som grundar sig på ett annat textvittne.

7.1.5.2 Kodning

Det ord som kompletterats omges med <supplied>-taggar. I @resp anges initialerna för den som infört kompletteringen. För emendationer används därtill @source, där värdet kan vara t.ex. "2 uppl. 1883".

När jag <supplied resp="AT">i</supplied> dag på morgonen

Komplettering av skiljetecken kan göras antingen med <supplied> eller med <choice> (se nedan). Det valda kodningssättet ska genomföras konsekvent i utgåvan. Om <supplied> används så placeras enbart det tillagda skiljetecknet innanför taggarna.

att nordens hela örlogs<supplied resp="JG">-</supplied>, om icke handelsflottor, der få rum,

bortsoptat forntidens flesta spår<supplied resp="JG">,</supplied><pb type="orig" n="98"/> det nu lefvande

Fristående tecken, såsom tankstreck, kompletteras alltid med <supplied>.

<l><supplied resp="UG">-</supplied> Nej, gif mig femton koppar rara kaffet!</l>

7.1.5.3 Visning

<p>Lärarepersonalen består <supplied resp="JG">af</supplied> 22 ordinarie</p>	
---	--

Senast uppdaterat 22.5.2014

7.1.6 Övriga utgivaringrepp

<choice><orig><reg>

7.1.6.1 Definition och avgränsning

För alla övriga utgivaringrepp används dubbel kodning, så att både originalets och vår utgåvas lydelse registreras. Originalets lydelse visas på topelius.sls.fi när alternativet *Utgivarändringar* är ikryssat.

7.1.6.2 Kodning

Kodningen utgår från teckenföljder. Grundtextens lydelse omges med <orig>-taggar, och direkt efter kommer utgivarens ändring inom <reg>-taggar. <orig> och <reg> omsluts av ett <choice>-element. I <reg> anger @resp initialerna för den som infört ändringen. För emendationer, alltså rättelser som stöder sig på ett annat textvittne, används därtill @source, där värdet kan vara t.ex. "2 uppl. 1883".

På <choice><orig>1300 talet</orig><reg resp="KP">1300-talet</reg></choice> fanns, utom det röda <choice><orig>guld?</orig><reg resp="EV" source="S1870 S1876">gull?</reg></choice>

När något, t.ex. ett dubblerat ord (en s. k. dittografi), tas bort ur texten används det tomma elementet <reg/> med @resp samt @type och värdet "empty".

Nu väjde han <choice><orig>inga</orig><reg resp="UG" type="empty"/></choice> inga klippor mer,

En utgivarändring kan också gälla en grafisk markering:

nu vet ju hela världen detsamma som <choice><orig><hi rend="expanded">du</hi></orig><reg resp="AT">du</reg></choice> och jag,

– Originalets spärrade du uppfattas som omotiverat och är kanske ett tryckfel. Det ändras av utgivaren till rak stil.

Om en utgivarändring sammanfaller med semantisk kodning placeras utgivarändringen om möjligt innerst. P.g.a. att utgivarändringarna kodas enligt teckenföljder och den semantiska kodningen inte ska omfatta skiljetecken måste den semantiska kodningen ändå ibland stå innanför <reg>. Eftersom <orig> bara visas som en pop up-ruta på topelius.sls.fi behövs semantisk kodning då bara i <reg>.

<persName corresp="pe3297"><choice><orig>Stedingh</orig><reg resp="AT">Stedingk</reg></choice></persName> var en annan karl han,
– Denna placering fungerar bäst i visningen.

har hvarje gång äfven varit <choice><orig>Österjöns.</orig><reg resp="KP"><placeName corresp="pl2800">Östersjöns</placeName>.</reg></choice>
– <placeName> ska inte innehålla punkten, så i det här fallet kan den semantiska kodningen inte placeras runtom <choice>. Ingen semantisk kodning behövs i <orig>.

Ifall en utgivarändring annars skulle avbryta semantisk kodning får utgivarändringen avgränsas snävare än vanligt, utan hänsyn till teckenföljdsprincipen.

skref sin »historiska afhandling om <placeName corresp="pl2755">Åbo slott</placeName><choice><orig>»,</orig><reg resp="JG">»</reg></choice>
 – Teckenföljden för ändringen skulle egentligen vara <orig>slott»,</orig> respektive <reg>slott»</reg>, men detta hade krockat med <placeName>, vilket inte är möjligt enligt XML-reglerna. Utgivarändringen får inte heller dela ortkodningen i två delar, eftersom Åbo slott är en helhet som inte motsvarar <placeName>Åbo</placeName> och <placeName>slott</placeName>.

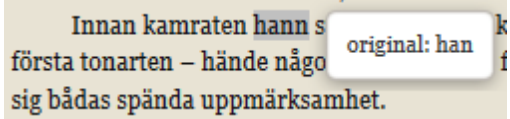
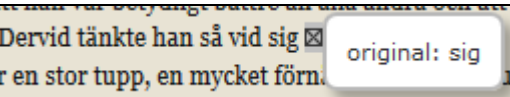
Även om man inom en utgåva beslutat att koda alla ändringar i skiljetecken enligt teckenföljd, med <choice>, kan man bli tvungen att använda <supplied> om utgivarändringen annars skulle avbryta semantisk kodning.

upplevat det underbara öde, som <persName>Eva Merthen</persName><supplied resp="AT">,</supplied> att – Teckenföljden skulle med <choice>-kodning ha blivit <orig>Merthen</orig><reg>Merthen,</reg>, vilket hade krockat med <persName>-kodningen.

Ifall pagineringskodning hamnar innanför <choice> ska den finnas både i <orig> och i <reg>.

Fel i originalets fotnotshänvisningar (t.ex. att not 33 följs av nr 43 i stället för nr 34) korrigeras stillatigande, utan <choice>-kodning.

7.1.6.3 Visning

Innan kamraten <choice><orig>han</orig><reg resp="AT">hann</reg></choice> svara	
Dervid tänkte han så vid sig <choice><orig>sig</orig><reg type="empty" resp="UG"/></choice> sjelf:	

Senast uppdaterat 12.11.2014

7.2 Manuskript

7.2.1 Upplösning av förkortningar

<choice><abbr><expan>

7.2.1.1 Definition och avgränsning

Förkortningar som inte är allmänt vedertagna eller vilkas innebörd inte är uppenbar löses upp. Både manuskriptets och vår utgåvas lydelse registreras. De upplösta förkortningarna visas på topelius.sls.fi när alternativet *Förkortningar* är ikryssat.

7.2.1.2 Kodning

Manuskriptets förkortning omges med <abbr>-taggar, och direkt efter kommer förkortningens upplösning inom <expan>-taggar. <abbr> och <expan> omsluts av ett <choice>-element. I <expan> anger @resp initialerna för den som löst upp förkortningen.

inneliggande vaxel å <choice><abbr>Rdr Rgsm.</abbr><expan resp="ch">Riksdaler Riksgäldsmynt</expan></choice> 500 har jag haft nöjet bekomma

7.2.1.3 Visning

hennes böcker, bland hvilka flere goda verk funnos
 <choice><abbr>t. e.</abbr><expan resp="PiA">till
 exempel</expan></choice> <title>En resa till
 Lewanten</title>,</p>

17. Tisdag. På f. m. war jag åter på auction c
 flere goda verk funnos t. e. F till exempel a
 kopparstick. Förut war jag li

Senast uppdaterat 22.5.2014

7.2.2 Kompletteringar

<supplied>

7.2.2.1 Definition och avgränsning

Med <supplied> kompletterar utgivaren något som saknas i manuskriptets text. Det kan vara fråga om ord, fristående tecken som t.ex. tankstreck, eller ev. också skiljetecken. Det är ändå alltid fråga om en utgivarändring och inte om att lägga till text som saknas till följd av skada eller svårsläslighet av något slag.

7.2.2.2 Kodning

Det ord/tecken som kompletterats omges med <supplied>-taggar. I @resp anges initialerna för den som infört kompletteringen.

så kan man deremot <supplied resp="JG">kalla</supplied> <placeName
 corresp="pl814">Tavastand</placeName> <placeName corresp="pl62">Finlands</placeName> damm

läste brefven framför brasan – sjöng Philomela– funderade <supplied resp="PiV">—</supplied> skref noter

Komplettering av skiljetecken kan göras antingen med <supplied> eller med <choice> (se nedan). Det valda kodningssättet ska genomföras konsekvent i utgåvan. Om <supplied> används så placeras enbart det tillagda skiljetecknet innanför taggarna.

so kann ich das freilich nicht acceptieren<supplied resp="ch">.</supplied></p>

7.2.2.3 Visning

hafva inlåtit sig på företaget<supplied
 resp="ch">.</supplied></p>

hafva inlåtit sig på företaget,
 , we encounter one, of which I tillagt av utgivaren

Senast uppdaterat 22.5.2014

7.2.3 Övriga utgivarangrepp

<choice><orig><reg>

7.2.3.1 Definition och avgränsning

För alla övriga utgivarangrepp används dubbel kodning, så att både manuskriptets och vår utgåvas lydelse registreras. Manuskriptets lydelse visas på topelius.sls.fi när alternativet *Utgivarändringar* är ikryssat.

7.2.3.2 Kodning

Kodningen utgår från teckenföljder. Manuskriptets lydelse omges med <orig>-taggar, och direkt efter kommer utgivarens ändring inom <reg>-taggar. <orig> och <reg> omsluts av ett <choice>-element. I <reg> anger @resp initialerna för den som infört ändringen.

en högtidlig rysk <choice><orig>gudstjent</orig><reg resp="PiA">gudstjent</reg></choice> på

När något, t.ex. ett dubblerat ord (en s. k. dittografi), tas bort ur texten används det tomma elementet <reg/> med @resp samt @type och värdet "empty".

man masade <choice><orig>de</orig><reg resp="PiV" type="empty"/></choice> sig helt makligt till kl. 8

Om en utgivarändring sammanfaller med semantisk kodning placeras utgivarändringen om möjligt innerst. P.g.a. att utgivarändringarna kodas enligt teckenföljder och den semantiska kodningen inte ska omfatta skiljetecken måste den semantiska kodningen ändå ibland stå innanför <reg>. Eftersom <orig> bara visas som en pop up-ruta på topelius.sls.fi behövs semantisk kodning då bara i <reg>.

```
<placeName corresp="pl62"><choice><orig>Finlandt</orig><reg resp="JG">Finland</reg></choice></placeName>
```

– Denna placering fungerar bäst i visningen.

```
faller en elf förbi <choice><orig>Nyslott</orig><reg resp="JG"><placeName corresp="pl1557">Nyslott</placeName>.</reg></choice> Från södra viken
```

– <placeName> ska inte innehålla punkten, så i det här fallet kan den semantiska kodningen inte placeras runtom <choice>. Ingen semantisk kodning behövs i <orig>.

Ifall en utgivarändring annars skulle avbryta semantisk kodning får utgivarändringen avgränsas snävare än vanligt, utan hänsyn till teckenföljdsprincipen.

Även om man inom en utgåva beslutat att koda alla ändringar i skiljetecken enligt teckenföljd, med <choice>, kan man bli tvungen att använda <supplied> om utgivarändringen annars skulle avbryta semantisk kodning.

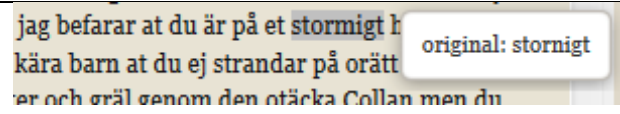
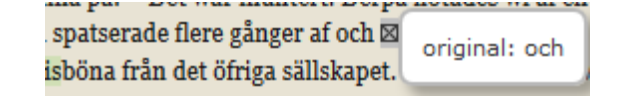
```
Piquet och Musik i sällskap med <persName corresp="pe33">Herr Blank</persName><supplied resp="PiA">.</supplied></p>
```

– Teckenföljden för <choice>-kodning skulle ha blivit <orig>Blank</orig><reg>Blank.</reg>, vilket hade krockat med <persName>-kodningen.

Ifall pagineringskodning hamnar innanför <choice> ska den finnas både i <orig> och i <reg>.

Fel i originalets fotnotshänvisningar (t.ex. att not 33 följs av nr 43 i stället för nr 34) korrigeras stillatigande, utan <choice>-kodning.

7.2.3.3 Visning

jag befarar at du är på et <choice><orig>stornigt</orig><reg resp="MaD">stormigt</reg></choice> haf	
Wi spatserade flere gånger af och <choice><orig>och</orig><reg type="empty" resp="EV" /></choice> an	

Senast uppdaterat 12.11.2014

8 Redaktionella texter

8.1 Redaktionella texter/inledningar

Inledningar och allmänna kommentarer skrivs vanligen i Word (av utgivaren och/eller utomstående experter) och konverteras till XML av den digitala koordinatören när de är klara. Om man inför ändringar i en redan publicerad utgåvas inledning eller allmänna kommentar ska detta dokumenteras med en fotnot i texten samt förtecknas i dokumentet "Rättelser och tillägg till Zacharias Topelius Skrifter". Förteckningen publiceras sedan på topelius.sls.fi.

8.1.1 Semantisk kodning i redaktionella texter

Personer och verkstitlar som omnämns i redaktionella texter får en databaspost. Därmed kommer de också med i personregistret och litteraturförteckningen. I inledningar och allmänna kommentarer som konverterats till XML förses personer och verkstitlar dessutom med semantisk kodning och kopplas till databasen.

Den semantiska kodningen (de färgade partierna) och tooltip-rutorna syns inte i visningen, eftersom identifieringen och den mest centrala informationen ofta redan framgår ur textsammanhanget, men däremot kan läsaren hitta förekomsterna via personregistret eller litteraturförteckningen, eller via den avancerade sökningen.

Personer och verkstitlar i punktkommentarerna kan av tekniska skäl inte kodas i kommentarverktyget, men de får ändå en databaspost, där rätt förekomstruta ska kryssas för i fliken för **Förekomst i redaktionella texter**.

8.1.1.1 Kodas inte

Personer/verkstitlar inne i litteraturhänvisningar kodas inte, enbart hela litteraturhänvisningen. D.v.s om det finns en litteraturhänvisning till en artikel i en tidning så <title>-kodas man artikeln och kopplar samman den med motsvarande databaspost för artikeln (som ju är det centrala, manifestationen, i hänvisningen). Författaren och tidningen som artikeln ingått i förses inte med någon skild kodning eller koppling till databasen, och de får heller inget kryss i förekomstrutan (såtillvida de inte förstås omnämns också i något annat sammanhang i inledningen).

88 Gunnar Castrén, <title corresp="tu2407">»Finlands folk i Topelius' verk«</title>, FU 31 1918, s. 359.

Författare till verk kodas däremot om litteraturhänvisningen görs som fritext:

<persName corresp="3777">Gunnar Castrén</persName> säger i artikeln <title corresp="tu2407">»Finlands folk i Topelius' verk«</title> (1918) apropå Topelius syn [...]

Personer som omnämns t.ex. som fotografer till en bild i inledningen eller på motsvarande sätt står helt utanför textsammanhanget, kodas inte heller.

Platser och främmande språk ska inte förses med semantisk kodning (eller databaskoppling) i de redaktionella texterna.

9 Register

Elementregistret innehåller alla element som är i bruk inom ZTS och deras attribut. I attributregistret hittas alla attribut i alfabetisk ordning och deras attributvärden. Elementens innebörd och användning beskrivs i själva manualen.

9.1 Element

Element	TEI-modul	Attribut
<abbr>	core	–
<add>	core	hand medium place reason subtype type
<address>	core	–
<addSpan/>	transcr	hand medium place spanTo subtype type
<anchor/>	linking	id subtype xml:id
<app>	textcrit	id type
<body>	textstructure	xml:space
<castGroup>	drama	–
<castItem>	drama	type
<castList>	drama	rend
<catRef>	header	–
<cell>	figures	role rend
<choice>	core	–
<closer>	textstructure	rend
<corr>	core	source resp type
<creation>	header	–
<date>	core	from medium rend to when
<dateline>	textstructure	medium rend style
	core	hand medium type
<delSpan/>	transcr	hand medium rend spanTo type
<div>	textstructure	id part title type
<encodingDesc>	header	–
<edVar>	[ZTS eget]	resp type
<expan>	core	resp

<figDesc>	figures	–
<figure>	figures	type
<fileDesc>	header	–
<foreign>	core	medium rend xml:lang
<gap/>	core	extent hand medium reason unit
<handNote>	header	id medium
<handNotes>	transcr	–
<handShift/>	transcr	medium new
<head>	core	medium rend style type
<hi>	core	medium rend
<idno>	msdescription	type
<item>	core	n type style
< >	core	n rend style type xml:lang
<label>	core	place
<lb/>	core	–
<lem>	textcrit	type
<lg>	core	n type xml:lang
<list>	core	rend xml:lang
<milestone/>	core	type unit when
<name>	core	–
<note>	core	hand id medium n place type
<opener>	textstructure	–
<orig>	core	–
<origDate>	msdescription	–
<p>	core	n rend style xml:lang
<pb/>	core	n type
<persName>	namesdates	corresp correspUncert medium rend role xml:lang
<placeName>	namesdates	corresp correspUncert medium rend xml:lang
<postscript>	textstructure	–
<print>	[ZTS eget]	–
<profileDesc>	header	–
<publicationStmt>	header	–

<publisher>	core	–
<rdg>	textcrit	type
<reg>	core	rend resp source type
<resp>	core	–
<respStmt>	core	–
<restore>	transcr	hand medium
<row>	figures	role
<rs>	core	corresp xml:lang
<salute>	textstructure	–
<seg>	linking	rend type
<signed>	textstructure	–
<sourceDesc>	header	–
<sp>	core	–
<space/>	transcr	extent unit
<speaker>	core	–
<stage>	core	n rend type
<stamp>	msdescription	–
<subst>	transcr	hand medium
<supplied>	transcr	reason resp source
<switchPos>	[ZTS eget]	hand medium type
<table>	figures	rend
<TEI>	textstructure	xmlns xmlns:xsi xsi:schemaLocation
<teiHeader>	header	–
<text>	textstructure	–
<textClass>	header	–
<title>	core	corresp correspUncert medium rend type xml:lang
<titleStmt>	header	–
<trailer>	textstructure	rend xml:lang
<unclear>	core	hand medium reason resp
<var>	[ZTS eget]	–
<variantEncoding/>	textcrit	location method
<xptr/>	P4: linking	target type

<xref>	P4: linking	target type
--------	-------------	-------------

Senast uppdaterat 17.8.2016

9.2 Attribut

För en del attributvärden med snävt användningsområde anges användningen inom parentes och/eller med en länk till ett avsnitt i manualen.

Attribut	Attributvärden
corresp	"pe[id som siffror]" "pl[id som siffror]" "tu[id som siffror]" "tw[id som siffror]" "vd[id som siffror]" "ve[id som siffror]"
correspUncert	"Y"
extent	"[antal tecken/ord/rader som siffror]"
from	"ÅÅÅÅ-MM-DD"
hand	"#[NN]"
id	"[NN]" "#[NN]" "add[xx]" "del[xx]" "ch[löpande kapitelnummer]" "var[id som siffror]" "ftn[fotnotens löpande nummer]" "struct[xa/xb]" "pos[xx]"
location	"internal"
medium	"black-ink" "blue-ink" "blue-pencil" "black-inkOther" "brown-ink" "brown-inkOther" "pencil" "red-ink" "violet-ink"
method	"parallel-segmentation"
n	"[sidnummer]" "[fotnotstecken]" "[nummer i ordningsföljd]" "[nummer i ordningsföljd]b" "1" "[automatisk numrering]"
new	"#[NN]"
part	"i" "f" (brev) "l" "M" "F" "F2" (lyrik: tryck , ms)
place	"above" "margin" (strofetiketter) "foot" "end" (noter) "botMargin" "inline" "leftMargin" "nextPage" "other" "previousPage" "rightMargin" "sublinear" "topMargin" (tillägg)
reason	"choice" (alternativ) "binding" "damage" "endline" "erased" "faded" "glue" "inksmudge" "overstrike" "overwritten" "seal" "stamp" "writing"
rend	"noIndent" "normalizedIndent" "parIndent" "right" (stycken) "center" (stycken, versrader) "indent" (versrader, listor, scenanvisningar, rollförteckningar) "botBorder" "noBorder" (tabeller) "strikethrough" "cipher" "bold" "bold expanded" "bold italics" "dashUnderline" "encircled" "encreasedSize" "expanded" "expanded italics" "italics" "romanType" "romanType expanded" "romanType italics" "underline" "underline2" "uppercase" (grafiska markeringar)

	"place_rightMargin" "place_leftMargin" "place_botMargin" "place_topMargin" "place_other" "place_ontopRotatedACW90" "place_ontopRotatedCW90" "place_previousPage" "place_nextPage" "place_previousPage_rightMargin" "place_previousPage_leftMargin" "place_nextPage_rightMargin" "place_nextPage_leftMargin" "place_previousPage_botMargin" "place_previousPage_topMargin" "place_nextPage_botMargin" "place_nextPage_topMargin" (brev)
resp	"[NN]"
role	"fictional" (fiktiv historisk person) "label"
source	"[källa]"
spanTo	"#add[xx]" "#del[xx]"
style	"blackletter" "romanType"
subtype	"ide" "revision" "keyword"
target	"[hänvisning]"
title	"[kapitelrubrik]" "[dagboksår]"
to	"ÅÅÅÅ-MM-DD"
type – element där värdena används inom < > (<add> och står även för <addSpan/> och <delSpan/>)	"noAnchor" <add> "move" <add> "err" "err int" "ide" "int" "ort" "ort int" "sub" "sub err" "sub int" "sub ort" "sub typ" "typ" "typ ort" "typ int" <app> "list" <castItem> "empty" <corr> <edVar> <lem> <reg> <rdg> "chapter" "collection" "comment" "diary" "drama" "lecture" "letter" "letterpart" "part[xx]" "poem" "prose" <div> "illustration" "pictogram" <figure> "title" "section" "section2" "sub" "sub2" "motto" "motto2" "incorp" "letter" "sub2 motto" <head> "collection" "group" <idno> "between" <item> < > "labelled_above" "labelled_margin" "labelledLines_after" "labelledLines_before" <lg> "bar" "smallBar" <milestone/> "instruction" <note> "orig" "orig unprinted" "ZTS" "ZTS unprinted" "author" "author unwritten" "other" "other unwritten" <pb/> "addressee" "sender" <persName> <placeName> "decoded" <reg>

	"alt" <seg> "speaker" "melody" <stage> "unnumbered" <switchPos> "desc" "main" <title> "illustration" "variant" <xptr/> "comment" "ext" "introduction" "pdf" "readingtext" <xref>
unit	"part" (avsnitt) "words" "letters" "lines"
when	"ÅÅÅÅ-MM-DD"
xml:id	"start[siffra]" "end[siffra]" (punktkommentarer)
xml:lang	"ang" "ara" "cel" "dan" "dut" "eng" "est" "fin" "fre" "ger" "gre" "heb" "ita" "lap" "lat" "nor" "oic" "rus" "spa" "tib"
xml:space	"preserve"
xmlns	"[namespace]"
xmlns:xsi	"[schema instance namespace]"
xsi:schemaLocation	"[namespace och plats för schemat]"

Senast uppdaterat 19.4.2016